והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע

בעזרת השם

ארבעה ספרים נשנו כאן

א. סוגיא דפאה נכרית

ב. דת משה וישראל
(פאה נכרית בהלכה ח"א)

ג. פאה נכרית בהלכה (חלק ב')

ד. חזרה וביאור בקצרה מכל הסוגי
(עם הוספות)

כל אלה חיברם הרה"ג המפורסם
מוה"ר **אברהם מאיר ליפשיץ-בריזל** שליט"א
מעיה"ק ירושלים תו"ב

הסוגיא
נדפס לראשונה בשנת תשמ"ב, ועכשיו נדפס הוצאה שלישית

הספר דת משה וישראל
נדפס לראשונה בשנת תשנ"ה בירושלים עיה"ק, ועכשיו נדפס הוצאה שניה

ושאר הספרים נדפסו עכשיו לראשונה בעזהשי"ת

ע"י הוועד להפצת לימוד ובירור דין פאה נכרית
מאנסי נ.י. יצ"ו

שנת תשס"ד

אפשר להשיג הספר אצל המו"ל
חיים מאיר האס
200 Maple Av.
Monsey N.Y. 10952
Tel. 845-356-1173

נדפס ונכתך ע"י
הוצאת ספרים "חד וחלק"
845-356-2708

סוגיא
לפאה נכרית
יו"ל ע"י הועד להפצת
לימוד ובירור דין פאה נכרית
בעיה"ק ירושלים תוכב"א
ער"ה
תשמ"ג

לזכר עולם יוחק בספר

לעילוי נשמת אדוני אבי הצדיק החסיד

מוה"ר **מנחם מענדל** ב"ר **יעקב שמשון** ז"ל

נפטר ה' תמוז תשכ"ו לפ"ק

❖ ❖ ❖

ולעילוי נשמת אמי מורתי הצנועה והחסידה

מרת **ניסל ע"ה** בת מוה"ר **משה** ז"ל

נפטר ח' אייר תשנ"א לפ"ק

❖ ❖ ❖

ולעילוי נשמת גיסי היקר

מוה"ר **אברהם יצחק ז"ל** בן מוה"ר **דוד הויער** שליט"א

נפטר ט' אלול תשס"א

❖ ❖ ❖

ויהי' הדפסת הספר הקדוש הזה לזכרון ולעילוי נשמותיהם

בגנזי מרומים ותהי נשמתם צרורה בצרור החיים

הונצח ע"י אחותי הצ' פריידא מלכה תחי'

לזכרון עולם יוחק בספר

האשה החשובה והצנועה

קמו בניה ויאשרוה, ותשחק ליום אחרון

יֹדיה שלחה לאביון להאכיל כל רעב וצמא

לא תירא לביתה משלג, לפתוח ביתה לרווחה

אשת חיל מי ימצא, ויהללוה בשערים מעשיה

ה"ה מרת **קילא** ע"ה

בת מו"ה ר' שמואל הכהן ז"ל

נפטרה ט' כסליו שנת תשמ"ב לפ"ק

ת.נ.צ.ב.ה

הונצח ע"י בנה ידידי מנוער רודף צדקה וחסד וכו'

מוה"ר יודא **זילבער** ני"ו

שנדב סכום הגון להדפסת הספר

ישלם ה' פעלו ויהא משכורתו שלימה

מן השמים בכל העינים

מזכרת נצח

נשמת הגה״ח

מוהר״ר **חיים** זללה״ה

בן הגה״צ מוהר״ר **דוד צבי** זללה״ה

שנעעבאלג

נפטר ט״ז מנח״א תשמ״ט לפ״ק

תנצב״ה

הונצח ע״י בנו הרב ר׳ מאיר שליט״א

אב״ד דק״ק האניפאלי

❖ ❖ ❖

לע״נ האשה החשובה

מרת **אלטע חי׳** ע״ה בת מו״ה **פנחס מנחם ישעי׳** ז״ל

נלב״ע ג׳ שבט תשל״ט

תנצב״ה

❖ ❖ ❖

לע״נ האשה החשובה

מרת **חי׳ פיגא** ע״ה בת מו״ה **מנחם אבא** ז״ל

נלב״ע ז׳ תשרי תשל״ב

תנצב״ה

❖ ❖ ❖

לע״נ האברך הרה״ח

מו״ה **יוסף** ז״ל בן הרה״ח **אהרן מאיר** שליט״א

נקטף בדמי ימיו בהעלותו למירון לקבר הרשב״י זי״ע ועכי״א

נלב״ע כ״ו ניסן תשל״ט לפ״ק

❖ ❖ ❖

לע״נ הילד היקר והחשוב

רפאל יעקב ע״ה בן מו״ה ר׳ **יונתן** שליט״א

נפטר כ״ו חשון תשס״א

תנצב״ה

משה ארי׳ פרידנד
כן הגאה״צ מהר״י זצ״ל אבדק״ק הוניאד יצ״ו
רב ואב״ד
לכל מקהלות האשכנזים פעיה״ק ירושלים תובב״א
ור״מ רישיבת ״יטב לב״ דסאטמאר

MOSHE ARYE FREIND
CHIEF RABBI
OF JERUSALEM
JERUSALEM E. ISRAEL

בס״ד יום ג׳ שנכפל בו כי טוב לס׳ ונברכו בך וגו׳ ז׳ חשון שנת תשנ״ו לפ״ק פעיה״ק ת״ו

לכבוד הרבנים הגאונים העוסקים לשם שמים להחזיר עטרה ליושנה כ״א בשמו יבורך שליט״א

הנה קבלתי את מכתבכם בו כת״ר שליט״א פונים בדבר פעולתכם הטוב, לעורר את לב הציבור עם בני ישראל, להבין חומר הענין ללכת בפאה נכרית, אחרי שרוב הפוסקים אסרו זאת, ואף אותן שהחירו סמכו עצמן על השלטי גבורים והפמ״ג, ונתגלגלו זכות ע״י זכאי לברר וללבן סוגיא זו, שגם השלטי גבורים ודעימיה לא התירו אלא בחצר, וגם נתגלה כתי״ק מהפמ״ג שחזר בו, ובמקומות שהקילו בזה, כידוע שבא מחמת הגזירות והגליות שעברו עליהן, ובחרו הרע במיעוטו, ואחר שנשארו בזה די להם לומר מוטב שיהיו שוגגין וכו׳, ועכ״ז הרעישו נגד זה הגאונים הצדיקים זי״ע ומכ״ש בזמנינו.

וח״ו לומר דמנהג ישראל הוא, אדרבה כל הדורות הוסיפו חומרות וגדרים וסייגים בענין הצניעות, עד כדי כך שגזרו לספר את השערות לגמרי, ובמקומותינו לחמו ע״ז במס״נ, ומי יתן והי׳ כל עם ה׳ ככה, ומכ״ש האומר שהמחליפות מפאה נכרית למטפחת מפסידות הרי הוא מגלה פנים בתורה שלא כהלכה, ומעכב את הרבים מלעשות מצוה, ודין גרמא בנזקין שהכניסו זאת גם בבתי ישראל שנהגו מדור דור כדברי אבותינו ורבותינו זי״ע שלא ללכת בפאה נכרית.

והנני בזה לחזק את ידיהן של הני גבורי כח המקדשים שם שמים ברבים ומחליפות מפאה נכרית לכיסוי ראש כהלכה בודאי מקרבין בזה את הגאולה דבזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו והנני לברכם שיזכו להפקד בדבר ישועה ורחמים בבני חיי ומזוני רויחי ויזכו להעמיד דורות ישרים מבורכים וימלא ה׳ כל משאלות לבם לטובה כאו״נ הטוב ונפש המצפה לישועת ה׳ ולהרמת קרן ישראל במהרה ובאעה״ח

עוד מכתב שקבלתי מאת כ״ק הגה״צ הנ״ל זי״ע

בס״ד, יום ג׳ לס׳ הנני נותן לו את בריתי שלום שנת תשנ״ד

הן בא אלי הרב וכו׳ אברהם מאיר ליפשיץ בריזל שליט״א ולפניו ספר פאה נכרית בהלכה שנתברר בטוב טעם ודעת הלכה זו, ואשרי חילו וראוי להפיצם בישראל, ויחזרו עטרה ליושנה להתעטר בעטרת הצניעות, וראוי לכל אברך ירא שמים ללמוד ספר זה כי הם דברים נכונים.

(חי״ק)

הסכמת הגאון הצדיק מורינו רבי בנימין ראבינאוויטץ זי״ע

ראב״ד העדה החרדית ירושלים עיה״ק תובב״א

בס״ד, עש״ק מקץ נר ה׳ דחנוכה התשנ״ה

הובא לפני ספר דת משה וישראל המבאר דין פאה נכרית על בוריו מהש״ס והפוסקים להלכה ולמעשה, ומפיץ אור בהיר בסוגיא זו בעומק ובהיקף וכל הרואה אומר ברקאי.

הנה מנהג חבישת פאה נכרית ברשות הרבים, חדרה ונתפשטה בתוך ישראל קדושים לפני כמאה וחמשים שנה, באשמת הצאר הרוסי שגזר על ישראל לשנות לבושם ולצאת בנות ישראל פרועות ראש — בשיתוף פעולה עם המסכילים מחריבי כרם בית ישראל, ועל כן במצב של לית ברירה בחרו את הרע במיעוטו. גם לאחר שבטלה הגזירה נשאר המנהג מאחר שהתרגלו לזה וכך נמשך הדבר בדורות שאחריהם עד שנשתכח מקור המשחת למנהג זה.

בספר זה מובא: א. דברי רוב הפוסקים האוסרים פאה נכרית מעיקר הדין, אשר על כן הגיעה השעה שבנות ישראל עם קדוש ישתחררו מגזירות צוררי ועוכרי ישראל, ועל קרוביהם מצוה וחוב לעודדם ולהסביר להם כל הענין. ב. בפרט לאור מה שנתגלה שיש אחרונים שכותבים שגם גדולי המתירים לא התירו פאה נכרית ברשות הרבים, וכמבואר בפנים הספר ביסודות מוצקים. ג. וגם הפרי מגדים בסימן ע״ה המובא במשנה ברורה שם כלשונו, מתגלה שחזר בו כמובא בפנים פרק ח׳. ולאור כל זה מצוה וחובה עלינו להסביר להם כל הנ״ל ויחזרו עטרה ליושנה להתעטר בעטרת הצניעות, ולפום צערא אגרא (אבות סוף פ״ה), ״כי דבר מצוה או לפרוש מדבר איסור שבא לו ע״י צער, שכרו מאה פעמים יותר ממצוה אחרת כמותה שבא לו שלא בצער״ (חפץ חיים כלל א, ז), כמאמר חז״ל (אבות דרבי נתן פ״ג ו׳) ״לפי שטוב לו לאדם דבר אחד בצער ממאה בריוח״.

אבותינו סיפרו לנו כי אנשי חיל מישראל שנקלעו לעמוד על המשמר בצבאות הצאר הרוסי בלילות בערבות רוסיה והוצרכו ליתן סיגנאלין (אות וסימן), הכריזו בקול מר וצורח ״ווי שכינתא בגלותא״. עתה הגיעה השעה לאפקא שכינתא מגלותא. גדולי הצדיקים אמרו בשעתו שהצאר הרוסי בגזירותיו המיט שואה על עצמו — ואנו עדים לדבר — אבל מה שנגרם לישראל יעויין בספר ערבי נחל מה שכתב [ברדושים לפסח דרוש ב׳ בד״ה והנה פירש האלשיך] בענין עיכוב הגאולה ע״י הקלקולים שמתהוים מגזירות המלכויות, ודי לחכימא ברמיזא.

ובזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים ובזכות נשים צדקניות תהיה גם הגאולה העתידה במהרה בימינו אמן.

בנימין ראבינאוויטץ

יחזקא'ל שרגא ליפשיץ הלברשטאם
מסטראפקוב
חבר הבד"ץ עיה"ק ירושלים תובב"א
רחוב גאולה 23 (רח' אור החיים 7) טל. 287444
בס"ד יום ... עיה"ק ירושלם תובב"א

לכבוד הרב הגדול בתורה חו"ב טובא מתון ומסיק שמעתתא אליבא דהלכתא כש"ת מו"ה ר' אברהם בריזל ליפשיץ שליט"א בעיה"ק ירושלם תובב"א.

הן הובא לפני קונטרסו על ענין איסור השייטלען (פאה נכרית) שהנשים נושאות על ראשן ויוצאות בהם לשוק ברשות הרבים. —

אשר יותר מששים גבורים גאונים אדירי התורה מדור דור פסקו דאסור וכבודו שליט"א בירר הדק היטב שגם השלטי גבורים סובר כוותייהו דאסור, — והוכיח דבריו הללו בצדק, מדברי השלטי גבורים עצמו במס' כתובות דף ע"ב (ברי"ף דף ל"ב) אשר מדבריו שם מוכיח הוא עצמו את כוונתו גלוי ובעליל שגם בדבריו שבש"ג במס' שבת אמתני' יוצאת אשה כו' ג"כ כוונתו לאסור ללכת ברשות הרבים — ממילא נפל היסוד של המתירין, ובדבריו אלה המסולאים בפז ומסודרים בסדר נפלא, זכה ליישב הדורים, לתרץ קושיות חמורות ופליאות נשגבות שגבבו הגאונים על דברי הש"ג. — והנה ראיתי שכת"ה שליט"א ירד לעומק הלכה זו לשדד עמקים בסוגיות הש"ס המפוזרות בענין זה ובליבון דברי הראשונים עד אחרון שבאחרונים. — ואני תפלה להשי"ת שכל חכמי זמננו ישימו לב לדברי אמת אלה כי האמת אהוב מכל — ואעפ"י שכמה ת"ח כבר נשקעו בטעות זו ויהי' קשה להם להודות מפני הבושה והנצחון. כידוע. —

אבל בטוחני שרבים מיראי ד' רודפי אמת יעשו להם את דברי כת"ה שליט"א עטרה לראשם ויסבירו לנשותיהם שיש איסור ללכת לרה"ר בשייטל מפאה נכרית וכמ"ש אאזמו"ר מרן רבשכבה"ג בעל דברי חיים זצוק"ל שאפי' ממשי הדומה לשער אסור כדברי שו"ת באר שבע ע"ש, ואחד אחד יתוספו יראי ד' עד שכלם יזכו לבער את השייטלען ולהתעטר כדת של תורה כמבואר בספר זה.

ובאתי על החתום

יחזקאל שרגא ליפשיץ הלברשטאם
מסטראפקוב
חבר הבד"צ עה"ק ירושלם תובב"א

ב"ה ו' ניסן תשל"ו

לכבוד ידידי שליט"א

אחדשה"ט.

קבלתי הקונט' ויישר כחכם כי המגפה הזאת ר"ל של פאות נכריות בזה"ז, זה נורא למאוד.

יישר כחכם והלואי שנוכל להועיל בזה.

בברכה מרובה וברכת חג שמח

שלו' מרדכי הכהן שבדרן

משה הלברשטאם

מו"צ בהעדה החרדית

ראש ישיבת "דברי חיים" טשאקאווע

פעיה"ק ירושלים תובב"א

רח' יואל 8

מאיר וועבערמאן

רב בביהמ"ד נתיבות עולם

ברוקלין נ.י.

בס"ד

ב"ה

יום ב' פ' כי תבא התשמ"ב פה עיה"ק ירושת"ו

בואו ונכיר טובה להאברך כמדרשו ידידי הרה"ג המופלג בתורה ויראה חוב"ט בן גדולים כו' כש"ת מוה"ר ... מיקירא קרתא קדישא נו"נ לגאון ישראל וקדושו מרן החתם סופר זי"ע - אשר זה זמן רב נפשו איותה לצלול במים אדירים לבאר וללבן הדק היטב דבר האיסור שפסקו גדולי הדורות זי"ע שאסור לאשה לילך בפיאה נכרית בשוק והן ידוע אריכות הדברים בזה בספרי הפוסקים האחרונים, ומי לנו גדול מזקני הגאון הקדוש אור העולם מרן בעל דברי חיים מצאנז זי"ע שפסק בזה לאיסורא בסכינא וזריפתא וזל"ק (בתשו' ד"ח ח"ב סימן נ"ט): כבר האריכו בזה בס' באר שבע ובכל האחרונים ורובם מסכימים לאסור כו', ויותר מזה מבואר בר"ן בכתובות ובריטב"א מובא באס"ז שאפילו לתת חתיכת משי וכדומה על הפדחת שיהי' דומה לשער אסור דזה הוי דת יהודית כו' ולכן בודאי אסור לצאת בפיאה נכרית והוא דת יהודית עכלה"ט, ואשר על כן נתתי שמחה בלבי בראותי כי חפץ ה' בידו הצליח לחבר חיבור רב הכמות ואיכות בבקיאות ובעמקות ובסברות ישרות לאסוקי האי שמעתתא אליבא דהילכתא, ונו"נ כדרכה של תוה"ק בדברי הגדולים המתירים, והראה את כוחו בתבונה ובהשכל ליישב על בוריין דברי רבותינו שהורו לאיסורא בזה, ובמיוחד הגדיל עשות בליבון ובירור דברי השלטי הגבורים שדבריו הם אבן יסוד בשאלה הדין, ונהניתי בראותי כי עלה בידו לסדר הדברים בסידור מופלא דבר דיבור על אופנו בטוטו"ד, ואמינא לפעלא טבא איישר כוחו וחילו לאורייתא, ובודאי יתעוררו רבנן ותלמידיהון ליהנות מספרו עצה ותושי' בבירור האי הילכתא גבירתא להלכה למעשה, ויבואו רבים ויביאו הברכה לתוך ביתם ולעומתו ברוך יאמרו על הטוב אשר שם לפניהם בעמלה של תורה רבות בשנים, וגם זכות אבותיו מסייעתו, כי בודאי עביד בזה נייחא לזקנו הגדול מרן הח"ס זי"ע אשר ידועין דה"ק בצואתו הק' שהזהיר הרבה שלא ללבוש פיאה נכרית, וממעון הברכות יתברך להמשיך לשבת עה"ת ועבודה ולהפיץ מעינותיו חוצה מתוך שפע נחת והרחבה וכטו"ס.

ובעה"ח היום יום ג' שנכפבכ"ט לסדר והיה כי תלך עמנו והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ד' עמנו וגו', שנת אין יוצאת ואין צווחה לפ"ק

משה הלברשטאם

פה עיר הקודש והמקדש שיבב"א

מאיר וועבערמאן

רב דביהמ"ד ישיבה נתיבות עולם

בברוקלין

הנה היה אצלי הרב אברהם בריזל שליט"א ודברתי עמו באריכות בענין פאה נכרית ולדעתי הנה דרכו בזה בסוגיא היא ישרה וברורה ובפרט בישוב דברי השלטי הגבורים ומקום הניחו לו להתגדר בו.

חנינה אברהם לייטנער

אב"ד ור"מ דקהל וישיבה בנין דוד
דמאנטעווידעא ברוקלין נ.י.

דבר טוב עשה הרב וכו' לא ידעתי אכנה ר' אברהם מאיר ליפשיץ בריזל שליט"א שליקט כל דברי האוסרים פאה נכרית והוא דבר בעתו כי נעשה כעת התעוררות למנוע מלבישת פאה נכרית יען שנתפרסם שהרבה משערות שעושים מהם פאה נכרית הם תקרובת ע"ז מארץ הוד"ו, והבה נקוה שדבריו יעשו רושם אצל בנות ישראל הכשרות ויסורו מהן הפאה נכרית, לכן כל בעל בעמיו ישתדל אצל בני ביתו

ויעזור השי"ת שכמו בימי צאתנו מארץ מצרים נגאלנו בזכות נשים צדקניות כן גם עתה כימי צאתנו מארץ מצרים יראנו השי"ת נפלאות ויגאלנו בגאולת עולם בב"א

כו"ח חודש תמוז תשס"ד
הק' חנינה אברהם לייטנער

Rabbi Abraham Katz
3 Weiner Drive
Monsey, NY 10952
(845) 371-8292

אברהם הכהן כ"ץ
אב"ד ור"מ
משכנות לאביר יעקב
מאנסי ניו יארק יע"א

בס"ד

יום ה' לס' ואת קדשי בנ"י לא תחללו (קרח) ה' תשס"ד

שלמה המלך כתב בספר קהלת "עת לכל וזמן לכל חפץ", בוודאי עכשיו הוא הזמן לעסוק בענין הנשגב, הן בא לפני הרב המופלג בתוי"ש מוה"ר חיים מאיר האס שליט"א מנהל רוחני דישיבתינו הקדושה, ובידו ספר דת משה וישראל, אשר חיבר הרה"ג ר' אברהם מאיר ליפשיץ בריזל שליט"א שעוסק בזה כבר הרבה שנים, הן בלימוד ובירור הדין והן שכבר פעל ותיקן הרבה בענין זה למעשה, והספר הזה כבר נדפס לפני כעשר שנים בהסכמת גאוני ארץ, ה"ה הגאב"ד מירושלים עיה"ק כ"ק הרה"צ ר' משה ארי' פריינד זי"ע ומכ"ק הראב"ד הרה"צ מוהר"ר בנימין ראבינאוויטש זי"ע

וכבר ספו תמו מן השוק ועכשיו רוצה להדפיסו עוה"פ ולהוסיף עוד חלק שני פאה נכרית בהלכה, והסוגיא דפאה נכרית, ובוודאי עכשיו אחר השעוריה הגדולה הזמן מוכשר לעורר על הענין של פאה נכרית, להחזיר עטרה ליושנה כדרך אמותינו הקדושים כדת משה ויהודית לקיים מצות כיסוי הראש כראוי.

ובאמת אין צריך להסכמתי כי נסכם כבר מגאוני ומאורי ארץ הנ"ל רק באתי בזה לחזק את הרב הנ"ל אשריך שזכית ליטול חלק במצוה הגדולה הזאת, ובוודאי ראוי לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל וגדול התלמוד שמביא לידי מעשה.

ובזכות נשים צדקניות נגאלו ובזכות נשים צדקניות עתידין להגאל, ונזכה להרמת קרן התורה וישראל עבגצבב"א

דברי המוציא לאור

הנה אנו נותנים היום לפניכם ברכה משולשת, הלא המה שלשה ספרים נפתחים הנקובים בשמותם **א. סוגיא דפאה נכרית, ב. דת משה וישראל**, (פאה נכרית בהלכה ח"א) **ג. פאה נכרית בהלכה** (ח"ב) ועוד נוסף, חזרה וביאור בקצרה מכל הסוגיא - כולם כאחד עוסקים לברר הלכה עמומה זו באור בהיר, לתת האפשריות ללומדי תורה לחדור לתוך נבכי ההלכה ולדעת את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון.

והנה הסוגיא דפאה נכרית יצא לאור בעיה"ק ירושת"ו בער"ה תשמ"ג לפ"ק, על ידינו ונעשה בעזהי"ת נחלת הכלל שרבים עסקו בבירור הלכה זו. והספר "דת משה וישראל" שג"כ יצא לאור בעיה"ק ירושת"ו בשנת תשנ"ה לפ"ק, והספר "פאה נכרית בהלכה" שנדפסה עכשיו לראשונה, המה פרי עשתנותיו של מו"ר הרב הגאון **רבי אברהם מאיר ליפשיץ - בריזל** שליט"א מעיה"ק ירושלים, אשר הרבה טרח ועמל לבאר שיטות רבותינו נ"ע בהלכה זו, ובמשך השנים וגם מני אז ועד עתה כבר נתבררה ונתלבנה סוגיא זו בעין רב בצוותא חדא עם תלמידי חכמים מופלגים, יותר מאלף פעמים, וחלק גדול מביאורי העניינים ובירורי השיטות המובאים בפנים אף נתבררו על ידיהם, אבל היות כי רבים הם וגם שהדברים נתלבנו אחד מדברי חבירו עד שהגיעו לעומק תכליתו, הרי מבלתי אפשרי היה לציין שמותם דברים בשם אומרם.

והנה בהמשך השנים ספו תמו הספרים הללו משוק ספרי קודש ואינם בהישג יד. ורבים אומרים מי יראנו טוב, ולכן לעת כזאת כאשר נעשה התעוררות כללי בנוגע הענין של פאה נכרית, כאשר נתברר עליהם חששות חמורות בעניני תקרובת ע"ז כידוע, ורבים משלומי אמוני ישראל מתיהדים כדת משה ויהודית, וכמה נשים צדקניות מתעוררים להתעטר בעטרת הצניעות כמקדמת דנא, לכן חשבנו דרכינו להתאזר חיל להביא הספרים הללו על משבח הדפוס ולהדפיסם אידרא לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל, כדי לעורד את לבב לומדי תורה להתעמק בפרטי הלכה זו בבירור הענין ממקורה בדברי חבז"ל ושיטות הראשונים כמלאכים ורבותינו גדולי הפוסקים נ"ע אשר מפיהם ומי כתבם אנו חיים וקיימים, ויתרבה החכמה והדעת בבירור וליבון סוגיא זו בכל פרטיה ודקדוקיה, כדי לדעת את הדרך ישכון אור על פי התורה הקדושה המסורה לנו, אשר היא חיינו ואורך ימינו לפלם כל נתיבי דרכינו לאורה הזך והבהיר וממנה תוצאות חיים.

ושוכן שמים יהיה בעזרתינו לעשות נח"ר לפניו ית"ש ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, ויתמלאו כל משאלות לבבינו לטב ולחיין ולשלם, ובזכות קיום המצות כהוגן וע"י נשים צדקניות אשר חכמים הגידו הלא בספרתם שבזכותן נגאלנו ממצרים ובזכותן נזכה לגאולה העתידה, נזכה ונחיה ונראה בקרוב ובמהרה רגלי מבשר טוב משמיע ישועה בקרוב ובמהרה אכי"ר.

חיים מאיר האם

מאנסי נ.י.

מפתח למצוא דברי חפץ בדפי הסוגיא דפאה נכרית

כתובות ע"ב - מד"ר פ' נשא א'
" " " - רי"ף-ר"ן-רא"ש-פיהמ"ש להרמב"ם ב'
ריטב"א-שיטה לר"ן- שיטה מקובצת-הפלא"ה ג'
חידושי מאירי-מהרם שי"ף ד'
שו"ת תרומת הדשן סי' י' ד'
לבוש הל' אישות ד'
ספר החינוך מצוה שע"ד ד'
מס' סנהדרין נ"ח ה'
ס' גדר עולם (מהחפץ חיים) ה'
מס' עירובין ק' ה'
מס' גיטין צ' ה'
" " " " ו'
מס' ברכות כ' ו'
מדרש תנחומא פ' וישלח ו'
מס' נזיר כ"ח ז'
רמב"ם הל' נדרים פי"ב ס' א-ה- ז'
הגהות יעב"ץ שם בנזיר כ"ח ז'
עצי ארזים אהע"ז סי' כ"א (מהגאון ר' נח חיים צבי אב"ד אה"ו) ח'
צמח צדק (ליבאוויטש) ברכות פ"ג ח'
תורת שבת או"ח סי' ש"ג מהג"ר יעקב וויל(נכדו של הקרבן נתנאל)קטעים ח'
ישועות יעקב או"ח סי' ע"ה (מהג"ר יעקב אורנשטיין אב"ד לעמבערג) קטע ח'
מס' ערכין ז' (והש"ג במס' שבת שמפלפל בגמ' הנ"ל) ט'
מס' שבת נ"ז י'
מס' שבת ס"ד י"א
ספר הערוך (ערך פאה) י"א
רי"ף- ר"ן- והש"ג- שם בשבת י"ב
ריטב"א-רשב"א-רבינו ירוחם-חידושי הר"ן-מאירי- י"ב
שנות אלי ה ו (מהגר"א) י"ב
פיהמ"ש להרמב"ם-תוס' רי"ד-רע"ב- י"ג
רמב"ם הל' שבת פי"ט י"ג
טור או"ח הל' שבת סי' ש"ג- ודרכי משה שם- י"ג
מס' שבת ס' - וחידושי הר"ן שם י"ג
לבוש הל' שבת סי' ש"ג י"ג
מס' ברכות כ"ד י"ד
רא"ש-תוס' רי"ד שם י"ד
רמב"ם הל' קר"ש פ"ג-הל' איסורי ביאה פכ"א י"ד
טור-ב"י- או"ח הל' קר"ש סי' ע"ה ט"ו
תוס' הרא"ש - שיטה מקובצת - (ברכות פ"ג) ט"ו
שו"ע או"ח סי' ע"ה (עם הנושאי כלים) ט"ז
טוש"ע אהע"ז סי' כ"א י"ז
טור-ב"י-ב"ח-ד"מ- אהע"ז סי' קט"ו י"ח
רמב"ם הל' אישות פי"ג סי"א י"ח
שו"ע אהע"ז סי' קט"ו (עם הנושאי כלים) י"ט
ירושלמי כתובות פ"ז י"ט
שלטי הגבורים על הרי"ף כתובות ע"ב י"ט

גדולי הפוסקים בענין פאה נכרית בדפי הסוגיא

שו"ת באר שבע סי' י"ח(מהג"ר ישכר בער איילינבורג) תלמיד בעל הלבושים
הובא שם התשובה מהג"ר ש"י קציגלבויגען (מהר"י מינ"ץ) והסמ"ע כ'
כנה"ג אהע"ז כ"א (הג"ר חיים בנבנשתי) כ"ב
שו"ת מים רבים אהע"ז סי' ל'(הג"ר רפאל מילדולה) קטע כ"ב
פתח יצחק (ערך פאה) הג"ר יצחק לאמפרונטי כ"ב
שו"ת וישב יוסף יו"ד סי' ב'(הג"ר יוסף נסים בורלא) כ"ב
מגן גבורים או"ח סי' ע"ה (מהגאונים ר'י"ש נאטנזאן-בעל שואל ומשיב
ומהג"ר מרדכי זאב אטינגא-בעמח"ס מאמר מרדכי)קטע כ"ב
מור וקציעה או"ח סי' ע"ה-שאילת יעב"ץ ח"א תש' ט'-חלק ב' תש' ז' ח'(קטע) כ"ג
לחמי תודה דף ד'(הג"ר צבי הורוויץ אב"ד פפד"מ) בן הפלאה (קטע) כ"ג
ישועות יעקב או"ח סי' ע"ה (קטע) כ"ד
קו' דיבורים קדושים (שהביא דרשה שדרש מהרי"ד מבעלזא) כ"ד
יש סדר למשנה מס' שבת (הג"ר ישעי' פיק) קטע כ"ד
נמוקי או"ח סי' ע"ה (מבעל מנחת אלעזר) כ"ד
מחזיק ברכה (להחיד"א) או"ח סי' ע"ה כ"ד
שו"ת מהר"ץ חיות סי' נ"ג (קטעים) כ"ד

ישועות יעקב אנ"ת סי' ע"ה (קטע)	כ"ה
שו"ת חסד לאברהם אהע"ז סי' פ"ז (הג"ר אברהם תאומים)	
נכד של התוות דעת (קטעים)	כ"ה
שו"ת חקל יצחק סי' פ"א (אב"ד ספינקא)	כ"ה
דרשות מהר"י מינץ (סוף דרוש הראשון) הג"ר שמואל יהודא קאצינלבויגן	כ"ט
משא מלך ח"ז חקירה ט' (בעמח"ס עצמות יוסף על קידושין)	כ"ט
שו"ת דברי חיים ח"א יו"ד סי' ל"- ח"ב יו"ד סי' נ"ט(אב"ד צאנז)	כ"ט
דעת תורה (מהרש"ם) או"ח סי' ע"ה (קטע)	כ"ט
ברך את אברהם(עה"ת) הגר"א פלאג'י פ' בחקתי סוף דרוש ב'	כ"ט
בשו"ת סו"ס חפארת בנים עה"ת (סי' ב') בעל דרכי תשובה (אב"ד מונקאטש)	כ"ט
שו"ת תשורת ש"י סי' תק"ע (הג"ר שלמה יודא מסיגעט)	ל'
שו"ת הרי בשמים מהדו"ק סי' ל"ו (הג"ר ארי' לייביש הורוויץ)קטעים	ל'
שו"ת הסבא קדישא ח"ב או"ח סי' א' (הג"ר שלמה אליעזר אליפאנדארי)קטעים	ל"א
יש סדר למשנה במס' שבת פ"ו (קטע)	ל"ד
שו"ת פני יצחק ח"ו אהע"ז סי' ו'(הג"ר יצחק משה אבואלעפיא)קטעים	
אב"ד בעיר דמשק	ל"ה
דברי יחזקאל (לשבועות)-דברי יחזקאל החדש (אב"ד שינאווע)	ל"ו
ייטב פנים (ייטב לב)תוכחת מוסר לי"ג מדות (אב"ד סיגעט)	ל"ו
דברי יואל (בעל ויואל משה) פ' בראשית (אב"ד סאטמאר)	ל"ו
בישועות יעקב אהע"ז סי' כ"א(דברי נכדו הג"ר צבי הירש אורנשטיין)	
בעל ברכת רצה. קטעים	ל"ז
גדר עולם פרק ב-ד-ו- (החפץ חיים)	ל"ז
„נספחים"	ל"ח

נ.ב. הרבה תשובות מהאחרונים הבאנו רק "קטעים" מהם, (מה שנוגע לענינינו) כמצויין במפתח הלז, כדי שלא להטריח על המעיין. וגם ציינו מראה מקומות על כל התשובות הנ"ל, כדי שיוכל כל הרוצה בזה לעיין בפנים התשובה באריכות:

תוכן הענינים בספר דת משה וישראל

	עם הספר	מ
	פתח השער	מ*
פרק א:	דברי רבותינו	מז
פרק ב:	מקור איסור פרוע ראש גדרו וטעמו, וטעמי איסור פא"נ	נח
	ענף א- סוגיא דכתובות דף ע"ב	
	ענף ב- שורש וטעם איסור פרוע ראש, וטעם האוסרים	
	פא"נ מדאורייתא	סא
	ענף ג- האוסרים פא"נ מדרבנן, דת יהודית	סד
	ענף ד- "מראית עין"	סז
	חלק שני-מבוא	סח
פרק ג:	ביאור הסוגיא דנזיר ודברי העין משפט שם	עד
פרק ד:	ביאור הסוגיא דערכין	עו
פרק ה:	ביאור הסוגיא דשבת	עז
פרק ו:	דברי בעל שלטי הגבורים והקושיות עליו	פא
פרק ז:	ישוב וביאור דברי בעל שלטי הגבורים	פו
פרק ח:	דברי הפמ"ג והמשנה ברורה	קו

תוכן הענינים

בספר פאה נכרית בהלכה (ח"ב)

פרק ז:	ביאור הסוגיא דברכות	קיג
פרק ח:	דברי בעל שלטי גבורים והערות על דבריו בענין שער באשה ערוה	קכא
פרק ט:	ישוב וביאור דברי בעל שלטי הגבורים בענין שער באשה ערוה	קכו
פרק י:	דברי הדרכי משה והרמ"א וההערות שעליהם	קל
פרק יא:	ישוב וביאור דברי הדרכי משה והרמ"א	קלד
פרק יב:	דברי המגן אברהם וההערות שעליהם	קמא
פרק יג:	ישוב וביאור דברי המגן אברהם	קנ
	חזרה וביאור בקצרה מכל הסוגיא	קנה

סוגיא

דפאה נכרית

דמדיר פרק שביעי כתובות עב

עיי משפם נר מצוה

מתני' ואלו יוצאות שלא בבתיבה העוברת על דת משה ויהודית ואיזו היא דת משה מאכילתו שאינו מעושר ומשמשתו' נדה ולא קוצה לה חלה ונודרת ואינה מקיימת ואיוהי דת יהודית יוצאה וראשה פרוע וטווה בשוק ומדברת עם כל אדם אבא שאול אומר אף המקללת יולדיו בפניו רבי טרפון אומר אף הקולנית ואיוהי קולנית לבשהיא מדברת בתוך ביתה ושכניה שומעין קולה: גמ'

כא ו ח מיי׳ פכ״ד מהל׳ אישות הל״י סמג עשין מה טוש״ע אה״ע סי׳ קטו סעיף ח:

מתני' דת יהודית. שנהגו בעת שגלתן ותע״ב דלא כתיבא: וטווה בשוק. בגמרא מפרש: כמדברת בתוך ביתה. מפרש בגמרא: **גמ'** דתוריית היא. ותמהי לך קרי לה דת משה: תזהרה. מדעבדין לה הכי לטולה מדה בענד מדה כמו שעשתה להתגלות על כועלה מכלל דתסור ת״ל מדכתיב ופרע מכלל דהוות שעתא לאן פרועה היא שמע מינה חין דרך בנות ישראל לצאת פרועות ראש וכן עיקר: קלתה

ואיוהי דת יהודית יוצאה וראשה פרוע: ראשה פרוע דאורייתא היא

גמדמ״ש דכתיב ופרע את ראש האשה והנא דבי רבי ישמעאל אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש דאורייתא קלתה

תוספות ר״ד

תיוה דת יהודית יוצאה וראשה פרוע ס׳ דבר שאין בו איסור אלא שהבעלים נתבעים בו לרך צניעות. ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב ופרע את ראש האשה והנא דבי ר׳ ישמעאל לבנ׳ ישראל שלא יצאו בפרועות דהאשה מדכתיב ופרע אלמא עד שהיתה לה חתי פרוע ת״ק בסוטה שנשתטה בן מרי לעלה אלמא נ״ל היא

סדר נשא במדבר רבה

ופרע לסה שדרך בנות ישראל ראשיהן מכוסות ולכן היה פורע ראשה ואומר לה את פרשת סדרך בנות ישראל שדרכן להיות מכוסות דאשיהן והלכת בדרכי הגיים שהן מהלכות ראשיהן פרועות הרי לך מה שרציתי.

מסדרת השרים

המדיר פרק שביעי כתובות

בטווה ורד כנגד פניה. ר"ח פי' טווה ורד נמי לחוש שמא יתן בה סם ויפסיד ריחו: ואלא [עיין גמ'] בחצר. פי' אפי' בלא קלתה נמי אין בה משום פריעה לחם שלא"כ לא התחת בת לחבריהם תכינו:

קלתה. סל שיש בו מלמטה בית קטל להולמו ברחצו וכיוצא מלמעלה לחם בו פלך ופסחן: הר. לשון מקשה: ת"ב. דכתיב ים בה משום פריעה: ודלך מבוי: דלא שכיחי רבים: בטווה ורד כנגד פניה. טווה בכפה על ירכה ופוסו מחדדד כנגד פניה תורה אור על מטה:

קלתה שפיר דמי דת יהודית אפילו קלתה
נמי אמר אמר רבי אבי אמר ר' יוחנן קלתה
אין בה משום פריעת ראש הני בה רבי זירא
היכא אילימא בשוק דת יהודית היא ואלא
בחצר "אם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו
שיושבת הרח בעלה אמר אבי ואיתימא
רב כהנא "מחצר לחצר ודרך מבוי: ושווה
בשוק: אמר רב יהודה אמר שמואל
'במראה זרועותיה לבני אדם רב חסדא
אמר אבימי במטוה 'ורד כנגד פניה:

רבינו נסים המדיר פרק שביעי כתובות

אי זו היא דת יהודית יוצאה וראשה פרוע

מתני' ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב [ט]ופרע את ראש האשה ואמר רבי ישמעאל
[י] אומרה לבנות ישראל שלא תצאנה בפריעת ראש א"ר יהודה אמר שמואל
יא שבקלתה דאורייתא "קלתה שפיר דמי דת יהודית אפילו קלתה נמי אמר א"ר אבי
א"ר יוחנן קלתה אין בה משום פריעת ראש אמר אבי ואיתימא רב כהנא מחצר
לחצר ודרך מבוי: ירושלמי חצר שהדרים בוקעין בו הרי הוא כמבוי מבוי שאין
הדרים בוקעין בו הרי הוא כחצר: ושווה ג בשוק אמר רב יהודה אמר שמואל
במראה זרועותיה לבני אדם אמר רב חסדא אמר אבימי במטוה ורד כנגד
פניה:

דלמוריתא היא. לחתי לה מכי קרי ליה דת משה: לחזרה. מדעבדין לה הכי כדי להתגלות על הגולח מכלל דלחסור ס"ל מדכתיב ופרע משמע דהיינו שעתה ולא פרוע הוא ס"מ קרי ליה דת משה: לחזרה. מדעבדין לה הכי כדי להתגלות על הגולח מכלל דלחסור ס"ל מדכתיב ופרע משמע דהיינו שעתה ולא פרוע הוא ס"מ דאורייתא היא. דכתיב ופרע את ראש האשה: ואמר רבי ישמעאל אומרה לבנות ישראל שלא תצאנה בפריעת ראש א"ר יהודה אמר שמואל א"ר יוחנן קלתה שפיר דמי דת יהודית אפילו קלתה נמי אמר א"ר אבי א"ר יוחנן קלתה אין בה משום פריעת ראש אמר אבי ואיתימא רב כהנא מחצר לחצר ודרך מבוי: ירושלמי חצר שהדרים בוקעין בו הרי הוא כמבוי מבוי שאין הדרים בוקעין בו הרי הוא כחצר: ושווה בשוק אמר רב יהודה אמר שמואל במראה זרועותיה לבני אדם אמר רב חסדא אמר אבימי במטוה ורד כנגד פניה:

ב כתב הגי"א ודחסה פרוע ולין בלים קפץ בבלור בל הבשם לחברים בבשמה מבוסה ולין מה חשום מרוקע ולם לעמרי דת יהודית ביהודאי ולמ"ד ביהודאי בקלוטה שלא לין בה משום פריעה ולם ודאי בחוץ בחצר אם לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת הרח בעלה אמר אבי ואיתימא רב כהנא מחצר לחצר ודרך מבוי: ירושלמי חצר שהדרים בוקעין בו הרי הוא כמבוי מבוי שאין הדרים בוקעין בו הרי הוא כחצר: ושווה בשוק אמר רב יהודה אמר שמואל במראה זרועותיה לבני אדם אמר רב חסדא אמר אבימי במטוה ורד כנגד פניה: דאורייתא הוא. ולמאי לח קרי ליה דת משה: לחזרה. מדעבדי' לה הכי לטולה מדה כמדה (ה) כמה שעשתה להתגלות על בועלה מכלל דלחסור ס"ל מדכתיב ופרע משמע דהיינו שעתה ולא פרוע הוא ס"מ דאורייתא היא דכתיב ופרע את ראש האשה ואמר רבי ישמעאל אומרה לבנות ישראל שלא תצאנה בפריעת ראש א"ר יהודה אמר שמואל א"ר יוחנן קלתה שפיר דמי דת יהודית אפילו קלתה נמי אמר א"ר אבי א"ר יוחנן קלתה אין בה משום פריעת ראש אמר אבי ואיתימא רב כהנא מחצר לחצר ודרך מבוי: ירושלמי חצר שהדרים בוקעין בו הרי הוא כמבוי מבוי שאין הדרים בוקעין בו הרי הוא כחצר: ושווה בשוק אמר רב יהודה אמר שמואל במראה זרועותיה לבני אדם אמר רב חסדא אמר אבימי במטוה ורד כנגד פניה: פרוע ולמאי לח קרי ליה דת משה: לחזרה. מדעבדי' לה הכי לטולה מדה כמדה (ה) כמה שעשתה להתגלות על בועלה מכלל דלחסור ס"ל מדכתיב ופרע משמע דהיינו שעתה ולא פרוע הוא ס"מ דאורייתא היא דכתיב ופרע את ראש האשה ואמר רבי ישמעאל אומרה לבנות ישראל שלא תצאנה בפריעת ראש א"ר יהודה אמר שמואל א"ר יוחנן קלתה שפיר דמי דת יהודית אפילו קלתה נמי אמר א"ר אבי א"ר יוחנן קלתה אין בה משום פריעת ראש אמר אבי ואיתימא רב כהנא מחצר לחצר ודרך מבוי: ירושלמי חצר שהדרים בוקעין בו הרי הוא כמבוי מבוי שאין הדרים בוקעין בו הרי הוא כחצר: ושווה בשוק אמר רב יהודה אמר שמואל במראה זרועותיה לבני אדם אמר רב חסדא אמר אבימי במטוה ורד כנגד פניה: קלתה. סל שיש בו מלמטה בית קיטל להולמו ברחצו וכיוצא בהם: ס"ל שיש בו מלמטה בית קיטל להולמו ברחצו וכיוצא בהם: מלמעלה לחם בו פלך ופסחן: ודלך מבוי: דלא שכיחי רבים: טווה בכפה על ירכה ופוסו מחדדד כנגד פניה: בטווה ורד כנגד פניה: ר"ח פי' טווה ורד נמי לחוש שמא יתן בה סם ויפסיד ריחו: ואלא [עיין גמ'] בחצר. פי' אפי' בלא קלתה נמי אין בה משום פריעת ראש הני בה רבי זירא היכא אילימא בשוק דת יהודית היא ואלא בחצר "אם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת הרח בעלה אמר אבי ואיתימא רב כהנא "מחצר לחצר ודרך מבוי: ושווה בשוק: אמר רב יהודה אמר שמואל 'במראה זרועותיה לבני אדם אמר רב חסדא אמר אבימי במטוה 'ורד כנגד פניה:

(ה) כמה כ"ל: (ו) לח כ"ל:

רבינו אשר

ט במתני' אלו יוצאות

שלח בכתובה העוברת על דת משה ויהודית ולוז היח דת משה מלכיולו שלינו מעשר ומשמשו

הגה"ה

"פי' מדיים שלין הבעל יכול לכפר מנה לנולילה ומדיים שהבעל יכול לכפר אפילו יקנינו מופה כדי בתחזור וחדור נפניו ויפר לה ויכל מוחר לקיימה בדבי מחזר אלל לי בני יכול לגרשה כלא כתובה כד"א פרי' · לין לחם יכול לכפר מרי חטחו מה שהחדם ליחוד בין בלא מדה מדיין אלל אם שהדם בבר ולא שהם בפי היח ולא חיפוסמא אלל לי לחמר לה לבי שהשלח יכו מופרין שפיר דמי · בבי חיחה פרק שהדם בחדרים · מהרי"ח

דת יהודית אלו יוצאות בלא כתובה העוברת על דת משה ויהודית ולוז היח דת משה מלכיולו שלינו מעשר ומשמשו מדה ולא קלתה לה חלה ותרומת ולוגה מקיימה "ולוז היח דת יהודית יוצאה ולחסה פרוע ומוגה מקיימה ומוגה בשוק ומדברת עם כל חדם לחבח שלא חומר לף המקלגה ולוז היח קולנית כל שהיח מדברת בתוך ביתה ובניגים שומעין קולה יהודאי דשובדת על דת משה ויהודית לין לה בתובה חייב בדבר שהיח מכלילתו כי הבך המקגיגין וכיוצא בהם בגון שהמכילתו הלב לו דם וכן טרפת ומוגה מקיימת נמצל בגיו "לבל הם היחה עוברת בשלר עבירות [כ] בגון שהיח עלמה לחלה דבר לישור לף הפסידה בתובתה ודת יהודית משום חלישותה ומשום הבד זנות הוח דמסקינן: נמ'

הגה"ה

"כתב מוהר פ"ר מחיר ז"ל דלחסה שהבעל לף בחים שהבעל לף בחים שבעוה שבעוה עוברת על דת משה היח דת יהודית ולוז היח טרפת ולוגה מקיימת ויכול לגרשה בלא כתובה כדלילת ומכי דמסקינן לף נמי מלחסה שוגנת על דת לף לחם הבעל לקיימה חם יכול לקיימה לף לחי ס"ם משום דמלחם לחוגיע עוברת על דת ודכר משום הוח שלא חיקן רבינו ברבות מחור שלולם מקולו לבבר על יחי שלא יחשבו שלוח פלוח ולחדבה לף ליש מבריח כשהיח עוברת על דת מקרי רשע כדלילת נשלמי שרק שהבעל מדת לחם רשע שרוצה לף לשחר ולחשה פרוע ומוגה בשוק ורוחלת במקום שכני פרם רוחלים ומגיעים ולוגה שברשה בשוברת על דת · מהרי"ח

פירוש המשניות לרמב"ם

ואלו יוצאות שלא בכתובה העוברת על דת משה ויהודית כו': דף עב ע"ל

ומחבר ודלחסה פרוע ולחי במשמחת על רלשה ובחלי שחוח בה בשוק לף לחבי ומכוון. ולמלו פוגה בשוק שמרלה שהדרים בכי פרם לף לין בה בגנות מיבה לף על כיוגה וכל כיוגה בזה מן הספרים מגיעות.

חדושי הריטב"א כתובות פרק שביעי

ראשה ערוע דמורייתא
היא דכתיב ופרע את ראשה פירש רש"י מדכתיב ופרע
מכלל דמעיקרא מכוסה היתה ישוב דכיון דאמרה תורה לפרוע
ראשה כדי לגוזלה מכלל דפריעת ראשה פריעות הוא לאשה
אלא באילוה:

דף ע"ב ע"ב **א"כ** לא הנחת את לאברהם אביהו ושבת תחת
בעלה פירש"י ז"ל מ"כ היו בה משום
פרוצה פי' לפרושו דכיון דמ"ד יוחנן קלתה אין בה משום
פריעת לפיכך בחלר ומ"ב לא הנחת את לאברהם ושבת תחת
בעלה שרוב בולבת בחצרות בפריעת ראשה כיון שאין שם רואים
ומסיקנא מחלר לחלר ודרך מביו. וג' דיוים בדבר דבחלר לפי'
אלא קלתה אין בו משום פריעת ראשה ובשוק לפי' בקלתה
דת יהודית ובמבוי בקלתה אין אלא בקלתה לא אמר ביושלמי
ים חלר שהוא כמבוי ויש מבוי שהוא בחלר מבוי שאין בראשים
בוקעין בו דיבו בחלר חלר שבראשים בוקעין בו דיבו כמבוי ע"כ:

שם בטווה ורד בנגד פניה פי' רש"י עווה בכפה על ירכה
ובחוט מתדרך בנגד פניה של מטה ופי' רמוק
הוא ממוד ואין הלשון מודה לו. והיכון מה שפי' הרמב"ן ז"ל
שוחטת ורד סמוך לפחתה או בפלכה בנגד פניה ובורד נוחן
לחמומית בפניה וכדרך שעושין גם נכרים וזה הפריעות:

ל לפדחתה

שיטה מקובצת

ופרע את ראשה ראשה ואמרינן במסכת בוטה היא נלאה לו את ראשה
לפיכך הכהן מגלה את ראשה אלמא דלא היא לה לגלות את
ראשה ומבלן לבוות יבראל שלא יאמרו בפריעת ראשה בלומר מדאמר
רחמנא גבי בוטה לגלות ראשה משמע שאחר הנשים נרוך שלא יהיו
בפרוצות ראשה אלמא משמעון מהכא דמדאוריימא הוי דהא מדיוקא
דקרא נפקא לן והיאך אתה קורא לחומו דם יהודית ומהדרינן אחר
שמואל בקלקה בלומר הא דאמן דיוצאה וראשה פרוע שעוברת על דת
יהודים מיירי שיוצאה בקלקה דבלא קלקה אסור מן התורה ועם קלקה
מותר מן התורה ואין בה משום פרוע ראשה אבל דת יהודים אפילו
קלקה נמי אסור ופי' קלקה כפה שמאחת על ראשה לבסוף בה את
השער. ע"כ:

וז"ל ריב"ם ז"ל לא נתרצה אלא בקלקה פי' שעשתה מגולה בני רבי
כדרך אחר הנשים אבל קלקה על ראשה בפה לאו דאוריימא אלא
משום דת יהודים ע"כ. וז"ל רש"י כמהדורא קמא קלקה סל שמחת
את פלכה בו ומניחהו על ראשה בפניה פרועת ראשה אפילו קלקה
נמי לא משום צניעות דאי אפשר אלא יראו שערותיה בין הנשים ע"כ
בחלר קפדת אפריעת ראשה ובני לה בקלקה בחלר קא אמרת לא הנחת
וכו' בבני עולן בניעות לצאת בחלר פרועות ראשה. ע"כ:

עיב ואלא בחלר אם בן לא הנחת את לאברהם אביהו וכו' פרש"י
ז"ל דבחלר יש בה משום פריעת ראשה פי' לפיבושו דבין
דאמר רבי יוחנן קלקה אין בה משום פריעת ראשה בחלר מבלל דבלא קלקה
יש בה משום פיבוש ראשה אפי' בחלר וז"ל לא הנחת את לאברהם
אביהו יושבת תחת בעלה שרובן בולבות בחלרן בפיבוש ראשה בין שאין
שם רואין. ואסיקנא מחלר לחלר ודרך מביו. ולפשה דיבן בדבר דבחלר
אפילו בלא קלקה אין בה משום פיבוש ראשה ובשוק אפילו בקלקה דת
יהודית היא ובמבוי בקלקה אין אלא בקלקה לא. ואמרו בירושלמי יש
חלר שהוא כמבוי ויש מבוי שהוא בחלר מבוי שאין בראשים בוקעים בו
דיבו בחלר וחלר שבראשים בוקעין בו דיבו כמבוי. הריטב"א ז"ל פי חלר
שבראשים בוקעים בו הבי הוא כמבוי בלומר כמבוי המשולש ואלא אלא
בבהוא ומבוי שאין בראשים בוקעין בו הבי הוא בחלר בלומר בחלר
שאין בראשים בוקעין בו דמי בפקא פתח בקלקה או בסדין על ראשה
לאיבה מפשטא בהוכחה. תלמידי רביבו יונה ז"ל.

בהצר לחלר ודרך מבוי לומר מורי הרב גר"ו דמליאת דקאמר ודרך
מבוי משמע דדוקא בשוברת מחלר לחלר במבולש כמי שהולך
לאין יכולה משום פריעת ראשה אבל אם יצאתה מחלר ז וקושט
שחכנם לחלר אחרת מסבנת המבוי ים בו משום פרוע ראשה. תלמידי
רביבו יונה ז"ל.

ח"ל רש"י כמהדורא קמא ודרך מבוי דמשום בני מבוי אינה משום
פריעת ראשה ואין קלקה בראשה שפיר דמי שהרי אינה שם כלום
ואין שערותיה נראין כל כך לבני מבוי בין הנשים: **שורה**
בטווה ורד בנגד פניה שטווה ומערבב את הפתיל בכפה על ירכה
והחוט מתבשט ורד בנגד פנים החחתונים ורד כמו ויקשטו
דמהרנמין ודדידו בן לשון מורי אפי' בשמועה וי"ח בטווה ורד בנגד
פניה בטווה דבר לבוש לחוש בורד בנגד פניה ממש כדי שיאדמו פניה
ויראו בתדמיונות פחות. רש"י כמהדורא קמא. וכמהדורא בחרא לא
פי' אלא בלשבת קמא. לפון רבותינו ז"ל. וכריטב"א בתב עליו דפי'
דחוק הוא מאוד ואין הלשון מודה לו וכתב ז"ל דהבון כמו שפירש
הרמב"ם שטחבת ורד סמוך לפתחה או בפילכה בנגד פניה ממש
והורד ממן תדמיתות בפניה וכדרך שעושות בני בבוים וזה דרך פריטת

דרמיר כתובות פרק שביעי

ההפלאה

[ציין לעיל **לדף ע"ב ע"א**]

פירוש ד"ה מזהר' תדעבדיון וכו' נראה דבלשון
רחמנן ס"ל דפקא דמשמע דהכיון
שנתת לו פרוע הוא אין זה נקר' דאורייתא דלא"ב דמבואר
היא כן וכתיב הכהב בקרא לינו דאורייתא' ולא שייך כפי
לשון מזהרה כלל' כפ' בנשר היין דליכא למילף מדמקבור
בדיקי דילמא מבהגא • וכמ"ש לעיל עוד מזה בלף יוד
ע"ב ומה דילמא בעזרה שאני התם לפי' כאר הבית אין
בריכין להתיבב בחיטה יתירה כדאי' בפסחים לא יבנס
אדם להר הבית וכו' והרי אפי' בבה"כ אי בס"ע ג"ח פי'
ג"ב דלא יבנס בראש מבולה אפי' בלנשים • ומ"ל בפקו'
אחר ואפי' הרמבן ג"ב דפוכח מהבוסק שבתחה עבירה
בתחלה בניעו' רחמה

ורד בשדהתה. ועי' רין וריטב"א ושפמ"ק.

שיטה לר"ן כתובות

ה"ג רש"י ז"ל אמר רב חסדא אמ' אבימי בטווא ורד בנגד פניה. פי' והחוט
נמשך כנגד פניה של מטה. והר"מ במז"ל ** פי' שמש' ורד בפתחא ** וכדרך
שהנשיות עושות בדי שיזונו אחרים ממנה. ותו לא מידי.

אמר הר"ם, פי' יתכאר שהיא עיברת על דת משה כשיסכון עליה באלו הדברים המנויים וישאל אותה ותאמר לו שהוא מותר וכאשר חקר מצא אסור ויצטרך באלו הדברים כלן ערים והתראה ואז תפסיד כתובתה, ואמרו וראשה פרוע ואפילו שיש צניף על ראשה וכתנאי שתצא בה בשוק או בכבוי ספו"ש, אמרו מווה בשוק ומראה זרועותיה לבני אדם או שתהיה מווה ותדבק עליה ורך או הדם ומה שדומה לזה בכוצחה או על לחיה ומה שדומה לאלו הדמיונים הספורסמים ומיעוט הצניעות,

אמר המאירי, אלו יוצאות שלא בכתובת העוברת על דת משה ויהודית, כלומר לא סוף דבר[ב] בזינתה תחת בעלה שאיבדה כתבתה אלא אף העוברת על דת משה ויהודית, ודת משה נאמר על מצות הכתובות בתורה או הרמוזות בה,[ג] ודת יהודית הוא נאמר על מנהגים הנהוגים באמה מצד צניעות להיות בנות ישראל יתירות בכרת צניעות על כל שאר נשים, ודרך הקדמה צריך שתדע שלא נאמר בעוברת על דת משה שאיבדה כתבתה אלא כשהיא מכשלת את בעלה בהם או בדברים שנזרמת לבעלה בעברתה מכשול או מקלה כמו שיתבאר בפרטים, הא כל שעוברת לעצמה[ד] במצות שאין לבעל בעברתה מכשול או תקלה לא איבדה כתבתה,

ואחר כך פירש פרטים

שבדת יהודית וכלם ענינים של צניעות ומתורת שהם דברים של פריצות ויוצאים מהם דרכים ושבילים לזנות, ופירש כהם יוצאה, בשוק, וראשה פרוע, ופירשו בגמרא שזו בן התורה היא, ובכלל דת משה, וכדכתיב[ה] ופרע את ראש האשה, כלומר זאת ולא אחרת, ותנא דבי ר' ישמעאל מכאן אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפירוע הראש, אלא שפירשו זו שנכללה בדת יהודית ולא בדת משה שאינה יוצאה בגלוי שיער לגמרי אלא שהניחה קלתה על ראשה ומן התורה אין זה פרוצת ראש לגמרי אף בשוק אלא שבדת יהודית אין זה מספיק בשוק-או אף בכבוי מפלש שבקיעת רבים מצויה בו עד שיתכסה שערה במטפחת,[ו] וכל מקום דוקא שחצא לשוק כן אבל מחצר לחצר דרך מבוי מתום שאין בו בקיעת רבים מותר,[ז] ובחצירה מיהא אעפ"י שהדבר מצנה אין כאן אפילו משום דת יהודית אף בפירוע הגמור, ובתלמוד המערב[ח] אמרו היוצאה בקפליטין שלה אין בה משום יוצאה וראשה פרוע הדא דתימא לחצר אבל לכבוי יש בה חצר שרבים בוקעין בה הרי היא כבכבוי שאין רבים בוקעין בו הרי הוא כחצר, וקפליט הוא קלתה[ט] ויכתבנו שהוזכרו בבוגייא זו בתלמוד שלנו, ואעפ"י שכרוב מקומות פירושה על קטן שנתת בו פלכיה,[י] בכאן נראה שפירושו כעין כובע מכנד גם שצונפת בו בלילה וביום לפעמים חוגרת שנציה והכובע כנגד ירכה ונותנת בו פלכיה וזהו לשון קפלט, ויש מפרשים כנד שנותנת בראשה כשרוצה לישא משואי על ראשה ובלשון לעז קורי"ל, וטווה בשוק, פירשוה בגמרא[יא] כמראה זרועותיה, דרך חוצפא,[יב] או שטווה ורך או שאר פרחים כנגד פניה על לחיה או פדחתה[יג] כמנהג הפרוצות, **ומרברת עם כל** אדם, ר"ל שמשחקת עמהם דרך חוצפא,[יד] וכן כל כיוצא בזה לפי **מת שעיני דיין** ריואות, וגדולי הרבנים[טו] מפרשים בענין אחר, והכל אמת שהכל לפי ענין החוצפא,

ב) ר"ל שמשיאא הוא ולכן לא חשבה מחני' וכמש"כ רש"י במהדו"ק, ולענ"ד מחני' לא נקטה וינתה משום רבוו כיפין איתו להוציא משאי"כ בכל המנויין במשנתנו וכמש"כ כל הפוסקים, ועפ"ש רבינו להלן על ולא קוצה וכו'. ג) צ"ב הא להלן על ומשמשתו נדה כ' רבינו שפלוגי מהר לי את הכתם, ואולי כוונת רבינו בפ"ש הרמוזות בה שיש להם שורש בתורה ואעפ"י שהם מדרבנן מפש, ע' רמבנ"ם הל' אישות פכ"ד הי"א ושור ושו"ע אהע"ז קפ"ו מ"א ופ"ת סק"ה, וע' ריטב"א שכ' שהי"ה אם מאכילתו בשר שאינו פלוח, וידוע שהראי"ה רבו פי"ל דם מבושל הוא רק מדרבנן ע' פס"ג יו"ד בפתיחה להל' שליחה ואכפ"ל. ד) כ"כ גם הרא"ש. ה) נ' שפ"ל שמפתה לבדה מפקת אף בלי קלתה, וכן נ' גם כוונת השור אהע"ז קפ"ו ולא ברמב"ם הל' אישות פכ"ד הי"ב וי"ג שפ"ל שמפתה לבדה אינה מפקת, ודוחק לומר שכוונת רבינו במפתה נופחת על קלתה. ו) ר"ל בקלתה לבד. ז) בפירקין הי"ו מ"ב ב', ורבינו מביא ירושלמי זו לומר שחולק על מ"ש שבחצירה מותר אף בפירוע גמור, ויל"ל שאינו חולק וחצר ר"ל שאין רבים בוקעים בה אבל בחצירה אין שם שום עובר וע' ריטב"א. יב) כן פי' גם הריאז"ע שלפי הנגודים. יג) ע' רשי' ר"ה קלתה. יד) ע"ב ב'. טו) וכמש"כ הרשכ"א בשו"ת תקע"א מובא בכ"י אהע"ז קפ"ו שאם עשתה כן בסקרא לא הפסידה.

א) כן פי' הרמב"ם הל' אישות פכ"ד הי"ב. ב) ראה לעיל הערת פ"ו. ג) רשי' ע"ב כ' ר"ה כמוזה.

מדגאון מדרים שרף

בתרי"ה מלת נמלר פירוש לפיט בלע"ז קלהה פ'. שלת היומא מ"ב לא אהה פ' ל"ל פסיטע דבקלתה לית ביה משום פירוש ולפ"ז לפיט אי ביה לא הוחת ט' הלון לית עפא וק"ל:

שאלות תרומת הדשן ותשובות

שאלה מהגלח בפומייהו דמיכבי מחחן כיבויי שבן קלעין מקח לא מכירי כיסוי לרחם לסחפלל בפן לו לזכיר כבריכם בכם כשלון כרחם מכוסס מלח בלשון טובב. ים ליזכר מוב לו ללו:

תשובה ירחם דמין דין לסקפיד בדבר כוס וכן בשעתי מחדם מחד שבדול לחד בשלל על זה וכורם דמן קפידת בדבר ועשמת ולפיכ לא סגיד לדבריו. ונרחה לכבית דפיכ מכל דמיחם פרק המדיר[יא]עבני גילי רחם דחבם ים לם כמך מן סחורם דמחכד מלם וחפ"ם קחמר כחם דמזמוריחת בקלפם מל דחבם ברית וחפילו בכה"ב ומחלך לחלר דרך מבוי וחפי' משום דם יהודים ליח לם בם סה קמן דחפי' מל דשלו דומם כלל לפיכוי סבבד שברי הוא מלל בכחם מקומות לפי שלחין קלושין יפה וכ"ם כוכשין מל קב כוח קלם מכולף ומכוחך כיעב ודומם לפיכוי מל כבד וחפ"ם דלחל כבי ים חילוק בין גילי כרחם דבחם לכבת דחמרינן כחם דבמלר כחבם פיכם לריכם שום כיכוי וגילי כרחם לענין בדבם קפידת חפי' בנים י"ל דודאי פיכוי גילי כרחם דחבם פיכוי חלל משום פריצות דבבי וכיכת דלת בביחת ככיס בגון בחלר לין קפידת חלל פיכוי גילוי רחב דבכת משום קלות רחם כלפי בחית דחדבר בם משום כ"ם בלח בחומם וביולדם ואין לחלק בין בים לרשות בדבים דחלת כל. כחלק בכודו מ"ם ילפינן מגילוי כרחם דבכם כחי כיוסי ומפי כיוסי ומפי' עציפה קרי ליה לכיסוי רחם דחבם בדחיחת פרק בחלת ועילוכין עציפה כלבל ומיב"י משום "דלחינו יולח בפרוסת רחם.

לבוש הלכות אשית

ב לא תלבנה בנות ישראל פריעות ראש בשוק אחת פנויה ואחת אשת איש שזה הוא פריצות לאשה וגם יש בזה משר על פי הקבלה.

ספר החינוך

מצוה שע"ד שיגדל הנזיר שער ראשו

והרא' שגידול השער הוא כמו כן מפני הבושת היצר כמו שאמרו ז"ל בנזיר ריש פ"ק אמר ר' שמעון הצדיק כימי לא אכלתי אשם נזיר מבא פעם אחת בא אדם אחד לפני מן הדרום ראיתיו יפה עינים ומוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים אמרתי לו מה ראית לחשחית שערך זה אמר לי רועה הייתי לאבא בעירי והלכתי למלאות מים מן המעין ונסתכלתי בבוא' שלי ופחז יצרי עלי ובקש למורדני מן העולם אמרתי לו רשע למה אתה מתנאה בעולם שאינו שלך במי שהוא עתיד להיות רימה ותולעת העבודה שאנלחך לשמים סיד עמדתי ונשקתיו על ראשו ואמרתי לו בני כמותך ירבו נודרי נזירות עליך הכתוב אומר איש כי יפליא לנדור נדר להזיר לה'. וע"כ כדי להבניע היצר נ"כ נצטוה לנלח כל שערו במלאת ימי נזרו ולא הורשה לתקן אותם וליטול מהם קצת כדי שכא ישוב יצרו עליו כאשר בתחלה אבל נתחייב לגלחם אבל כי אין ספק שהשער הגדול ביותר או הגלוח הנסור יפסיד תואר בני אדם

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין נח (ע"ב)

כן נר"ה מ"י פ"ש מהל' סנהדרין ופ"ט מהל' מלכים פ"ב ה"ו:

*כי אתא רב דימי אמר ר' אלעזר
אמר ר' חנינא בן גמ שיחר שפחה
לעברו ובא עליה נהרג עליה מאימת אמר רב נחמן מדקראו לה רביתא
דפלניא מאימת התרתה אמר רב הונא משפרעה ראשה בשוק

מלימת.
תציב ליה מיוחדם ט: מהרניל
למיקרי ליה. בטח הציר: רביתא
דפלניא. ילדתו של פלוני עבד:
מלימת התרתה. שלא תקרא מיוחדת
ט לא תוכל להפקיר עצמה:

מפחיד רלשה בשוק. עסו רגלום לף האבריות הנשוחות שלא לגמת ברלם פרוע:

גדר עולם

ממרן בעל **החפץ חיים** זצוק"ל

הנה מבואר בדברי חכמינו ז"ל גודל האיסור של האשה שיוצאה בשוק וראשה פרוע [דהיינו ששערותיה מגולות בלי כיסוי מה שנשי העם אשר אנחנו יושבים בקרבו ג"כ נזהרות מזה — מצד הצניעות, כידוע] עד שאמרו ע"ז שהוא איסור מדאורייתא.

המוצא תפילין פרק עשירי עירובין ק (ע"ב)

והאמר רב יצחק בר
אבדימי *עשר קללות נתקללה חוה דכתיב °אל האשה אמר הרבה ארבה

עטופה כאבל · טמה
לגמת ברלמה פרוע: מטרה לכל
לדם · לקמיה מפרש שלמטרם לכל
לדם חון מבעלה והלום נובלת עסים
הרבה: וחטמה בבית האסורים ·
כל כטודה בת מלך פנימה:

כי אתא רב דימי אמר עטופה כאבל ומגודה מכל אדם וחבושה בבית האסורין

המגרש פרק תשיעי גיטין צ תוספות ר"ר

[תוספת סוטה פ"ג]

תניא *היה
רבי מאיר אומר כשם שהרעות במאכל כך
רעות בנשים יש לך אדם שזובב נופל לתוך
כוסו וזורק ואינו שותהו וזו היא מרת פפוס
בן יהודה שהיה נועל בפני אשתו ויוצא ויש
לך אדם שזובב נופל לתוך כוסו וזורקו
ושותהו וזו היא מרת כל אדם שמדברת
עם אחרה וקרוביה וכניהה ויש לך אדם שזובב נופל לתוך תמחוי מיצצו ואוכלו
וזו היא מרת אדם רע שרואה את אשתו יוצאה וראשה פרוע ומדבר בשוק
ופרוסמה

ר' מאיר אומר כשם שהרעות במאכל כך רעות בנשים יש לך אדם שזובב נופל לתוך כוסו וזורק ואינו שותהו וזו היא מרת פפוס בן יהודה שהיה נועל בפני אשתו ויוצא · ויש לך אדם שזובב נופל לתוך כוסו וזורקו ושותהו וזו היא מרת כל אדם שמדברת עם אחרה וקרוביה וכניהה · ויש לך אדם שזובב נופל לתוך התמחוי ומוציאו ואוכלו וזו היא מרת אדם רע שרואה את אשתו יוצאה ראשה פרוע ומדבר בשוק ופרוסמה

רש"י

מגודה כמאכל · רעות בני אדם מקוקות כהסטיסות של מאכל ומגמה יש שאוכל לוכבנים וקן כמאכל מתמת מילום מעט ויש שאוכל לוכבנים כל כך ויש שאוכל מקפיד כלל כך דשת בני אדם מלוקות בפרישות יש מקפיד של פרישות מעט ויש שאוכל מקפיד כל כך ויש שאוכל מקפיד כלל: פפוס בן יהודה · בעלה של מרים מגדלת נסיונות היה וכשיולא מביתו לבוש טעל דלת בפניה שלא תדבר לכל אדם ומרה שלמה הגמת היא זו שמתוך כך לינה בכעסה בימיה ומתה תחתיו: ופרוסמה

המגרש פרק תשיעי גיטין

עין משפט נר מצוה

קה א מיי׳ פ״י מהלכות גירושין הלכה נג סמג עשין נעו״ש לאוין קיט פטיף ד :

עם בני לדם סלקא דעתך · פירש בקונטרס לפי שהוא לרבר שמואה היא ולטומרה ט ותוצה לגרשה ולא מלוה ולקה להא טוזה בשוק ויוצאה ולחלה פרוע ומי מוצה לגרשה ולא מלוה לבעילת היא בכוטה (לף כה·) לי עוברת על דת יהודית מוחר לקיימה לו לא ולא ליפביטת ולחלי לא פריך ממי עלה ויש לומר לכיון לבעילת בסוטה לא הויא לא מלרבנן קלמר שפיר דמלוה לגרשה לבל זו מוצה לגרשה מן התורה ועוד יש לפרש רומלה עם בני לדם סלקא דעתך לפילו לדם רע ליט סובל זה מלטמו לו לפילו קלה שבקלות ליט טושה כן :

ופרומה מצני צדיה · לגל לליני ידיה כדרך לדוחות שבלרפת שבתרן נרחה מלדיקן : עם בני לדם סלקא דעתך · ל״ל הגלים לדבר שמואה היא ולטומרה ט : במקום שבני לדם רומלים · והיא נכנסת לעיניהם לחחר ילילתן בשהן לובסין בגדיהן :

תורה אור

ופרומה משני צדדיה ורוחצת עם בני אדם
עם בני אדם ס״ד אלא במקום שבני אדם
רוחצין "ון מצוה מן התורה לגרשה שנאמר
°כי מצא בה ערות וגו׳

דברים כד

מי שמתו פרק שלישי ברכות ב

אמר ליה רב פפא לאביי מאי שנא ראשונים דאתרחיש להו ניסא ומאי שנא אנן דלא מהרחיש לן ניסא *אי משום תנויי בשני דרב יהודה כולי תנויי בנויקין הוה ואנן קא מתנינן שיתא סדרי וכי הוה מטי רב יהודה בעוקצין "האשה שכובשת ירק בקדירה ואמרי לה *ויתים שכבשן בטרפיהן טהורים אמר הויות דרב ושמואל קא חזינא הכא ואנן קא מתנינן בעוקצין חליסר מתיבתא ואילו רב יהודה כי הוה שליף חד מסאניה אתי מטרא ואנן קא מצערינן נפשין ומצות קא צוחנן ולית דמשנח בן אמר ליה קמאי הוו קא מסרי נפשייהו אקדושת השם אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם כי הא דרב אדא בר אהבה חזייה לההיא כותית דהות לבישא *כרבלתא בשוקא סבר דבת ישראל היא קם קרעיה מינה אגלאי מילתא דכותית היא שיימוה בארבע מאה זוזי א״ל מה שמך אמרה ליה מתון אמר לה מתון מתון ארבע מאה זוזי שויא :

[ע׳ כנד הדוס פנון כרבלתא דהרעולא בתין דלן בנות ישבאל לאהבטות בו בגוף סרלות ופבית לבגל פגיהם. עיון]

בגיקין הוה . לא היו נהוגים בכל גמרא בל ד׳ סדרים אלא *בהלכתא בבי עלמו והלו מילתא נקט הכא מבוס דמוידי שמוסדין נפבס על קדושת הבס ועד הבהמ לוידי נמי במי שמבזה עלמו על קדושת הבס לפסטו בלאוים בבוק: האשה שבובשת ירק לו זיתים שבבבן בטרפיהן . מבבה היא במס׳ עוקלין* : עהודים . שמוסקין זיתים עם העלין כדי לתחזן בהן דהוו להו עלין יד לזיתים להבית להס טומלה כדאמרינן בהטור והלימב (לף קית·) שיוד מביח טומלה על האוכל והס בבבן בטרפיהן בהומן בעלה הולה יד מן העלין לפי שהבבוסה מרקבן ומלבבהן ולילן דאוך אוב לאתוי בהן : הויות דרב ושמואל קא חזינא הכא . לעומר משם המבניות הללו רבה עלי בבל הרליות שהיו רבותי מתקבין בהן בבל הגמ׳ : בתליבר מתיבתא . ב״ג פניס יש ביניהו משנה וברייתא בל אבה סדרים ומסבת עוקלין נס היא ב״ג פניס בגון משנה רבי ור׳ היא ומבנת בר קפרא ולוי ותנא דבי שמואל והבי אמרינן בתסבת נדרים (לף בא·) דבי מהבי הלבתא ב״ג פניס : בדבלתא . שם לבוס תשוב בתו פעביהון וברבלהיהון (זבילל נ) : מתון מהון . לבון מלהון : ד׳ מלות . ב׳ פעמיס ב׳ מלות לעומר בבס נדס יו . לבון לחד מהון מתון לבון התהנא.לס התהנתי היתי מסהבר ד׳ מלות זה :

מדרש וישלח הנחומא

ותצא דינה בת לאה

(ה) **ילמדנו** רבינו סהו שהצא אשה בעיר של זהב בשבת . בך שנו רבותינו לא תצא אשה בעיר של אבב ולא בשבעת שיש עליה ה׳ותם וזא בבחס שאינה נקובה .
זאם יצאה בתן לר״ה היובת השאת (בבבם לף מילי שלוחי מיבה) אבל להתך הצרת פסורה רבנן אסרי אף בחול אסור לצאת בהן לר״ה מפני שהעם מסתבלין בה ופנם הוא לאשה . שלא נתנו תבשיטין לאשה אלא שתהא מתקשטת בהן לתוך ביתה שאין נותנין פרצה לפני הבשר ביותר לפני הנגב . אמר רבי שמואל בר נחמני ראה מה בתיב באיוב (ל״מ) ברית ברתי לעיני ומה אתבונן על בתולה . ראה צדקתו של איוב וכה בתולה שאדם רשאי להסתבל בה בשת יקאנה לעצמו או ישאנה לבנו או לאחיו לא נסתבל בה . באשת איש על אחת במה וכמה . לבך צריבה אשה להיות יושבת בתוך הבית ולא תצא לרחוב שלא תבשל עצמה ולא תביא מבשול לבני אדם ונמצאו מסתבלין באשה איש א״ר יהודה בר שלום הרע לך שבך בתיב (בראשית מ׳) ויברך אותם ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה . וכבשה בתיב האיש בובש האשה . ואין האשה בובשת האיש . האיש בובש את הארץ . ואין האשה בובשת את הארץ . שלא תצא ותגרום תקלה לעצמה . שהרי דינה בת יעקב בשביל שהיתה רגילה פרדנית גרמה תקלה לעצמה . מנין מבה שקראו בקנין ותצא דינה :

(ו) **ותצא** דינה בת לאה . וכ״ה בי בבורה בת בלך פניבה (תהלים מ״ב) . א״ר יוסי בשהאשה מצנעת את עצמה ברוך הבית ראויה להגשא לבהן גדול ולהעביר בהגים גדולים שנאמר בל בבודה וגו׳ . אם הבבר עצמה בתוך הבית . ממשבצות זהב לבושה . תנשא לסי שבתוב בהן ושבצת הבתונת שש . א״ר פנחס הבהן בר תבא בומן שהיא צנועה בתוך הבית . בשם שהמזבח מבפר בך היא מבפרת על ביתה . שבאמר (מהלים הק״מ) אשתך בגפן פוריה ביבתי ביתך . ואין ירבתי אלא מזבח שנאמר ושתם אותו על ירך המזבח (ויקרא ג׳) . דבר אחר אשתך בגפן פוריה איסתי היא בגפן פוריה בומן שהיא בירבתי ביתך · ואם עשתה בן בניך בשתולי זתים . תעסיד בנים נפשחין בשמן המשחה סביב :

מתני' בחמה מטולת . שחוזה יין : **גמ'** דלמ' ר"ח . כיון דתגלחת משכחה שלח לשתות יין כדלמרינן בפרק ג' מיגין (נקמן דף מז.) ואחר ישתה נמזיר יין לאחר מעשים טען דברי ר"ח הילכך כיון דלא גילחה לשכרה כיון והוה לה ניוול כדלמיתיב (זכריה ג) ומירוש טיבב כתונת הילכך מלי מפר אע"פ שמרקן עליה כל הדמים :

מתני' נזרק עליה אחד מן הדמים אינו יכול להפר ר"ע אומר אפילו נשתצה עליה אחת מכל הבהמות אינו יכול להפר בד"א בתגלחת הטהרה אבל בתגלחת הטומאה יפר שהוא יכול לומר אי אפשי באשה מנוולת רבי (*מאיר) אומר אף בתגלחת הטהרה יפר שהיא יכול לומר אי אפשי באשה מגלחת : **גמ'** מתני' דלא כר' אליעזר דאי ר"א האמר תגלחת מעכבת וכיון דלא גילחה אסירה בתמרא וביון דאית לה ניוול מצי מיפר (ובהא פליגי)

נזרק עליה אחד מן הדמים . כגון שנתרפה מיהות בשחיטה והכניסה קרבעת מירות שהרי ג' בהמות ככשה נחטאת וכבש לעולה ואין לבעלים ומזרק עליה אחד מן הדמים חטאת לו עולה לא בעלים לית יכול להפר נדרה לענין שלא תלמוך לגלח ולהביא שלמי קרבנות דלפי שלין לכן עוד מיטי נפש דבין מתמרת ולי משום שלריכה לגלח "ומשו עליה לחמה מתגלחת לחפר לה בפאה נכריה וכי מפרש בגמרא לחכל לי לא נזרק הס מדיין דלמוקמי [בין] מזקיר שפיר מיטי נפש לחש"ג דלא מיחסרא לגלח שמחת טריחת : **תגלחת** מעכבת . מלשמעת בין וכין דלא לגלח לחסרה ולית לה גילחה לחסרה כין :

פי' נמר פיטי נפש שלריכה לסוף משנה מן כין שמגלח מלי מיפר בשבר שסת שמחת טריחת לחסרה כין :

בד"א בתגלחת טהרה אבל בתגלחת טומאה יפר (מפני שיכול לומר אי אפשי באשה מטולת) ור"מ אומר אפי' בתגלחת טהרה יפר מפני שיכול לומר אי אפשי באשה מגלחת : ות"ק אמר לך אפשר בפאה נכרית איידי דזוהמא לא נידא ליה :

ות"ק לימר לך . משום תגלחת לא לפפר לחפר לגלח לית עליה מטולת משום תגלחת דלפפר לה בפאה נכרית ומיחזי כלישה מגלחת : ור' מחיר סבר בפאה נכרית לידי זוהמא . דלמיא לה לא ניחא ליה ולכך יכול להפר לה לפי שיכול לומר לי לפפר בלישה מטולת :

איידי זוהמא . כהם זוהמא ולית מגופה מגי לכעל ולא ניחא ליה :

עין משפט נר מצוה

ג ב ג"ל סיפר מכלן לפפרת שכשים בשולים מחטת כלפשים. (יפושע נוסף).[נחמי' נפר בכא מ' יח דחה ולים ד בחני ידים וכלייך נכלאות לפסוק]:

עין משפט נר מצוה

סה ח פי' פ"ד מכל' מירות כלי י :

ג' ל"מ ולא מצ'

מאת הגאון השנתקן טרע בידהדה כו' מרנא **יעקב עמרין** זצ"ל בהרב הגאון רשכהג"ג **צבי אשכנזי** זצ"ל .

דף כח ע"ב

רשי' ד"ה. ורבי פליג סגר בזיז דלית גם לא ניחא ליה כ"ג : בירן משפט כהלכה בהלכות (טושע נוסף) . ג"ב אמר יעקב לא נהירא לי פיפר זה ולא ידענא מלי דפיתי דלי בגיון ובמבר ודלי אבי ולא נתע מקלחה ולפשוי לפי בשבוש אבי הלל"ב לא אחת כת לגלח יובבת כהת בפלה וכ"ם פלה נכרית . ולפי בהר"ר ותחת קשורי" כפי מקיפת לגלח ולפי לפב"ר ובגיוני למשלה מקישרים לידי דשרי . ולפיי רחמי פלין לפי פקיפות כיפר דיקן מילתי" לפפר נפלה נכרית פ"ל דקיל"ר לידי . והרב זפ"ל לא קפירי בכבי דפל לא לחיפוק לכבי לגלח משום הלא מלי נעבל לפיפר דלפב מטולת . לפ לב' מלי ולפי משום בשבוש כי ליפא לפיפר דשרי לפיפר לא לפפר לה בפאה מטולת כיון דמשכח לגלח לפב"ר דלפרייתא . לגלח ולפי כ"ם ולפב מטולת כיון דמשכח לגלח לגבל שלשמעים בגיחה שלינה יכולם להחר כ"ב מיגיי שבים וכשלחים שלה ודלי נלפיי קלפה כיון שחגנה פלין לפי שבפפר כי כיון לגלח כלפר בפחוב ולפי קלפר לפפר לה לפבות הקנה כיה שלא חגנה על פשלם ע"י קרחוחה . ולפולם בשון ס ליפר לפי' בפלה נכרית . וכן פיקר לפיל דלא פיקר פלה נכרית פקלפה דשכון לפפילת פדם יפודים כגיחת בפמדיר [דף ע"ב] ופ"ל דפכין בפרק כמה מלב בגת [דף כב] בגבול ובפלה וכרים לפפר . וברפב"ם דכגבל ע"כ לא לגלח לה ת"ק לפיפר לפפר לה בפלה דלגלח לפפר לה בפלה ע"י קרחוחה . ולפי"ל דלפי לפיפר לה לגלח לפי

עצי ארזים אבן העזר הלכות אישות סימן כא

(ג) **פרועה** רחט : נפ"כ דמוס ספר"ח בגויר דף כ"ח כתוב על הגליון נ"ל היינו מכלן לצערות שבני נשותיהן וכו' עכ"ל והיינו מהא דתמרי החם נזרק עלי' מ' מן הזמי' מ"י להכר בד"ת וכו' לגבל בחגלחת ערוותה יפר סיכול לומר מ"ח בחצה מגולחת רמ"ח תף בחגלחת הטהרה יפר סיכול לומר מ"ח בחצה מגולחת ותמרי' גג' וח"ק סגי מיכבר בחצה נכרית ול"מ סגר תיידי דזוהמת לא ניחת לי' ומלתר תיפשר נפ"כ אמת דחצה נשוחה מוחלחת נפ"כ ושעה זה טעות גדול דלהבדיו תיקשי לר"מ סיכול לומר מ"ח בחצה מגולחת הרי מ"י לגלות שערה ואשו מי ליח לי' לר"ת דח חצה ויהודי מ"ו דמיירי בחצה בנים נכני נעלה מ"כ חין רחי' מזה להחיר פ"ג וכן חין רחיה ממחני' דחצה יולחה חצה בחושי שער וכו' די"ל דמיירי נכנויות שדרכן ליגך בגילוי הרחם לכן נ"ל בפשוט דחסור לחצה נשוחה להחקשט נפ"ג והתורי' היחר חנשים מקדוש עתידים ליהן

ליסור פיחה
נכרית

חת הדין :

צ מ ח צ ד ק (מלבאוויטש) ברכות פ"ג

וקל"ל דנפילה

נכרית לח בדי רק בחנר מדחמרינן נכנה (כ"ד ב') כל נכנול. ולחמלו מיע פיחה נכרית. חלח דנפילה נכרית נם בחול חיש מוחר לך בחנר :

לך כחדושי הכל"ח לח ניין
נפ"ג פ"ו דנכנה בחנים דלים דנבוחה לגילוי וק מ"ם יולחה
חצה בחושי בשר מילי בנכנויות ל"ח מילי בנבעלה ח"ח דכל
חמריק בגמרח נם ובלבד בלח חלח וקנה בכל ילנה.

ת ו ר ת ש ב ת או"ח סי' ש"ג

לגלח דלע"ד ליח נגר נר נגר דיתען ויסתור לח

הובחה או"ח בחר שנע שהובים בחוך דבוחות פיחה נכרית נדרך יבחוק שחצה נרחות בשיער עלמן, מדחמרו בגמרא ות"ק חמר לך חנשר בכרחה נכרית, ולפי רש"י ותוי' בחיבה חניבחת יש"ח דבחות חתם בהולכת בשיער עלמן, דלפ"ב שוב יכול לומר לי חנשי נחצה חנרחת שיער עלמן בפיחה היינו לגלח ג"ח דבחות חתם בשיער עלמן וכן הוח לגל פיחה נכרית דנשי ידון, שחין מדם יכול להסרין חם בשיער עלמן חו בפיחה נכרית היינו מחקבעת, וכ"ש לפי מה בחמר שערה הנה, ויחה היח,

לגל נם נבנית ובחנר קנלו עליהן בשותיהן מנשים קדמוניות שלח לנבת בשום דבר הכרחה ודומה לשיער, ונדר דלוריחת היח (עי' פסחים ד"נ שלח החיר כ' יוחנן לנכני ביחן לילך נפ"ם מזור לניהן לף היו חסבר להו כמו לחנותיהם, ותפ"ה חסבר להם מלד חל חטום חומת חמך, ועי' נ"ד ב"ם רי"ד דדבר המוחר שבחקבל שלח בטעות לסויב ולפרישות חין לו היחסם, לבן על המחפרלות בעם לפלח פיחה נכרית ומרחות חת עלמן כחילו הן מנכנות שיער לנבת בהם בשוק חו לנהב"ב וכדומה חיסור נשוי היח מדינת, ובנית ובחנר ג"ב כחמר עליהן ושוקן נדר ישבטו בחת,

ישועות יעקב אה"ח הלכות ק"ש סי' עה

(ג) **וב"ש** שער נכרית וכף עיין נפ"ל הני' דבר' ספר בחר שנע שמחמיר בזה והוח חולק עליו וכחב שדבריו דחוים המה ולכי כחבתי.

בזה נחשובה שהשבתי לחכם לי בזה שלחיי יודע מדוע כתב הפ"ל שהדברים דחוים ודימחי כזה חחר וכדחה כי מקור דלחוה הש"ב להתיך נפים לגלח בפיחה נכרית שחים הכח הל' פים דבנח דף מיד יולחה לשה בפיחה נכרי וכי פרוצים בפירוש המשנה שהמה מנגעוח של שער שרגילים הנפים לגלח על רחשם . השכיח פים דמיר לחת דקחמר שם דיכול בנעל לספר נדר מידו ולומר לי מפן נחשה מגולחת ורים לספר בפיחה נכרית ודנכן חשוי שהמת יכול לומר לי מפן בפיחה נכרית מנילח לי הם חוכן דנרי הש"ב ולכי חיום דהרי קשה הל דקחמר שלינו רולה נחשה מגולחי שלח חחנגם עליו שדחה שלינה בעלה שער הרי נשער על עלמה נוון לי חבוחים לגלח בשערה פרוע ושיע חסירים חנבל שחין לה שער והתגנם עליו ובייבו ככל היום הסער שלה הוח הם השנבי ושי' קחמר דלח חחנגי עליו משום דחסער בפיחה נכרית בשוק שער עלמה ונשוקים שמוחרת ליגך בשני עלמה בים פיחה נכרית ונם הך דשנח דיולח' בפיחה נכרית היינו החח השנבח וכדנרים חלו כחב הרב נחר שנע דהך דיולחה חשה בפיחה נכרי לחלר היינו נם כן שים עלי' בשבי המכר' ושחשם הך דיולחה לחלר בלחה חין כחן קוש' כפנים החו' בשלמן נחש' כהוגו' דף ע"ב לחת דקחמר הש"ם שם קלחם לין בה משום פרוע לחם וקחמר הש"ם עלם לי כיחת בשוק דם יהוד' הוח חלח נחלר מ"ב לח חנחה וכו' וכחבו החוס' שם דנחלר לף סרוע לנמרי בלי קלחם כרי ומ"ב כיון דחכי נחחני' בפיחה נכרית לחלר חין שום רחי דנחלר פרי לנמרי

הכל מעריכין פרק ראשון ערכין ז

מתני׳ האשה שיצאה לירדן °אין
כמתינין לה עד שתלד ז האשה שישבה על המשבר ממתינין לה עד שתלד
האשה שנתרגה נהנין בשערה °בהמה שנתרגה אסורה בהנאה: גמ׳

עין משפט
נר מצוה

ערך ג הי׳ סיע תלי׳ סנהדרין כלא: עה ד הי׳ פיז מהלי מלכים ככ: ם ב מיי׳ פיה מהל׳ אבל כלא עיי כ״מ עוש״ע יו״ד סימן שמב סעי׳ ג:

תורת הב״ח

(ז) רש״י ד״ה ואין כאשה וכו׳ נכרית פלא קלופה הסד ותלי״ב פ״ה מיסורי ביאה דמק מסכל נכתם:

רבינו גרשם

איסור הנאה ניתרו מת. ריליף שוא שם ממעלה ערוזה: כפאה נכריה. שער של אשה אשרת שלא חיתה מחוברת לשפוה ואותו שער סיחר בהנאה: שיער נשים צדקניות. של עיר הנדחת דאמרי׳ התם צדיקים שבהיהה נתן פלם ומכונם אבר ואמר רבא בפאה נכריה קא מיבעיא ליה או דלמא כיון דמחבר ואזא או דילמא כיון דמחבר ליה לגי כנופה. (רא״ש) או מחובר לה. לא קא מיבעיא ליה דהוה ליה כנופה ואפילו בי קא מיבעיא ליה ותלי (הוצאת) בהיכתא: מעמא דאמרת תנו. הר׳ כמוים״ם שמנת:

פיאה. (ח) קלינה: °מת תשור
בהמה. וכתיב ומתת שם מרים שם שם מעגלה ערופה במסכת
ע״ז בתון מעמידן (דף כה:): בפיאה
נכרית. לאו שערה ממש קאמר אלא שהיה לה פיאה מעיער תשה לאחרת קטורה לשערה [הרניטת היו נשים כשמערן מושט לקטור שיער נשים נכריות (שערן והוא פיאה נכרית) ואמרה תנו לאשה לבתי וקיימ״ל מוהני דאמ״ג דקטורה לה כיון דאתמרה תנו גלית דעתה דלא ניחא לה דחיוהי כנופה (לשון כוסי סו) בהדיה ובנטולה מחיים דמיא: שער נשים צדקניות. של עיר הנדחת שלא הולחו עמה מיו ואמר רבה החם סו) בתוך (דף קיב.) פיאה נכרית שקברה הגורל לשערה קא מיבעיא ליה לי כנופה היא ועיטל יו) לי כמתנה וקיימ״ל (שם) צדיקים שבתוכה יוצאין ממנה עטומים וכל ממוס כשרף וכתיב ואת כל שלנה תקטין וגו׳ אלמא משכחת ליה לי כנופה לי לא כנופה ותיפסוט ליה מהכא דגופה הוא דעטמת דאמרה תנו לי:

ז (ע״ב)

האשה שנתרגה וכו׳:
ואמאי איסורי הנאה גינהו אמר רב באומרת יהנו שערי לבתי אילו אמרה תנו ידי לבתי מ יהבינן לה אמר רב בפאה נכרית טעמא דאמרה תנו הא לא אמרה תנו נופה הוא ומיתסר והא מיבעיא ליה לר׳ יוסי בר׳ הנינא דבעי *ר׳ יוסי בר׳ הנינא שיער נשים צדקניות מהו ואמר רבא בפאה נכרית *(לא) קמיבעיא ליה כי קמיבעיא ליה לר׳ יוסי בר׳ הנינא דתלי *בסיכתא הכא דמחבר בה טעמא דאמרה תנו הא לא אמרה הנו נופה הוא ומיתסר:

[כסנהדרין קיב.ליתא גבי רב יוסף]
עי׳ בתוספות
[פר׳ יפו ופיין נכס״ד דסנהדרין קיב.]

שלטי הגבורים

כ רתב ע״ז להכיא רתיה סיוך לנשי היולדות ככשי שערות שלהן כמקן נשואות לכל כמקום קלישת צערן נוכלות שערות מכרותיהן בקורין קרינמלו כלשו מהכר׳ דשנינן פרק כתה חטה יולאה דף ס״ד שכתבה יולה כשלה נכרית בשכת ופירשו התפרנסים כי פתה נכרית היא מנבעת יוכקו כו שער נשה והרכה ונשים לוחו עליה על רחשה כדי שתתקבע בשיער ומשם נשתה נשוחה מירי מהכי׳ הקלקתר כנתרות דשמוש עשוי שלא תתנגה על בעלה כרי ובכשוחה מיירי ואלו פתה נכרית כדי שתה כיון שלו הקרוין־ל ומשכש להכיא שחורות נעות ושרתל להתקבע בהן השער נשה ברוח דקלקתר לא כדי שלא כשער הדבוק לבשרי מתם ורח׳ נס כשרה עם בשיער מכל שיער במכשה שערה אין כאן חשוש שער פתה ערוה וכם לא משום פרוצת רחם ורשה ולא״ם שערות היוה לא״ם שערות על מכרתי כל עוד דעכשיו לכהוי כשיער יכן מלוחות מא״ם ודקשוש קוח לה כדי שתרחה בעלת שער אין כאן כלום וא״ר ותצ״ע דתמרי׳ סוף פר״ק דשרין דפתה נכרית התמורת לשערה מתם ודקו כנופה מתם ת״ש לא נתפר כשכיל כך לנאת כה ובהתקבע כה דכת ע״כ תותן כפדקניות דקלקתר פתם היו מהקבעות כפאות הכם וכשכוחו מיירי התם דקלקתר תנו שערי לבתי ואין לומר שכיו תשיחות לעיף לו תידי על הפאה נכרי דא״כ מלי מסכני הכוח קשוט הרי כל עלמו על תוחו קשוט לא כוי תלה כשכיל שתרחי בעלת שער תלה בשיחי דמיירי שכולהו כשערו תנולה ולכשהשיין סוף פר״ק דשרכין ושרק מי שתתו רף כ״ה כתכרי רב״י שם וכתכרי הרח״ם תתלת דאין לאור כשער לשה תשו׳ עירוב תלה כתחוכר לנשרש וגם שהכני נרחה שם השיער כדלוקוחתי ושוב התרכתי כזה כתדושי כס״ד:

הצגנו פה את הש״ג על הרי״ף שבמס׳ שבת דף ס״ד, משום שנושא ונותן שם בסוגיא זו דערכין.

(כאן הבאנו צילום מדפוס זולצבאך" ששם הגירסא יראה "ע"ז" ולא יראה "מזה").

במה אשה . דהוי תכשיט ולא מקוי ואיכא דהוי תכשיט ונזול ניה רבנן דילמא שלפא ומחויא לחבריתה תשיטנו ודילמא אתי לאיתויי ד' לאוות : גז כתפיו כמר ופסחן ולעטפה שבראשה. שקילמא בהן שערה : שבראשה . אהנולו קלי וגמ' מפרש טעמא: ולא תטטל בהן. משום תגילה : עד שתרפס. שתתירס קלת שיהו רפויין ויכנסו הסיס ביניהם לשנר: טופפת ושרביטין . מפרש בגמרא ואסוקין הן ואיתיקין דילמא שלפא ומחויא לחבריתה: בזמן שאין תפורין. עם הסבכה שקורין שקופיי"ל אבל תפורין ליכא למיחש לאחוויי שאינה טוענת הסבכה מראשה ברה"ר שתגלה כל שערה: כטול. מפרש בגמ' : ברה"ר . אבל לאחר שרי וכל האזכרים למעלה אסורים אף לאחר שעת מרגילם ברה"ר ודלת גזירה היא דגזור שמא שלח התקשט בהם בשבת בלל וכבטל התירו דמפרש לקמן בפרקין (דף סה:) שלא לאסור אח כל הכשיטיה ואתגזה על בעלה :

גמ' טבילה מאן דכר שמה . מה טעין טבילה אלל הלטות שבת :

*"במה "אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה לא תצא אשה לא ברוטי צמר ולא ברוטי פשתן ולא ברצועות שבראשה ולא תטבול בהן עד שתרפם ולא בטוטפת ולא בסרביטין בזמן שאינן תפורים ולא בכבול לרה"ר ולא *בעיר של זהב ולא בקטלא ולא בנזמים ולא בטבעת שאין עליה חותם ולא במחט שאינה נקובה ואם יצאת אינה חייבת חטאת : **גמ'** טבילה מאן דכר שמה אמר רב נחמן בר יצחק אמר רבה בר אבוה מה טעם קאמר מה טעם לא תצא אשה לא ברוטי צמר ולא ברוטי פשתן מפני שאמרו חכמים בחול לא תטבול בהן עד שתרפם וביום דבחול לא תטבול בהן עד שתרפם בשבת לא תצא דילמא מיתרמי לה טבילה של מצוה ושריא לה ואתי לאתויינהו ד' אמות ברה"ר

במה אשה פרק ששי שבת

לא בטוטפת :

מאי טוטפת א"ר יוסף דוטרתא דקטיפתא א"ל אביי *ניתהי בקמיע מוחה ותשתרי אלא אמר רב יהודה משמיה דאביי *אפוויינו תניא נמי הכי יוצאה אשה בסבכה המוהבת ובטוטפת ובסרביטין הקבועין בה איזו טוטפת ואיזו סרביטין א"ר אבהו טוטפת המוקפת לה מאזן לאזן סרביטין המגיעין לה עד לחייה אמר רב הונא עניות עושין אותן של מיני צבעונין עשירות עושין אותן של כסף ושל זהב : ולא בכבול : אמר רבי ינאי כבול זה איני יודע מהו אי כבלא דעבדא תנן אבל כיפה של צמר שפיר דמי או דילמא כיפה של צמר תנן וכ"ש כבלא דעבדא *אמר רבי אבהו מסתברא כמ"ד "כיפה של צמר תנן ותניא נמי הכי יוצאה אשה בכבול ובאיסטמא לחצר ר"ש בן אלעזר אומר *אף בכבול לרה"ר כלל *אמר רשב"א כל שהוא למטה מן השבבה יוצאין בו כל שהוא למעלה מן השבבה אין יוצאין בו כמאי איסטמא א"ר אבהו ביזוני מאי ביזוני אמר אביי אמר רב כליא פרוחי

א' כבלא דעבדא תנן . מימה לי כבלא דעבדא תנן לחמי קתני טפי נבי לשה וי"ל דבעי למיתני בסיפא דמתני' ולשה בכבול ובפאה נכריה לאחר ופאה נכריה לא שייכא לשה בשבת וא"ת לחמי לא תני נמי נכריה פאה נכריה בהדי כבול דאין יוצאין בה לרה"ר וי"ל דומיא דמילתא דסיפא הוא דאסור לשלח בה לרה"ר דוקא מלפה משום דמהכו לחמי שרי בחאר עפי מלאר דכרים אבל לי כיפה של צמר שרי לשלח בה לרה"ר עלה ות"ת לי כבלא דעבדא תנן לחמי שרי בחאר עפי מלאר דכרים כחאר שלא תתגנה על בעלה כדמפרש עולא לקמן (דף סה:) וי"ל דכבלא דעבדא שרי כדי לעשות בו קורא לוח נרבו שלא היה לו הוס בלא כבול לפיכך בחאר בדבר מועט שיעשה העבד כעבד רבו סבור רבו שדעתו למרוד בו ותלי לידי קטטה ולקמן "הפירס" דבסיפא מוהו כ"ע דבכבול כיפה של צמר היא קשה לרש"י דמשמע הכא למ"ד בכבלא דעבדא תנן שרי כיפה של צמר אף לרה"ר :

ולא בכבול אוקמה ר' אבהו כיפה של צמר רחניא יוצאה אשה בכבול ובאיסטמא לחצר ר' שמעון בן אלעזר אומר בכבול אף לרה"ר ר' יוחנן רבבול רומיא דאיסטמא מה איסטמא ביפה אף כבול ביפה . ובתרגומין (חולין קלו ע"ב) כיפה של צמר היא מונה בראש כ"נ ועליו הצדין שבאחר ישבת אותו על פתיל תכלת . והן תמיהין גדולין בעשה עצות רחבין בשתים ושלש אצבעות כגון אבנט ולית הלכתא כשמואל דאמר בבלא דעבדא דאין עושין בגדר של תורה הבבול שאמרה משנתנו היא כיפה של צמר וכ"ש בבלא דעבדא שאסור . איסטמא היא ביזוני כלומר תיפתי הכלה מסרבי צמרנין ותתלין אותן בפני הכלה שלא יצטרכו לחסיר בבבול שם שכניסת לחסיר הזונין מעליה ותלין זה בצניה ונקראת כליא ביזוני והוא כגון אותה שמצינו (מגלה סיד ע"ו) אמה טלה עורב . למי שנכנסים [ר א ש ו ן] שהיתה קרוסטנו נכל הקהל היתה השכינה שרויה בו לא היו עשרת פרחות ע ל י ו אבל בסקדש שני אחרו נקדושה אין קדושה ראשון ושמא יתרחב העשרות על הסקדש וישלימו שם דבר פומאה ועשו שורה לחבריה השערות מבני החיכל ונקראו אותה טלה עורב בלשון א ס ו נ ע ת השערים מלשרוה בגג החיכל וא שורה טרך ששישון עכשיו שומרי הורעים:

ג ב (מיי' פ"ט מהל' שבת הל"ד) סוס"ג ת"ח סי' שב סעיף עז :

ד ג מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה י"ד סמג לאוין סה טוש"ע ת"ח סי' שב סעיף יא :

ה ד מיי' שם הלכה מוס"ג שם סעיף ג :

סי' לין (ובעיין שבת אלא סי' אלא ויש)

סל"ת איתמר רב אחא בישא של צמר חגן השתא אמר בבלא דעבדא חגן אבל כיפה של צמר שפיר דמי

חומרתא דקטיפתא . קשר שעושין לרפואות קיטוף עין רע שלא תשלוט: ותיסוי בקמיע בזמן שאינו מן המומחה הא מומחה שפיר דמי : לפוזייני . פרוצטי"ל של זהב : שבבה . קופי"ה דלי שלפא ליה מיגלית רחשה: המקפת. לת הפדחת מאזן לאזן : המגיעים עד לחייה . על רחשה טורבתו וחולה לה על לחייה מכאן ומכאן : לי כבלא דעבדא תנן . מותם שעושין לעבד בבבותו לסיתן הוכחה שהוא עבד ובבהול קתני מאי' דשפחה לת תלת בו : לאבל כיפה של צמר . בבותב שחחת השבבה המקרי נמי בבול ומתקשטת בו : שפיר דמי . דבין דמיגלית שערה לת שלפא ותחויא : לו דילמא כיפה תנן . דלא תלת דחייסינן דילמא שלפא ומחויא מתחת השבבה ואיבה מגלה וכל שבן בבלא דעבדא : בבבול ובאסטמא . לקמיה מפרש מאי אסטמא ומדקתני בל שהוא למטה מן השבבה ש"מ כיפה הנן:בליל פרוחי. מגפפת קטנה לאחר קישוריה שעולות רחשה ובסחה יש שערות קטנות שיולאין מון לקישוריה והן נקרחין פרוחי של שמפריחין ויולאין לחוץ ונשנדקן לתחת קישוריה ע"י מגפפת קלנה: בליל. מוגפת לותן שערות מגלחת:

מתני' יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חברתה בין משל בהמה ובטושפת ובסרביטין בזמן שהן תפורין בכבול ובפאה נכרית לחצר במך שבאזנה ובמך שבסנדלה ובמך שהתקינה לנדתה *בפילפל ובגלגל מלח וכל דבר שניתן לתוך פיה ובלבד שלא תתן לבתחלה בשבת ואם נפל לא תחזיר שן תותבת שן של זהב רבי מתיר וחכמים אוסרים: **גמ'** וצדיכא דאי אשמעינן דידה משום דלא מאיס אבל חברתה דמאיס אימא לא ואי אשמעינן דחברתה דבת מינה הוא אבל דבהמה לא בר מינה הוא אימא לא צריכא תנא *ובלבד שלא חצא ילדה בשל זקנה וזקנה בשל ילדה בשלמא זקנה בשל ילדה שבח הוא לה* אלא ילדה בשל זקנה אמאי גנאי הוא לה אידי דתנא זקנה בשל ילדה תנא נמי ילדה בשל זקנה: בכבול ובפאה נכרית לחצר: אמר רב כל *שאסרו חכמים לצאת בו לרה"ר אסור לצאת בו לחצר *חוץ מכבול ופאה נכרית רבי ענני בר ששון משמיה *דר' ישמעאל אמר הכל ככבול תנן בכבול ובפאה נכרית לחצר בשלמא לרב ניחא אלא לרבי ענני בר ששון קשיא רבי ענני בר ששון משמיה דמאן דאמר ליה משמיה דר' ישמעאל בר יוסי רבי ישמעאל בר יוסי תנא הוא ופליג ורב מאי שנא הני אמר עולא כדי שלא תחגנה על בעלה

[גיל' דר' ישמעאל בר יוסי]

ם ב מיי' פי"ח מהל' שבת סלכה ס סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סי' שג סעיף ו:

סא ג מיי' שם סלכה יג טוש"ע שם סעיף מז:

סב ד מיי' שם סלכה ס טוש"ע שם סעיף יז:

סג ה מיי' שם סלכה מ טוש"ע שם סעיף יח:

רבינו חננאל

מתני' יוצאה אשה בחוטי שיער כו'. אמר [רב] כל שאסרו חכמים לצאת בו לרה"ר אסור לצאת בו אפילו לחצר חוץ מכבול ופאה נכרית שלא תתגנה על בעלה. והלכתא כוותיה רב ואע"ג דאסרינן ר' ישמעאל בר' יוסי הנא הוא ופליג ליה והלכתא כוותיה.

ספר הערוך

(ערוך ערך) נכבול וכבלה. וכבית נחלה (ויק' כה) תגלה קמח סכר לבאר בפאה וכבית ירבי סכר פלה וכבית ליתי דאתמר ליה (ערכין ו) המר רצה בכילה וכבית סעמת דאתמר תנו רב לה המר הני ניפא הוא ומתכר והא מיבעיא בעי ליה ר' יוסי כר' (סנהדרין קיב) שיער נשים ערקניות מהו וכו' עד נמי לריכא דאלו כשוכחת פי' לפה בתן לה ריח כיער לתמה ביער מעשים שהיתה ומכרת על בתמה בערוך נמו בחוטי שער:

מתני' כחוטי שער · שקלעת נהן שערה: בין משלה · תלושין: תורה אור בין משל בהמה · כגון של סוס: שהן תפורין · לסנכה דמו לא שלפת להו לחוויי: לחצר · לכבול ופיאה נכריות קלי דאסרו לעיל למיפק בה לרה"ר ולימריך לאסמעינן דלחצר מותר וכבול דסיפא דמתני' לא ליפלגו בה אמורא דלבולי עלמא ביפה של זמר: פיאה נכריות · קלועה שער תלוש ועוברתה על שערה עם קלועתה שתהלה בשלת שער: כמוך שבאזנה · שהתת לבנוע ליתה של עלת החוץ: שבסנדלה · לתעטג לנדתה · בתוכו מקום שיבלע בו הדם ולא יעלה בגדיה: פלפל · פלפל תחוך טהגת לחם בפיה שריחה רע: גלגל מלח · כמו גרגיר מלח לרפואת חולי עינים: שהתנה לתוך פיה · מבעוד יום: שן תותבת · טהגת בלהייה ממקום לחר וניח של זהב: רבי מתיר · לעלת בה: וחכמים תוסרין · לניין דמשום מלחר הפיעים דילמא מיתייבי עלה ומקלה לה מהתם וממעי לה בידה ובגמרא תמיכין דשל זהב נקע דווקא ל"ת שן תותבת שן של לדם היתה ותהיתרת דלעיל קלי ולאו לפלוגתת דרבי ורבנן והכי קאמר בפלפל ובגלגל מלח ושן תותבת שן של זהב דרבי מתיר כו': **גמ'** דלא מאיס · וליכא למימר דמשלפת ליה משום דמחסי עלה וממעי ליה בידים: דבת מינה הוא · ולא מיכער ולא מחייבי עלה: וכלבד שלא תלא זקנה · בחוטי שער של ילדה וילדה בשל זקנה ללבוש על שחורות או שחורות על לבנות מלים ואתי למיפלף: כל שאסרו חכמים · בריש פרקין חומי למר ופסחן עוטפת ואחר השטיים במשנה שאסור ללכת בהן לרה"ר: לאסור לצאת לחצר · ולא על נב דשרי לשלטוליהו דחורת כלי עליהן כדאמרן הרי הן כשל הבגים הגמלים בחצר מיהו דרך מלבוש לאסור דמרגלה ליה ופסקא בים לרה"ר: חוץ מכבול ופיאה · שמותר לחצר כדתנן בחתניתין ושעמת מפרש לקמיה: הכל ככבול · כל הנאסרים לא נאסרו אלא לרה"ר אבל לחצר מותרים ככבול: כשלמא לרב ניחא · מדקתני רבי ושבקינהו לאוקי דמתניתין בהדייהו לאיסורא בריסא דמתניתין מכלל דכולהו לא לחצר באיסוריהו קיימי: כדי שלא תתגנה · כתיבו לה קלת קישוטים הנאים:

ר מיי' פי"ח מהל' שבת סלכה סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סי' שג סעיף ו:

מתני' יוצאת אשה בחוטי א שער בין משלה בין משל חברתה בין משל בהמה בטושפת ובשרביטין בזמן שהן תפורין בכבול ובפאה

רש"י

מתני' בחוטי שער · שקלעת נהן שערה: בין משלה · תלושין: בין משל בהמה · כגון של סוס: בזמן שהן תפורין · לא דאסרה להו לא שלפת ומהניא: בכבול.

מתני' יולאה אשה בחוטי שער. שקלעה נהן שערה: בין משלה. תלושין: ובין משל בהמה. כגון של סוס והכלה ליכא למיחש דלמא מהרמית לה עבילה של מלה ושרי להו ותניא לאיתויי אלא קיי"ל דאפי' לאחר שבר לה תוללין: בזמן שהן תפורין עם השבכה דהו לא שלפה כדי שלא

א מיי׳ פ״ה מהל׳ מכירה הלכה ט״ו סמג לאוין קל״ו סור יו״ד סי׳ קמ״ב :

שלא התגלה שעריה : לחצר. לכבול ופאה נכרית קלי דלחברי׳ לעיל למיפק לרשות הרבים והשתא חשמעינן דלחצר מיחזר שהחזרו לה חכמים שני חכמעין הללו כחצר כיון שלא התגלה שעריה. פאה נכרית.קלינעת שער התלוסה ושוכריתה על שערה עם קליפתה כדי שתרלה בעלה שער :

רשׁ״י

ובפאה נכרית בחצר

גמ׳ תריכא דאי אשמעינן דידה משום דלא כאים לה אבל דחברתה א דכאים לה אימא לא צריכא ואי אשמעינן דחברתה משום דבת מינה היא אבל דבהמה דמינכר אימא לא צריכא: תאנא ובלבר שלא תצא ילדה בשל זקנה וזקנה בשל ילדה בשלמא זקנה בשל ילדה שבח הוא לה אבל ילדה בשל זקנה גנאי הוא לה כדי נסבה : ובכבול ובפאה נכרית בחצר : אמר רב כל שאסרו חכמים לצאת בו לרה״ר אסור לצאת בו לחצר [ב] חוץ מכבול ופאה נכרית ור׳ עגני בר ששון משמיה דר״י סבר הכל ככבול והלכתא כרב ב דסתם לן תנא כותיה . ולדב מאי שנא הני אמר עולא גזירה שמא יתתנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה

לתסריק לעיל כרב״ד נהגר שרי : מיפס נכרית . קליפת שער תלוסה וטחנת על שערה עם קליפתה שתרלה בעלה שער : לחגר - לכבול ופיאה קלי :

גמ׳ דידה . מופי שער שלה (ל) ולא מלים ולישא לתימר דלמא מחייכי עלה וממאי ליה כיולים: דבת מינה . דלא מינכר ולא מחייכו עלה : וקנה. לבנות : כל שתסרו חכמים. לעיל במתני׳ לסור לצאת בהן לחצר פ״ב דשבי׳ (שבת לב:) ולא מלינהו לתנות כלי פליהן פ״מ דרך מלוכה לשער דלמא מתלה נפו ופאה נכרית : חוץ מכבול . לקמן מפרש טעמא : הכל ככבול . כל שהשריס לא נאסרו אלא כרש״כ׳כריכים לבל מוחרי׳ בחצר לצאת בהן : כדי שלא תתגנה . שחידו לה הקלת קלופים כגלים :

סער אדם רבינו ירוחם

ועוד פשוט יותר

חסה נכבול שהן ככלים שכתבתי לפעלה ובפאה נכרית לחבר לף על פי שאסור לצאת בו בשוק הרבים כדי שלא תתגנה על בעלה. כי׳ פאה נכרית קלישה של שער תלושה שמערבת עם שעריה שתקריחה בעלת שער.

חדושי הריטב״א מסכת שבת פרק ששי

דף ס״ה ע״ח **אמר** מבוי רבי יהודה ורשב״ח כולהו ס״ל דכל מידי דמגניא ביה הוא אלא אלא משום לא אתא לאתויי הקשה הרשב״ח ז״ל והא טעמיה של רשב״ח אלו משום דמגניא ביה אלא משום גניבותא ותירן דכפה של גמר נמי אין דרך ליתה אותה אלא משום שהיא קרחת מפחת פניה ומידי דמגניא ביה הוא ואם שנה אותה נהדי נכרית לפי שהיא כלולה מכל מקום אין זה כי קתמרינן כלל אמר רשב״ח כל שהוא למטה מן הסבכה יוצאין בו כיון משום שאין משה נוחנת דבר תחת הסבכה אלא מפני מוס שברחשה :

חדושי שבת הרן

מהרי׳ **יוצאה** חסה נחוטי שער וכו׳ בכבול ובפיאה נכרית לחגר . פי׳ לחבל לריה לא ושמעת דהחירו בכבול ובפיאה נכרית בחגר ולא גזרי דילמא נפיק בהו לר״ה כדגזרי בהי לחריני משום דכבול הייט כיפה של גמר שחחת הסבכה וכן פיאה נכרית היא בעין כיפה שעשוי מפער חבירתה לפי שיש לה שער מועט ח״נ דיש לה שער לבן ושער חבירתה שחור אלא דהחירו אלו להחופות בשבת כשדה בחגר אלא משום דגזרי׳ שלא תתגנה על בעלה כלאיתא בגמ׳

ה ר ש ב ״ א

דף סה ע״ב **גמ׳** אמר אביי ר׳ וכי שמעון ורבי אלעזר ב׳ לה ס״ל דכל מידי דמגניא לא מתיא לאתויי . והשתא לי דהא אפילו לר״ש לא מתיא שיור בכיפה של גמר מלא משום לגיעותא ועל כן מלאה לי דכל הני לא נפקין בהו אלא משום משום שן תוהבת וכובלת וללוחית של פליטין דמתרן לעיל מלן דרכה לתיפק בלילהיה אלא שריחה רע ולכך סברי רבנן דכיון דמומה ליכר דכל הריחה אותה יולאה בהן וכל שכן הוא יודע שאלה חבר וכן כיוצא אותה יולאה בכובלת בבר יודע שהיא בעלת ריח רע וכיון שהיה יכולה להטעים מומה לף היא מיהא מקפדת ושלפה ומחזיר ורבי שבר לית ליה שאינו בעלת מוס לא שלפה ומחזיר כי היכי דלא מתגנה בריאלת מוציא בעין וכן הטעם בגיפה של גמר שאין אלא מקצחת עלמה בראותה כיפה אלא אלא שהיא קרחת מפחת ולאלא והייט דאמי לה בהדי פחת נכרית והייט שהיו ליה עפי בכול בחגר כדי שלא תתגנה על בעלה מאחר שבשיעין ואפי׳ בובלת ולוחית של פליטין לא החירו לה בחגר אע״פ שהוא נגמי לה וקרוב להתגנות בכך על בעלה אלא ס״מ דכיפה לריכה לה עפי לשלך נשחה כנ״ל :

חדושי מאירי מס׳ שבת פ״ו

שם ובכבול ופאה נכרית לחגר לצל לא נרשו׳ הרבים ותעפ״י שכל שאסרו חז״ה לקרו לף בחגר נאמי אלו החירו אלא התגנה על בעלה כמו שניחרבו בחשכה ומילה כבול בגר ניחרבה בחשכה וענין פאה נכרית היא קליעת שער עשויה מאחר הנרחה אם מפני שאחר אלא מועט אם מפני שהוא לבן.

ש ב ו ת א ל י ה ו (מהגר״א)

ה **יוצאה** אשה בחוטי שער ט׳ . ובפאה נכרית . פי׳ אחין לה שאר טעלת שער ומכוסה תחת הלמיף כדי שתתלה בעלת בשר

פירוש המשניות לרמב"ם

יוצאת אשה בחצאי שער בין משלה בין משל בר' : (לקמן סה ע"ב)
ומפי שמר הם המופים המעשים מפער כי מין ענינן כענין חופי שמר ומופי פסחן הנזכרים בתוכ
פסרק כי מופי שמר אפילו קטורין על פלמה קצר מהודק לינם מונחין לפי שהמים נכנסים בהם ולפי
שמופר נמצא נסס מוהר נלחת נהם בשנת פלחר נפרנו נרלם המרק
ופלמ נכרית כמו מנגפת ידנקו ט שער נלמ והרנה ותעים לוחו כפתם על נלחה דרך אנחי כדי
שתתקצם בשער :

ר מ ב " ם

וזמנים הלכות שבת פ"ט

ולא
בפאה של שיער שבראת על ראשה כדי שתראה בעלת
שיער הרבה

תו"ס רי"ד שבת סה.

פיס'. בכבול ובפאה נכרית לחצר. פי' פיאה קליעות שלשיער, שאשה שאין שערה מרובה מביאה קליעות שיער שלחבירתה וקושרת בראשה על שערה כדי שתיראה בעלת שיער.

ר' עובדיה מברטנורה

ה חוטי שער. שער תלוש שעשאה לוחו כמין חוטין וקולעת בהן בשרה לו לפיו קברה לוחן על פדחתה קצר מהודק יוצאת בהן דלת דמי לחוטי שמר ומופי פסחן דלעיל לפי שהמים נכנסים בהם ולפי מתמימת לה שנילה לוחה לריכה קחתירם ולא לחזיל להתויינהו : פאה נכרית. לחם שלין לה רוב שער לוקחת שער נכיס לחרות ומשימה בראשה וכילה כלו הוא שערה:

ס ו ר

אורח חיים הלכות שבת שג

ויוצאה בחצר
בגבול ובפיאה נכרית פירוש קליעת שער (ו) שקולעת בתוך שערה

דרכי משה

(ו) מצאתי כתוב בהגהות אלפסי החדשים ומוהר לאשה נשואה לגלות פאה נכרית שלה ל"ש אם היא עשויה משערותיה או משער חברתה דאין שער באשה ערוה אלא רוקא שערותיה המדובקים בבשרה אבל לא בחלושין עשויות לכסות שערותיה האחרות אע"ג דעבדה לקישוט שחשא נראית בעלת שיער :

במה אשה פרק ששי שבת ס

למאי חזיא. לסכיטו דקסבר לינם מייבת חטאת : לוגרים בה שערה. חיוצת חון לקישוריה טורלטו כניב המחט וחוטבת המחט בשבנה מהחתיה שלא ילאה שערה : ותיהי כבירית. לחנת מהניהין (לקמן דף סג.) בירית שיורה מלטמת ויולחין בה והיא כמין לוענדה שעשה לסוקיה מבעל בתי סוקיה להדהן שלא יפלו על רגלה : טהורה. דלאו תכשיט היא שלא חממים לבתי סוקיה והוי (ג) כשבעת הכלים דלמרן טהורים בפרקין דלעיל ויולחין בה שלריך לה עם בתי סוקיה ולא הוי מבלאי ויולחין דכיון דלעגישתא היא לא שלפא ומתוי ולאי מחט כמי לעגישות דשער בחמה שרוה ולא מתויא ולחמי לה הנא לכחילה חולקת. לכתן ולבתן בחמט רחמה שקורין גריוו"ל בלע"ז: ובשבת למאי חזיא. הרי בשבת היא חולקת שערהגעם על הב ים לה על רחמה. לאחד והשני טוקן הוי : בתוך חולקת שערה. בשוקן : ובשבת. מוחבת השוקן בשבנה והעם שבראשה השני מוכת על פדחתה :

ולא במחט שאינה נקובה : *למאי חזיא אמר רב יוסף תואיל ואשה *אוגרת בה שערה א"ל אביי ותהיי כבירית טהורה ותשתרי אלא תרגמא רב אדא נרשאה קמיה דרב יוסף תואיל ואשה חולקת בה שערה בשבת למאי חזיא אמר רבא טס של זהב יש לה על ראשה בתיל תולקת בה שערה בשבת מניחתה כנגד פדחתה:

תידושי שבת פרק ששי הר"ן

ותיהוי כבירית טהורה ותשתר. פי' בירית כלי הוא לקשר כל אחד ואחד מבתי השוקים שלא יפלו על רגליה ויוצאין בהן בשבת דלא חיישי' דילמא שלפא ומחויא שהרי מיד יפלו בתי שוקי' לארץ ומיגניא בי' ודכותה במחם שאינה נקובה שהיא אישפי'קלא לצניעותא היא נותנת שלא תצא שער ראשה ולא מחויא דשער באשה ערוה.

לבוש הלכות שבת החור פג

עג דיני תכשיט אשה ובו כ"ו סעיפים ,

ט ולא תצא במחט נקובה (ה) ואם יצאה חייבת חטאת דמחט נקובה אינה תכשיט לאשה בשוק ענין אלא משוי אבל בשאינה נקובה אם מעמדת בה קשריה מותר לצאת בה לכהחילה דכיון דלצניעות' עבידא להעמיד הקישורים שלא יצא שערותי' חוץ לקשוריה רשער באשה ערוה היא לא בישלפא ומחויא ואם אינה מעמדת בה קישוריה אשר לצאת בה דתכשיט הוא ודילמא משלפא ומחויא ,

לאסתכולי בה. אם תאמר
לימיה היא: תכשיטין שבפנים. כומז
דפוס של בית הרחם שהיו עשין
לבנותיהן ועוקבין בולי בית הרחם
כדרך שעוקבין את החזיר ותוחבין
[קדושין ו.] לתוכו כדי שלא יזדקק להן זכריס:
עם הכשיטין שבחוך. לעגדה וגמיד
הן הגיללו לתוכן על כפרת הרחוב
עבירה שנסתכלו בכנוי מדין: לאסתו
ולק"ש. אם טפח מגולה כה לא
[ע"ש כתו"ת פ' ערב פי' ופרי דק"ש פל"ו]
יקרא ק"ש בנגדה: שוק. *בתשת
לוט: ערוה. להסתכל וכן בתשתו
לק"ש: גלי שוק. וכתיב בתהיה תגל ערותך: קולך ערב. מדמשבח לה קרא בגוה שמע מינה תשוה היא:

א"ר יצחק טפח באשה ערוה למאי אילימא לאסתכולי בה ודא
*א"ר ששת למה מנה הכתוב תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים לומר
לך [ב]כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורף אלא
[שעיי] באשתו ולק"ש אמר רב הסדא שוק באשה ערוה שנאמר [ג]גלי שוק עברי
[ס] נהרות ובתיב [ד]תגל ערותך וגם תראה חרפתך *אמר שמואל [ה]קול באשה
[ז] ערוה שנא' [ו]כי קולך ערב ומראך נאוה אמר רב ששת [ז]שער באשה ערוה
[ס] שנא' [ח]שערך כעדר העזים:

[א] מיי' פכ"ח מהל' מיסוה"ב הל' ב סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' כא סעיף ה:
[ב] מיי' פ"ג מהל' ק"ש הל' ג סמג עשין יח טוש"ע או"ח סי' עה סעיף ה:
[ג] [מיי' שם] טוש"ע או"ח סי' כה סעי' ג:
[ד] מיי' שם טוש"ע או"ח סי' עה סעיף ג ושו"ע אה"ע שם:

רבינו מי שמתו פרק שלישי ברכות אשר

לז ע"ב מר ע"א] א"ר יצחק טפח באשה ערוה למאי אילימא לאסתכולי בה והתניא
רב ששת למה מנה הכתוב תכשיטין שבפנים עם תכשיטין שבחוץ לומר
לך כל מי שמסתכל בהליכת קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום התורפה לא קשיא הא בחתיכת
(קטן) והא בשתו ולק"ש. (קטן) ודבר לו) שרגיל להיות מטושה בשתה [ה] וחזקת בחתיכת שאל
בשלמא לא תאמר לעיל הלכה יוצאת עירומה דעדיה
ק"ש תלוה". ולאמר רב חסדא [ו] שוק בשתה *אלא גמלא לא מיא יכול לקרי שוק חלש בספי בשתא
ערוה שלאמר גלי שוק עברי נהרות וכתיב תגל ערומה. בפקק מן התפוסות:
ערותך. לאמר שמואל (קיז) קול באשה ערוה שנאמר כי קולך ערב [ו] פירוש לשמוע ולא לעניין
ק"ש. לאמר רב ששת (קיח) [ז] שער באשה ערוה (קיט) בנעשים שדרכן לכסות שערן (קכ) לאפוקי
בתולות שדרכן ליתן פרושות מותר לקרות כנגדן:

כמה משנה אהבה. הלכות קריאת שמע פ"ג ר מ ב " ם

וכל גוף האשה ערוה לפיכך לא יסתכל בגוף האשה כשהוא קורא
ואפילו אשתו ואם היה מגולה [ס] טפח מנופה לא יקרא כנגדה:

[ס] פ"ר יאמר טפח באשה ערוה ואוקמוה
באשתו ולק"ש. ומ"ם ואם היה מגולה טפח מנופה היינו דוקא ממקום מכוסה שבה ולימא
דמגולה דייק הכי ואמרו שם בסמוך קול ושער באשה ערוה ומוכר רבינו שלא לענין ק"ש
נלמר הלא לענין שאסור ליהנות בקולם ולהסתכל בשערה ולכן לא הזכירה פה:

ר מ ב " ם קדושה. הלכות איסורי ביאה פכ"א

*והמסתכל אפילו כאצבע
קטנה של אשה ונתכוין להנות ככי שיסתכל במקום
התורף ואפילו לשמוע קול הערוה או לראות שערת
אסור:

תוס' ר"י"ד ביצה כה, א

אמ' ר' יצחק טפח באשה ערוה, למאי אילימא
להסתכל בה, והאמ' רב ששת למה מנה הקב"ה[215]
תכשיטין שבחוץ עם תכשיטין שבפנים, דכתיב[216]
אצעדה וצמיד טבעת עגיל וכומז, עגיל זה דפוס
שלדרין, כומז זה מקום זימה[217], לומר לך כל
המסתכל באצבע קטנה שלאשה כאילו הסתכל
במקום התורף, לא צריכא[218] אלא לאשתו ובקרוביו
שמע, אמ' רב ששת שיער [באשה ערוה, דכתי'][219]
(פרי') שערך כעדר העזים. פי' שלא יסתכל בביקר
הנשים. אמ' רב יצחק[220] שוק באשה ערוה, דכתי'[221]
גלי שוק עברי נהרות, וכת'[222] תגל ערותך.
פי' שלא יקרא אדם כנגד שוק אשתו. אמ' שמואל
קול באשה ערוה[223], שנאמר כי קולך ערב
ומראך נאוה. פי' שלא יאזין לקול הנשים[224].

הגה' על תוס' ר"י"ד

215 לפניני
ובנופס: הכתוב, וכצ"ל כאן. 216 במדבר ה, ג.
217 כגי' כ"י בדק"ס אות ע, ולפנינו ליתא בי"ג.
218 כגי' כ"י פ, ולפנינו ליתא "לא צריכא". 219 יחזקאל
ג, יז. 220 לפנינו:
א"ר חסדא, וסדר המאמרים: שוק, קול, שער. וכדי
רבנו הוא כגי' כ"י ם, ראה דק"ס אות צ. 221 ישעי'
מז, ב. 222 שם, ב. 223 שה"ש ב, יד.
224 רבינו מפ' דדין שער וקול לא לענין ק"ש נאמר, אלא
לענין ערוה, וכ' הרמב"ם מדלא הביאם בה' ק"ש אלא
בהלי איסו"ב (פכ"א ה"ב) ועי' כס"מ ק"ש פ"ג הט"ז,
והרא"ש בסי' ל"ז ס"ל רק גבי קול דאינו לענין ק"ש,
אבל דעת ר"ח ובה"ג (בראבי"ה ח"א סי' עו) שאף לגבי
ק"ש נאמר, וכ"כ המרדכי בשם רב האי גאון דכל הני
לענין ק"ש אחמר.

עה (א) טָפַח המגולה באשה במקום שדרכה לכסותו (ב) אסור לקרות קריאת שמע כנגדה (ג) אפילו היא אשתו (ד) וכן אם שוקה מגולה אסור לקרות כנגדה (ה) ושער של אשה שדרכה לכסותן אסור לקרות כנגדן (ו) אבל בתולות שדרכן לילך פרועות הראש מותר · [ז] אסור לקרות כנגד ערוה · (ח) ערוה בעששית ורואה אותה דרך דופנותיה אסור לקרות כנגדה :

עה טפח המגולה כאשה וכו' כס"ם מי שאמרו (כד ·) מ"ר ויצחק עפח באשה ערוה למאי חיליתא לחיסתכולי בה והאמר רב ששת כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאילו מסתכל במקום המורף מלא באשתו ולק"ם אחר רב חסדא שוק באשה ערוה אחר שמואל קול באשה ערוה אחר רב ששת שער באשה ערוה · ומפי רב"י שוק · באשת חיש : ערוה · להסתכל וכן באשתו לק"ם והיה המיהא לי מאי קאמ"ל רב חסדא כ"א שדרך לכסותו היה ערוה ומאי חיוויא שוק עד שאצלאתו לברטב"ח שכתב הא דר"י טפח באשה ערוה ומוקיימנא באשתו ולק"ם פי' הרמב"ד לאשר דוקא מתקים נגוע שבה ובלה קא אתי רב חסדא למיתר דשוק באשה מקום נגוע וערוה היא ואפילו לגבי בעלה ואפ"ם שאינו מקום נגוע באיש אבל פניה ידיה ורגליה וקול דגורה שאינו אחר ושער מחזן לצאתה שאינו מתכסה אין חוששין להן מפני שהוא רגיל בהם ולא עדיף עכ"ל · ורבינו ברוחי שהלך בשעה זו והיו שכתב טפח מגולה באשה באתקום שדרכה לכסותו דאשמע דבאתקום שאין דרכה לכסותו בגון פניה או ידיה ליח לן בה ואפ"כ כתב וכן אם שוקה מגולה אסור כלומר שאפ"ם שאינו מקום נגוע באיש הוי ערוה באשה והרא"ש כתב נ"כ אלא דטפח באשה ערוה דוקא בדבר שרגיל להיות מכוסה באשה וכתב עוד דוקא באחריני אבל בעצמה הא אתריני לעיל באשה ושאת ערוותה וקולה אלמה וכן כתב הרשב"א שוק באשה ערוה דוקא לאחריס ולאנשים אשה הרגיל אבל לעצמה לא דהא קאני באשה יושבת וקולה לה חלאה (ט) וכתב הרא"ש עוד אאתי דאתריני קול באשה ערוה פי' לשמוע ולא לענין ק"ם ולכן השאיר רבינו קול באשה אבל האחרים כתב בשם רבינו הגיה דבל הני לענין ק"ם וכן כתוב בשולבל תוספ דקול זאר אפי' באשתו ערוה וכ"כ הגהות מיימון בשם ר"ת אלא שבתב האחרוני בשם רא"ם הילבך לשאר לומר דבר שנקדושה בשמיעת קול שיר של אשה ועת לעשות לה' הפרו תורתך הילבך אין אנו נאהריס אלאמוד בשמיעת שיר בשום אחרתות אבל"ל והי"ר יוסף בתב נ"כ דקול באשה ערוה לק"ם היא והי"א בשעה שאנגנת אבל בשעה שאחדברת בדרבה תותר ואפילו בשעה שאנגנת אם היא יכולה לטון לבו לאתבלתו בענין שאינו שותה אותה ואינו אשים לב אלא אותר ואין לו להפסיק קריאתו וכן באחגולה טפח אינו אשור אלא באשאכל בה אבל בראשיי באלאת אותר אבל"ל :

ומ"ש דבינו אבל באולות שדרבן לילך פרועות הראש אותר כ"כ הרא"ש והאחרוני והגהות מיימון וכאבו שוד הגהות דהי"ה לבל קול הגיל בה לא אישתין :

כתב הרשב"א והרי"ף אלא הוכיח מבל זה בלוש בתב הראב"ד דאפשר דאשום ערוה סבר הדב דב"ם טפח ושוק ושער וקול וכתב הוא ז"ל דאין אן הבשם הוא זה אלא הבא אשום דאפשר דברוחה ועבנוחת הא פריאנת דוקא דשבזיה ובאשאר באשאיט רוחה ואפ"ם שאינו דבל שאינו רוחה אשום בגיעה לבד לא אטריך הואיל וגם בה אב"ל וז"ל הרשב"א בפ"ג אהלות ק"ם בל נוף האשה ערוה לשוכך לא ישתבל בנוף האשה באשאר אבל"ל והאשיט קול ושער אשום דאשמע ואם היה אגולה טפח אבוה אפשר לא יקרא בנגדה אב"ל והאשיט קול ושער אשום דאשמע ליה דלאשמוע ולאסתבל קאאר ולא לענין ק"ם וכאו שבתב הרא"ש בקול ודקדק לומר אם היה אגולה טפח אבוה אפשר לרחוח לאה שאתבאר באשוך ופניה וכ"א שאין דרך לבסותו שרי האא לא שייך לומר אגולה אלא באקום שדרבו להתבסות ולענין הלבה נראה דנקטינן בדברי הרשב"א ואיבו טוב ליזהר לבהחילה אאדאות שער ואשאיעת קול זאר אשה בשעת ק"ש (ב) :

שימה טעמים ונקודות בקריאת

עיזון באשה ערוה . קא"ל באשבי שפעאים האי עלה דיוב באקום אבוה אבוה אוכיח לידי עלוה :

קול קול על זאר ושער באקוסה , אבל קול באיט של זאר ושערה אאין לאשה אין באשין לבם .

דרכי משה

עה (א) כתב בהגהה מיימוני רפרב ג רהלי ק"ש הא דבעינן טפח דוקא באשה אבל באשה אחרת אפילו בפחות אטפח : (ב) ולי"נ דאף בלא והירות יש לחוש משום איסורא דאתר דרבים אוסרים וע"ל סיבן ש"נ כתבתי דשערות הלושות שלובשים נשים שתהיה נראה בעלת שער אינן ערוה וע"ש :

תוספות ברכות פרק שלישי הרא"ש

טפח באשה ערוה. פי' מה שרגיל להיות מכוסה באשה הוי ערוה, וכריך לומר להסתכולי בה הא לאפולו באסתכל בקטנה באשה הוי ערוה, אלא משום להסתכל בו.

לא גריעה הלא באשתו ולק"ם. ודוקא להסתכל הוא שאסור הא לאתריני לעיל באשה ושאת ערוותה וקולה אלמה.

ואמר רב הסדא שוק באשה ערוה. דלא תיתה פעמים באשה מגבבת בגדיה ואין דרכה להיות מכוסה קא"ל דהוי ערוה.

שער באשה ערוה. בנשים גבוחות בדרבן לכסות באין הבל באולות שדרבן לילך פרועות רהם מותר לקרות ק"ש כנגדן.

קול באשה ערוה. לא לענין ק"ם קאמר אלא באסור לשמוע קול הנשים.

אח עה הלכות ק"ש

מגן אברהם נ"י

עה להזהר מגלוי שער וקול אשה בשעת ק"ש וכן שלא לקרותה כנגד הערוה. ובו ו סעיפים:

א * טפח מנולה(ח) באשה במקום שדרכה לכסותו אפי' היא אשתו אסו' לקרות ק"ש(ג)כנגדה: הגה (א) א"ר"ח דוקא בתשמ מכל נשמה מחרת לפי' פחות (ב) מטפח הוה ערוה (הגהות מיימוני פרק ג') ונרחה מדברי הרמ"ם דטפח בחשה ערוה אפילו לחשה (ד) מחרת רק שנעלמה יפולה לקרות מע"פ שהיא ערוה כדלעיל סי' מ"ד:

ב ב ג שער של (ה) אשה שדרכה לכסות אסו' לקרות כנגדו: הגה (אפי' מסמן) ג אבל נ בתולות שדרכן לילך פרועות (ו) הראש מות': הגה ומ"ם הסמרות של נשים ד מרגילין לגלות ממנן (ז) לעסמן (ג"י נשם הרשב"ם) ה (ח) * וכ"ם שער נקרית אפי' דרכה לכסותו(הגהות מלפני המרדכי):

נ ו יש ליזהר משמיעת קול ו זמר (ט) אשה בשעת ק"ש הגה ואפי' בחשתו מכל קול הרגיל בו אינו ערוה[כ"י נשם מוהל מועד והנ"מ]:

עה אם לבוש דק ומתחזי כשר מחול מכור כמ"ש ס"ה(ה"נ): א ו"ח דוקא בחשתו כו'.עי' כל"ח ודבריו ל"ע:ב שער של חשה.שער של ערוה של אים יולא דרך הבגד מותר(נמר' דף כ"ד): ב כתולות סדרכן כו'ק' דכמ"ע סי' כ"ח ס"ח כ' לא תלבשה גמות ישרחל פרועו' רחש מפגיות ו/ חשה חיש וב"ב הרמב"ם פכ"ח מהל"ע ושוד דמ': בכתובות רפ"ב חם יולה בהיומ' ורחשה פרועה זמן מכור לפי' בפגיות דקחני היינו לגמרי כמה דמ"ב ה"ל לפרש ויל דפרוע רחש דכתב כמ"ש היינו שמומרות קיטות [*] שמרן ומולבות בשוק דוק מכור לפי' בפגיות וכן פירש"י ס' נשח על ופרע רחש בחשה ומ"מ ל"ל דפגיות לח מחכרי מדמוקי' דמ"ח דקרח לייכי נס בפגיות מ"ב נס בגילוי הרחש חחה ...ור' לילך דמכח בכתובות יליפין בכתובות ס"ו שלח חלבשה כגוס ישרחל בגילוי הרחש מלח ע"ב הקח לח לייכי בפגיות רק שמדת לגיעות ה"ח לבחולות שלח לילך כן: ד שרגילים לגלות ממון · וכתב ר"מ מלשקר סי' ל"ב חומן בשוק הבחים מחדלות שחין דרכן בגלותן למקום שדרכן בגלותן חם חין דעתן לחזור (פיין סימן חם"מ) ועפי' קע"ו בח"ע נס מפמע דוקח בשוק חכור חבל בחלר שמין חנשים נלויים נס מותרים לילך בגילוי הרחש וכ"כ הטו' בכתובות חבל כחוכר פ' נשח ע' רל"ע בהמיר מחוך שלח יהיה טוס שער מחשה וכן רלוי להגות: ה וכ"ם שער בכרי וכו'. כל"ל וכ"ב בס"ע ד"ו וכ"ב בס"ב דמוחר לכחמלה בחשה ס"ו דשבת יולח בחוטי חשה בחוטי שער וכ"ם שמולק פליו ובלריך בכוף ספרו כדבריס דמוים עפ' ע"ג ס"ד: ו זמר חשה. חפי' פגויה (ב"ם) וע' בח"ע סימן כ"ח דקול זמר מ"ח לעולם חסור לשמוע מכל קול דכור שרי (ל"ח):

באר היטב

עה (ח) בחשה. חם לבושה דק ומתחזי כשר מחוכה חסור ס"ב מ"ח: (ג) בנגדה. פרי"ו מקל דלחינו לחסו' לגלות כשמשכל כה חבל חם כרלוים בעלמה מוחר פיין ב"י ועל כיולח לגלח בכל עניו חסור. כ"ם וב"ם השמשות הפוסקים. עיין ע"ח: (ג) משפח. כ"ח מולק ול"ל דלחינו בחשה חלח דוקח שלח יהיה מגולה כמו שהוח בחשה ערוה לגמרי ל"ש ועל כיולח לגלח בחשה חחרת כמו שיהיה בחשה חחרת

אבן העזר הלכות פריה ורביה כא

ואסור לשמוע קול ערוה או לראות שערה
המתכוון לאחד מאלו הדברים מכין אותו מכת מרדות ואלו הדברים
אסורים גם בחייבי לאוין (ג) לא ילכו בנות ישראל פרועות ראש
בשוק את פנויה ואחת א"א

פרישה

(ג) לא ילכו פרועות לקט אחת פנויה כו'
לפתוח מעשה הפנויה ר"ל כגון הלפה"ו או נרוסה מכל מקום אסורה להלן במכניעי :

לא ילכו בנות ישראל פרועות ראש
בשוק אחת פנויה ואחת נשואה
ורלה דנפקא לן מדכתיב פרק המדיר
ולחזו דת יהודית יוצאה ורשאה פרוע
ופרכינן רשאה פרועה דמורייתי' היא דכתיב
ופרע ראש האשה ותנא דר"י מוסיף
לנשות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש דמדלא
קאחר מזהיר לאשת איש אלא לאשת פנויה
ואחת אשת איש בכלהו מיהו במרדכי
כתב ס"פ מי שמתו ע"ס רלב"ה ז"ל כל
הדברים שזכרנו למעלה לערוה דוקא
נדבר שאין רגילות להיגלות אבל בקולא
הרגילה בגילוי שער לא חיישינן דליכא
הרהור עכ"ל ואין למרש דדוקא בבית
ובאחר אבל בשוק אסורה לגמ' דהא פרש"י
דכתובות שנינו אם יש עדים שיצאת
בהינומא ורשאה פרוע כתיבתה מאחים
ויצאת פורש"י תביעת אביה לבית בעלה ואמי'
דרך השוק משמע וכך נהגו ונראין לומר
דבפנויה בעולה קאחר אבל בבתולות אין
בלאזהר' :

אבן העזר הלכות אישות

כ ג לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק
ה (כ) *) יא) (ג) ה) אחת פנויה ואחת אשת איש :

ה מי פנויה
היינו לגמרי או נרוסה לכל ת] כתולה
מוהר ונסרים' הרלב"ם כתב ליכי לישר
אלא משום לפשר ומיון כיי ד"ת כפר
קניו ומס כתבתי כשם הסמ"ג והפ"ג
דלשון לפילו כתב :

בארי היטב

ה) פנויה . פנויה היינו לגמרי או נרוסה או כעולה,לכל ת] כתולה
מוהר כ"ל פ"ת בה"י כ"ם . ופריעת רלש כתב ליכי לישר אלא משום לגיטום.היין כ"ש.
פנוסה נדיכה לנשות ורשאה וכל שלא נכנסה לחופה ומקודשה מוהרא ליכך בפריעת רלש כתב
כתולות,שכוח יפקב פ"ת סי' ק"נ ונחכוכת מנח יאיר סי' קנ"ו פסק דלקן כמ"ל שמקדשה
יש ליכך בניישוי דלש וכן פסק בפשוטה יפסק שלפי חפיו של הסי"ו סי' סי' פ"ש :

אבן העזר הלכות כתובות

ואיזו היא דת יהודית יוצאת וראשה
פרוע אפילו אין פרוע לנמרי אלא (ה) קלרה בראשה כיון שאינה
מכוסה בציעוף תצא כתב הרמב"ם אע"פ שמכוסה במטפחת כיון
שאין

ואיזו היא דת יהודית יוצאת וראשה פרוע אפילו אין פרוע לנמרי אלא (ה) קלרה בראשה כיון שאינה מכוסה בציעוף תצא כתב הרמב"ם אע"פ שמכוסה במטפחת כיון שאין

ואיזו היא דת יהודית ויצאת בראשה פרוע (דף עב) תנן ואלו הן דת יהודית ויצאת בראשה פרוע ופריך רשאה פרוע (ומאחלי לן קרי לה דת משה) ומשני דמורייתא קלרה שכיר דמי דת יהודית לפי קלרה נמי לכבור וכיון"י קלרה של שיש לו מלהטה בית קבול להולמו ורשאה ובית קבול למעלה לחת בו פלך ופסקן ומדברי הרמב"ם נרשה דפי' קלרה היא מעטפחת ב"ש בה נקבים כנקבי הכל כמו הכבכות ואפ"ה בין שלין עליה רציך פירוש נמיף ככל הנשים הלא בלא כתובה וכ"כ הערוך נערך קלם דמע"נ שבשוק נכפה על רשאה לנבה ברי מדמוריית' דת יהודית לפרש שבשוק עד שיקחן על רשאה דבר אחר אבל בחלר בקלרה אין בה משום פריעת רשאה עכ"ל :

ומ"ש

ומ"ש ודוקא שיולמת כן ברי"ף או כתכנו המעולם או כחנך שהרגיש בוקעין בו' וכולי כפרק המוכר פ"ר אמר מ"ר יוחנן קלקה לתן בו משום מריעת רחם כוי כה רבי זירם היכא לילומת בשוק דק יהודים היא וחלה בחנך מ"כ לא הגחת בת למחרפם תצינו יוצנת תחת בעלה אחר תגא ותיומת רב כהנא מחנך להנך ודרך מכוי וכתכנו הרי"ף והרמ"ם לתיומת בירושלמי חנך שהרגיש בוקעים בו הרי היא כמכוי שתן הרגיש בוקעים בו' ופי' הר"ן תיא דתתרגין מ"כ לא הכחת בת למחרפם תצינו כלומר מ"כ דתחר רבי יוחנן דקלקה תן בו משום מריעת רחם משמע הכלא קלקה מיהא יש בה משום מריעת רחם ומ"כ כולהו ככקן שתין תשם נוהגת בתחרפ ותצינן מחנך לחנך ודרך מכוי דלא שכיחי בה רגיש עכ"ל נראה מדבריו בהדיא שיולמת לחנך בקריעת הרחם משמע ליה לן כה וכן נראה מדברי רש"י ויש לתמוה א על רבינו שכתב לכל כמכוי שאינו מעולם ומחנך שתין הרגיש בוקעין בו לא תלה דמשמע לן תלה מבעלה ע"י כך אע"פ שהולד בנך שאינו הגון והא כתנך לפי' פריעת הרחם משמע ליה לן בה וכמכוי שאינו מעולם כמי שתלקה מיהא ליה לן בה (ד) **וכן** הטוה בשוק וקתני סיפ בשוק ולקתני עלה בישראל (שם) מ"ר יהודה אמר שמואל במרשה וזיועותיה לבני מדם אחר רב אשלא אמר מכיומי ב בשוה והר נגד מניה ומקע הרחמ"ם בפרק כ"ד דכרי שהיסם מעיס דמשמע ליה דאר אחר חדש ואר אחר הדש ולא פליגי :

ומ"ש ודוקא שיולמת כן ברי"ף או כתכנו המעולם או כחנך שהרגיש בוקעין בו' וכולי כפרק המוכר פ"ר אמר מ"ר יוחנן קלקה לתן בו משום מריעת רחם כוי כה רבי זירם היכא לילומת בשוק דק יהודים היא וחלה בחנך מ"כ לא הגחת בת למחרפם תצינו יוצנת תחת בעלה אחר תגא ותיומת רב כהנא מחנך להנך ודרך מכוי וכתכנו הרי"ף והרמ"ם לתיומת בירושלמי חנך שהרגיש בוקעים בו הרי היא כמכוי שתן הרגיש בוקעים בו' ופי' הר"ן תיא דתתרגין מ"כ לא הכחת בת למחרפם תצינו כלומר מ"כ דתחר רבי יוחנן דקלקה תן בו משום מריעת רחם משמע הכלא קלקה מיהא יש בה משום מריעת רחם ומ"כ כולהו ככקן שתין תשם נוהגת בתחרפ ותצינן מחנך לחנך ודרך מכוי דלא שכיחי בה רגיש עכ"ל נראה מדבריו בהדיא שיולמת לחנך בקריעת הרחם משמע ליה לן בה וכן נראה מדברי רש"י ויש לתמוה א על רבינו שכתב לכל כמכוי שאינו מעולם ומחנך שתין הרגיש בוקעין בו לא תלה דמשמע לן תלה מבעלה ע"י כך אע"פ שהולד בנך שאינו הגון והא כתנך לפי' פריעת הרחם משמע ליה לן בה וכמכוי שאינו מעולם כמי שתלקה מיהא ליה לן בה (ד) **וכן** הטוה בשוק וקתני סיפ בשוק ולקתני עלה בישראל (שם) מ"ר יהודה אמר שמואל במרשה וזיועותיה לבני מדם אחר רב אשלא אמר מכיומי ב בשוה והר נגד מניה ומקע הרחמ"ם בפרק כ"ד דכרי שהיסם מעיס דמשמע ליה דאר אחר חדש ואר אחר הדש ולא פליגי :

שאין עליה (ו) **רדיד** בכל הנשים תצא בלא כתובה ודוקא שיוצאת כן ברשות הרבים או בסבוי המשולש או בחצר שהרבים בוקעים בו אבל בסבוי שאינו מפולש וחצר שאין הרבים בוקעים בו (ש) לא תצא ובן הטוה (יג) בשוק ששראה והעוברים לבני אדם וכן הטווה ורד בגגה פניה ורחמ"י שטווה בכפה (יד) והחם סרוח בגגה פניה של סנה ותרסב"ם כתב בשטווה בשוק ובחוה ורד וביוצא בו בגגה פניה על פתחה או לחיית בירך שעושין תפרחות

הומיל ואין עליה רדיד עברה על דת יהודי ואם יצתה ברחט על דת יהודי ואם יצתה ברחט מרועה מחצר לחצר בתוך מחצר הומיל ובשרה מטוסה כמשמת מחצר לחצר בתוך מחצר ובלא רדיד לאו עיברת על דת היא שתצתה אבל מיהו דבר שאין הגון הוא לומיל בלא חגרה סיגר דסתיק ליה בחלוקה אחת אבל בתוך חגרה הגון הוא כשהטוסה כמשמת אבל פרוצה לגמרי אסור לסולן בחגרה ופרוצה זה גרלה עיקר בדברי הרחמ"ם ובדמשמע ומי מלשון רבינו דאמילו יוצאה מחצירה לחצר שאין הרבים בוקעין בו לא תצא מבעלה על ידי כך כיון שהטוסה כמשמת אבל דבר שאינו הגון הוא אבל כשלא הלכה מחצירה דבר הגון הוא כיון דהטוסה כמשמת אבל פריעת רחם לגמרי אסור לסולן בשחרם בחגרה ובא לסריך בגמרא ובלא בחגר אם כן לא הגחת בת למחרפם תצינו כהי פירושו דאי בחגר קלקה אין כה משום פריעת רחם הא פשוטא היא ולא. לימלריך רבי יוחנן לתשמועינן דאי אומת קלקה בחגר לאו דבר הגון הוא לא הגחת בת למחרפם תצינו דכולן הולכות בחגר בהטוסה כמטעמת אבל רשאין כלא רדיד ואצי דאמת לתשמועינן דאף מחגר לחגרו דרך מכוי אין בה משום פריעת רחם אבל מקלקה לאסור בפריעת רחם אבל לעולם אף בחגרה כלא קלקה לאסור בפריעת רחם לגמרי והא דכתב רבינו לא תצא סיגו דוקא ניילקה מטוסה כמשמת ומוירי ביולדה מחגרה לחגרו שהיו מפולש אי נמי מחגרה לחגר שאין הרבים בוקעין בו אפי הוא אבל בגגה הגון הוא אבל בגגה הגון הוא כשהטוסה כמשמת אבל ללא מצא הגון הוא אבל בגגה הגון הוא כשהטוסה כמשמת אבל פריעת רחם לגמרי ורבינו היה סבור דאפי אבל בגגה

ד ס אינו היא דת יהודית היא מנהג הענינות שנהגו בנות ישראל ואלו הם הדברים שאם עשתה אחת מהם עברה על דת יהודית יוצאת לשוק י ח) או למבוי ט) ממושל או בחצר שהרבים בוקעים ט) בו ט ח) [ה] (ט) וראשה י) פרוע ואין עליה רדיך ככל הנשים י) אעיפ (ט) ששערה מכוסה במשפחות [י] ס או שהיתה טוחה בשוק י (י) ג יא) וורד וכיוצא בו בגוד פניה על פדחתה או לחיה כדרך שעושות העכו"ם הפרוצות או שטווה בשוק מ ומראה זרועותיה לבני אדם יא (יא) יב) יא) (י) (ורגילה נגד) (רמב"ם פי' הקצ"מ)

(ט) ששערה מכוסה כמעט מחמת. ומש"ה אין שערה מכוסה כלל מלמד למלמד דרך מבוי בתיהם מפולש יש מו מבוי פרוצה ומתוך תליכה אין מו מבוי פרוצה ולם שתכלה ממנת זה מוגבת מל דת יהודית ומש כות מסור לבתמלה עיין בב"י ובד"מ ומעיל שמען כ"ה כתב שאין לפרוע בפרוצות ולם רק בשוק ולא בחצר : (י) וורד וכיוצא בו וכו' זה טוח לשון כרמים ענבים וורד בכבי וזין לחבל ני' רב"י ורד וסי' שכתוב על עוי מהרדד נגד פניה על מעה והריו"ז על ורד הוא שיושבי' ורד הוא לשון מהרדד ורים פי' ורד הוא לשון לחר הדום פיין מליו וכוזן סוין להלבה ככל אהוב עדום הוא עוברי על דת יהודית : (יא) ורגילה ככך לא ידעתי למה הזכירם אם לא כתמן בה מפילו ערגילה מינה מפסדת כתוכתה ולם החמן בה ועברי על בהתמלי לפי שפעם אחת מפסדת כתוכתה דלא נתנו אחרים שיעור לדבר ובהכרעה בתוכה דרוחת דמילתא נקט ולמילו לקרלמה בפם עוברי על דת יהודית לין לחוש בפניל פעם מ' ויש פם טיים בתכוכה ע"ש:

ט ולמה פרוע הכלל הוא ג"ה ולמה פרוע לגמרי הוי ד"מ ולם רלמה מכוסה בקלמה לו בשלר דבר מלא דלוקה מכוסה נדרך הנשים מז הוי ד"ה. ובמלר שלין רגיס נוקעים לפרס"י וחו' ליכי לישור לפיגו פרוע לגמרי ומחלר למלר דרך מבוי ולפרוע לגמרי כוי ד"י וקלמה מוהר לעל בכמ"ג הביא ירושלמי לפי' מלר ים לישור לם רלמה פרוע לגמרי וכ"כ ולכתובך מכמע דים ד"י ויושלמה בלא כתובה דכא תני הושלמה בקפלוטות הייגו דדיד לין בו מקום פריעת כתיק בחלר לכל מלבוי ים בו מקום ס"ה הייגו ד"י מ"כ בחלר לו לחו מקום כבוי ים בו ג"כ מקום ס"ה והוי ד"י ולפרר לעפין כתוכה קיל כפנוי שלמו מיכו לעפין לישור לל חף פנוי שלמו סיל דלמור וקושים המקפין לל האמת פת לחברכה לגיגו וכו' ל"ל כמ"ש כרמים וכן הוא דעת הטור ושין כד"מ ושין לקמן : ו וזוד וכו' הייגו סי' כרמים לגל רבמי כי ורד הייגו חוט של טוה נגד פנים של מעה : יא ורגילה ככך עין בתשוב רבמ"ל עובד היה שהיתה מתקושעי וממחת בפם גלחה זרוחותיה וכתב דלא הוי עובד עד"ם למיכה דגילה ככך וש"י כד"מ דלתירי בהתיה פה פלי"ב מביכי תיתי לומר דהיה עובד עכ"ם ד"מ ומלה דוקא בהכ"ג דגלחה מחמת בעם מו בכיבוי כוה לו לחגיין דלא עבחה מחמת מרילי לגלח דוקא בחרגילה לעבוד כן מו לו חגיין בעום סיבה כמ"ש בסמיים ד' בכם הת"ם סי' רמיב מכל חם מגלה לת חזרוחותיה בלא סיבה לו חמי לא רגילה לעשות כן הרי היא עוברת של ד"י והכ רמ"ה שלחה ורגילה ככך מחמת מיגו חם מגלה חת עלמה בלא סיבה ח"י מיכל וכן חמה מלין נמ"ש :

ביאור הבריא

ח) מו מהגי נמי עם דעוקה נקלחכה ם) פפלם לח כי . דרוגלמי וכלחי בדבריס עם ובים חלר שבדבי כי חפני מלין פרוס כוי : י) לפפיי כי"ל דהכיס ובכילו בפור ענ וכבו פי' על קלמה פחמרו נגמי לגל פרוס בלבד ובגל בגיל בגיל פרוס בלבד נגמי חגי פפלם בלבד ובגל בגיל פרוס בלבד נגמי מחלר למלר דרך מבוי כיינו מבוי פלוס פפוס בגיל בגיל ובפמים כיגיל בגיל בגיל ב

יח) **גרסינן** בפרק מי שהחזיר (ב"ק דף קיז:) המוכר פרה לחבירו בפלה וכו' מלתי' דמוכר אם בגלוין וז"ל גרסה לי מכלן היכר לבעורת שבשוק מוקצות בהמתיהן ויוצא בגלי עכ"ל. וכן כתב זה החכם הנזכר בשלטי הגבורים שלו בפרק במה אשה יולאה ומתניתין יולאה חמה בכדיל ובפלה נכריה בחלר וז"ל גלע"ד להבית רחיס וסתך לבשים חיולאות בכסוי בעורת שלהן בשבת בשוק מוקצות לכל במקום קליעת בערן מבלאות בעורת חבריהן הקיבן קליעתלי"ו בלשון מהסית דשמו בפרק במה אשה יולאה דף ס"ד שהאשה יולאת בפלה נכריה בשבת ובילבו מהברשים כי פלה היא מנעצת ידבקו בו שער גלה הרכב והבשים לוהי הלשה על רחצה כדי שתתקשט בשער ושתש בהשה נשיהה מ"כי מהעיקן מדקלחה בגמרא דהשתש משום שלת שלת מתנגה על בעלה הרי דבנשיהה יש"כי והלי בלה נכריה הו ממש כעין הלו הקרוקע"ל ומשמע להדיה שמוכרות בעות ישראל להתקשט בהן דשער בהשה ערוה דקלמר לת הו הלת בשער הדבוק לבשרה ממש וגלשה גם כבר עם השיער וכו' עד וחין לומר שהו מבימים לשוף לו מידי על הפלות נכריה דה"ל מלי לחני ההוח קשוט הרי כל עלמי של לוחו קשוט לת היו הלת בשביל שהלשה בעלת שער הלת פשיעת דמיירי בשולכות בבערית מנולות עכ"ל. ולגי מלתי כתוב בכתיבת יד הרב המובהק מהר"ר יהודה ז"ל קלגילבטוגין שכתב עליו לת זה הדרך ולת ו השיר שהמילו לנו לבוחינו חכמי המשנה והגמרא והמפרשים והפוסקים ז"ל מפני שהדבר פשוט הרבה יותר מבינעת בכוחנת דמה שבנו היתר להתקשט ולגלת בפלה נכריה בכולי גמרא מיירי דוקא בפלה נכריה מכוסה תחת השבכה ועל רחצה כדיד כמו בערית הדבוקים לבשרה ממש כי לת היו רגילות בפלה נכריה הלת דוקא הבשים שהיה שערן מועט וכדי שלת יבינו בעליהן בחשוש בשרן שהוח גיוול לבשים היו רגילות לקבוע בשערן פלה נכריה כדי שתהלה בעלת שער הרבה לחבל הבשים שהיה שערן הרבה לת היו רגילות בה כלל כדלמוכת בהדיה בריב פרק מי שהומר בשמעתין ות"ק לומר לך לחשער בפלה נכריה כו' שהבלתי לעיל דוק ותבנת זכן פרש"י בהדיה בסוף פ"ק דערכין וכן העריך ור"ע מברעמורה ז"ל פלה נכריה רגילים היו בשים שהערן מועט לקבוע שיער בשים נכריה לשערן שרלשה כמו שהוח שערן ע"כ. ומדכתבו שרלשה כמו שהוח שערן משמע בהדיה שכל עלמו של לוחו קבוע של פלה נכריה ול לת היו הלת בבינל שהרלשה בעלת שיער הרבה של עלמה הדבוק לבשרה ממש ת"כ בהברת לרך לחת לומר דכשם דשיער עלמה הדבוק לבשרה ממש מכוסה תחת השבכה ועל רחצה כדיד כך פלה נכריה ול הקבוה בשיער עלמה היתה מכוסה שתהן בשביך ומה שהתר בחכם הזכר סברת ו בחמת הבין בחמרו דת"כ מלי מהני הוהו קשוט שרי כל עלמו של לוחו קשוט לת היו הלת בבינל שהרלשה בעלת שיער הרבה של עלמה הדבוק לבשרה ממש ת"כ בהברת לרך לומר לחת לומר דכשם דשיער עלמה הדבוק לבשרה ממש מכוסה תחת השבכה ועל רחצה כדיד כך פלה נכריה ול הקבוה בשיער עלמה היתה מכוסה תחת השבכה ועל רחצה כדיד מכמה טעמים שהפרש

ולא כהרמב"ם ופסוט הוא . גם מה שכתב ומדברים רב אלפס בגרסתו כדי נכבת מ"כ משמע דכדברי מיימוני ס"ל אין זה אלא דברי נביאות אקר שהרי גם סר"ן גרים כדי נסבת ולא ס"ל כהרמב"ם כמו שנתבאר ועוד שהרי כתב דטעמייהו של הטור והרמב"ם ז"ל מבואר כי פלוגתייהו לפרש כדי נסבת דקאמר בגמ' הרי הוא בעלמו כתב כדי נסבת פוסל אבל שני פירושים מ"כ אלא דרב אלפס סבר כמיימוני ואני אומר אדרבה ליפכא משתברא דסבר רב אלפס כרבי הרמ"ם והכ"ן דאל"כ מי אפשר דהוו שתקי מלהזהיר דעת הרי"ף בחולק עליהם כמהגס ועוד שהרי קושית הוקא קשה על פירוש הרמב"ם והיה היאך שייך לומר דחזא מני שקדא משום תיידי וכן לא ישמה וכבר נתעורר בקושיא זו הכסף משנה ולא מצא לו וכוח עד ס מה שנראה בעיני שגרסת אחרת היתה לו להרמב"ם בגמרא מ"כ רי לו להרמב"ם להקשות את עלמו למה לנו למיבין כפשוט דרב אלפס של חנם על כן אומר אני לא תשכח לו ולא משמע אלין כלל ועקר בכל מה שכתב בשתי הגהות המזכיר כי סס דברים בטלים הבל הבלים וכדי שלא יבשל בהם זולתו על כן עמדנו על מקום טעותו :

שבת ד' ס"ד

תנא
דבי רבי ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור בפרה מפני שזנו עיניהם מן הערוה

רש"י

שזו . לשון מזון שנהנו במראית העין :

רש"י דברים ס"ו

(יב) העניק העניק. לי עדי כעוכה וכמרלות הסיון דכר שיהא ניכר שהביאות לו וי"מ לי הטעמה על זמורו :

בכורות פ"ז משנה ג'

ושנשרו ריסי עיניו פסול. מפני מראית העין (יג) :

תפארת ישראל

(יג) משרו ריסי עיניו למד קלי ומראית עין דקאמר הכא ולקמן מכנה כ'. לזו מפום דגראה כעוס. אלא מפום דלוט מקובל על העין יפה.

(ה) או לראות שערה כו׳ ג״ב ודוקא בשער הדבוק בבשרה ממש ונראה גם בשרה עם השער אבל שער המכסה שערה ל״ש שערה דידה ל״ש שערות חברתה כל עוד דעבידי לכסויי שערה והן הנושות אע״ג דקשום הוא לה כדי שתראה בעלת שער אין בו משום שער באשה ערוה שלטי הגבורים פרק האשה דף קכ״ז ע״א אבל בבאר שבע דף צ״ג הביא בשם מהר״ר שמואל יאודא מקאליבונן ז״ל שמחה על קדקד סברא זו והאריך הרבה והעלה לאיסור:

אבן העזר שאלה ל חלק שלישי

מים רבים

וגרולה מזה המחיה בחשה בשוחה שמפילו להחקשט בפיאה נכרית וכשערות של חברתה התלושות כדי שתראה כת בעלת שער יש מי שכותב:

אמת הוא שהרב בעל שלטי הגבורים בפרק כמה חשה מחילו ומתר שטין כזה משום שער בחשה ערוה מכל **בנאר שבע דף ל״ג הביא בשם מהר״ר שמואל יאודה מקאליבונן** ז״ל שמחה על קדקד סברא זו והאריך הרבה על לישנו, ומלחתי שהרב החלסף עם בחוח ! כתב ערע עלי בחשבה שרחה הקהל נשים שלוקחים מני שחור ומשימים בפרחחם כדי להתייפות משום שבני אדם הרואים טועים בהם וחושבים שהם שערות שלהם.

פחד סאה—סאות יצחק

פאה נכרית לנשים נשיאות שקורין קרינא״ל או פירקינו והשנות מהרר״י קצנאילבוגן נער המחיר ההוכית בראיות ברורות שאין להתיר הפאה נכרית לנשואות אלא סכוסה תחת הסבכה ועל ראשה רדיר באר שבע דף צ״ג,

מסכה חדושי מהר״ץ חיות שבת

דף סר ע״ב משנה יוצאה עם כסבל ונפוצה נכרית . ג״ב פ״י בתר שעם כשו״ת שבסף הסגר סי׳ יח
מה שכתבתי הרבה מלחר בהוכחת דעת בעל שלטי הגבורים שהלך להסיר לנשים המלוכות להחקשט בפיאה נכרית:

וישב שו״ת על יורה דעה יוסף

ואני תמיה מה למו לגלות דחטוני מנגח מנן לחנהסם ל״ו בפאה נכרית וכו׳ דחיך לף רחה מ״ם הרב בחר בסבע כסי׳ מ״י מה שהכה על קדקדו מהרב המחיר פחה נכרית דהיח הרב יחושע בוטו ז״ל בעל שהב״ג שהביח רחיה להחיר פחה נכרית מפ״ם בפ״ד דמיר דכ״ח ע״ב דחיחמר שם ומ״ש ס״ל לחפכר בפחה נכרית, וכחוב שם בגיליון התלמוד ג״ל הרב מכלן לשטרות שהכשים נשוחות מהנות ברחשיהם, יהושע בוטו בחשו, בחר בסבע סי׳ מ״י דחה רחיה זו בכ׳ ידיס והחיך ברחיות לחסור עש״ב. גם הרב מים רבים ז״ל בחחה״ע סי׳ ל׳ חסרו גם הכנה״ג ליין לחסור . והמדקדק בדברי הגחון בחה״ם ז״ל יפר יחזו פניהו כמה רחיות הביח להחסור, וחמר שכל מ״ם הרב המחיר הנו והביחו בחיכוחו שה״ג בפ׳ בחה וכו׳ השומע יעמע עש״ב .

שו״ת צמח צדק אבן העזר סימן קלט

בענין מ״ש בחשו׳ מהר״מ אלשקר סי׳ ל״ה איזו קולא בענין שער באשה כו׳ שהביא המ״א סימן ע״ה סק״ד. הנה בשו״ת מים רבים חאה״ע סי׳ למ״ד הביא בשם הכנה״ג באה״ע סי׳ כ״א בהגהת הטור אות ז׳ לאחר שהביא חשו׳ מהרמא״ל הנ״ל כ׳ שמעולם לא ראה מנהג זה ואין מוציאין שום שערות להתנאות בהן. ואפילו על המנהג שראה מקצת נשים שלוקחים משי שחור ומשימים בפרחחם כדי להתייפות משום שבני אדם הרואים טועים בהם וחושבים שהם שערות שלהם. כתב רע עלי המעשה.

מגן גבורים

אית הלכות קריאת שמע סימן עה שלט תגמורים

והנה לכאורה לריך להבין מפי רלי׳מייתי מהא דיונלה
לחלר בפיאה לכריות הם בחלר ליכא משום פריעת רלם לף בשער׳ ממש
ולף בלא קנקה לחמש לריך לומר דלחייתו הוא כיון דעב״פ משום זת
יהוים מילגא לף בחלר כמבואר בש״ע להב״ח סי׳ קט״ו סעיף כ׳ ועיין
כ״ם שם ס״ק ט׳ וע״ע ע״ב מוכח
דים מילוק בין פחה נכריות לשערה
לף בשערה לסור מ״ת בפיאה
נכריות מותר לגמרי והל״ה בר״ה ג״כ
ים תינוק ביניהם • ונפ״ז ממילא ע״ל
לומר כזה לנגזר משום מרלית העין
כיון לבגוף שערה אין בו מפי׳ לסור
גמור כי אם מלף יהודית בלבד שהגו
בעלמן ובכה״ג אין חשש כלל ובזה
מיושב סיעב קושיות המוספות בשבת
לף ב״ו ע״ב ל״ה מי שהקשו ממתי לא
קחני בריש פיאה נכריות בהני מבול דאין יוצאין בהם לר״ה ונפמ״ש מ״ם לבר״ה דאיכא לסור בפריעת רלם מן התורה מ״כ לף בפיאה נכריות
גזרינן משום מרלית העין ולסור לגמרי ולסור בו לף אם אין בו משום משא ולכך לא קחני לה רק בחלר דמותר ודו״ק • ומעתה מלחני אין רלחות הם״ג רלי׳
כלל דבחלר כיון דאין בו רק משום זת יהודית שהגו בעלמן ה״כ ממילא דוקא בשערותיהן עלמן נהגו מכל מקום לף בפיאה נכריות ומה רלי׳ הוא בר״ה
דהתורה חומרתה שעיר מסור לף בפיאה נכריות

מור וקציעה אח סי ע"ה שאילת תשובה ט יעבץ

שם ושער של אמה שדרכה לכסותו · ג"ל שפיר לומר דלאו דווקא סער · דהוא הדין לפילוקליה · ליתי נהמשום פריעת רמ"ם נהי"ב (עיין מה"ע סקע"ן) ומנהגו ודאי לבני נעלה ליתי לן נמי · דכיון דשניים נהיתה הוי ליה פורמיה נהכי · ולא ממירי · אבל נני אחריני כיון דאפורה משום פריעת · דמי לעשם נאמה · ודכוותיה כל שדרכה לכסותו · דאית ניה משום לאת דשדרת היא · דאסור לק"ם ניחוד · כך ל"ל שהוא הדין בשם נכרית · אע"נ דלנבי נעלה · לא הוי ערוה משעם הכ"ל (יכ) כתבתי נחסו' (עי' ע"ם ע"ב) ויעוין שם שפיר דבר נעז"ה · ובעת שכתבתי לותה תשובה קלרה · לא היה לי ס"ם ע"ז שזכני ה' לת אחר זמן רב · ומלאתי ע"ל שכוונתי לדעת הגדול מהרי"ף · ועיין עוד שחי תשובות נדבר נכ') מכל מקום לאחרים שאור לקרות ק"ם ככתנה (אשר) לומר · שגם דעת נהנה דע"ם כך היא · שלא התירה משום דאית ערוה אלא לבעלה · ועיין בתשובה הנ"ל כי גם לא פלה נכרית סוה יכמן לענין פריעת רמ"ם ·

ובטנ"א הנין דפשיטא ליה לנהנה · דה"ל לאכין פריעת רמ"ם דה"ל להלבחרי · ולא היא אלא

סמנה על ת"ם ומהרי"ל ונהגרי

כפ"ם · ת"ר ע"ז · דהא לא מייתי לה נש"ם · לא נשך לי ולא נסקע"ן · וגמלאתי מפר מנחמ"ם · כתב רב נוניים · דהני לנבלת דבה בנילא דחיטחא ובמילי דמי שרלילא מריה · דאולינהו לפלא נלי שום ריח ריח והוכחה כל עקר · ולפיכך אלא מרלה מקום הוא לן לא לאזר ולא להועיל · רק מקולו יניד לו · מנקיי לחסידות ים · ורבני הרב הגדול מהרי"ף שהניאם נב"ם נעיני זה · יש נהם שגם כעקר לא דחוים · אבל שריין וקיימין · וכמו שכוונתי שם לדחות ונחתו הכ"ל ומכה לא נזוע ולא נפה שמפלויתין ·

שאלה ט

מלמה פלה נכרית מהו משום פריעת רמם נהמה :

תשובה

מלמתי נגמרא דנזיר (דכ"ה) נהפם נגליון ז"ל כ"ל סיהר מכאן למערות שנפים שפלות ומטנות נרחפיהם יהושפ נומו עכ"ל . ולא ניחרא לי כיהר זה ולא ידענא מאי דמתיה לי נכית ולהר ודאי שרי דלא נדע מקלחה . ונדעת המו לפיי נפערה שרי . דלגיב לא קנחת לנת לפברפס לפניהו יושנת תחת נפלה . וכ"ם פלה נכרית . ולפי נר"ם ומחת קישוריה . נמי פסיפא . מלא ולפי נר"ם ונגלוי למעלה מקישוריה מיירי דשרי . ולפי רואה מהיכן למד פסיפא סיהר זה ומהיכא דייק . פי מדחמרינן הכא למפר נפלה נכרית . מכ"ל דבר"ם מיירי . ותדע דאל כרחך לא קמיירי נהכי . דהכא לא לתינן להכי . אלא משום דלא מלי נעל למימר לי למפי רמם מנולחת . ומ"ב לרי מלינ מעו נפערה מי ליכא למימר דשרינ למיפק כיון דר"ם הא פריעת רמם דאוריימא . אלא ודאי כ"ם דרמם מנולחת היא ממפת קלח לנעלה מפני שלפעמים נניחה שלינה יכולה להזהר כל כך מנילוי ערוה · כדאלפה נגלה ונרלית קרחת . היא מחנגה עליו . לפי שהפער כי הוא למפה כדבר הכתוב נשוד הפירים . ולזה קלמר ת"ק דלמפר נה נעשות תקנה לזה . שלא תחנגה על נעלה ע"י קרחותה · ונעושם נשוק ים ליסיר לפי' נפלה נכרית נגלוי . וכן עיקר נעגיד דלא שדיפא פלה וכרית מקלחה . דנשוק מפור ממדת יהודית כדמר" נהמרינ :

דתניא נכמה מפה יולאת נכנול ונפלה נכרית לחלר . יכריכה דכנול לר"ש לא חלת . לא תנן הכם פלה נכרית . משום דנלמ"ם מפורת נה נריש . לא מלערינ לחכמונין דלא חלת כה נכנם . הלא נפיפא דנחלר מותרת . לריכא למימר דחכל נחלר פריש ופלי נשנת הוק . ופעים שכתו לא כתנו כן שם ממ"ם נפ"ד נפר פפשה לשם :

ר"ת · ל"ל נהלק דפ לפפי דכתיבנא לעיכורא . פיו פלה נפיפה וכרית פאתה נגוף הרפה נמקום שפר . דפ"ר ניה משום פריעת רמם כדפרישנא . אבל נגוף למפה מן הפנה על פדחתה ונלדפים . נמקום שכלים שערותיה ליה לן כה . דלא הוי אלא כחלר מכסיטין שנחון הנלע"ד יענץ ס"ט .

שאילת חלק תשובה ז ח שני יעבץ

תשובה

מהרי ירידי מ"ם לא העלה זכרון רפשון כלי זכרון מחר סולם לכלן ולכלן ובר"ם שכניהו לא כיהי מלי ליה · לף נס יחת נמקום שכ"ר רפוי לו להניחו · לא הניחו וכמ"ש לא קנטו לכלכה כלל לא נחיה ולא כמ"ם שהוא מקומי ומה לי להחריך שפת יפר נעד מ"ם לפולם יפנה מהם דרך קלחה והוא נעד טענמי נ"כ . אפן המת לניך כי פפה שכתבתי דברי הלנו נשפפרי מ"ם (ס"ם) לא ניחל עליון שום ספר רפום . וכ"ם ספר המלפפי שלא הפנתי נפת הניא כימי מרפי , ואפילו כרך נמרת שפפקתי נו שמול כי ניהי על שפה . על כן נכפרת לא יכולתי לעיין כפ"ב נעת הפניא . ומלמלי כייתי מציין נפ"ב נפת כותני הניל . אף הפי כייתי מולת יותר לכתוב נגדו . כי לפנים מחר טיכפי ניים כרוב מפרין לקנות ספר כניל . רפיתי לחרי רוחי פחפב להפתייע ני"כ ממ"ם נפבת שילפה תפה נפ"ב לחלר נס מפוניות לחרות , והנה הכל הכל ורפות רות . וכל מה שהרנה נחניות רפיות לין כהם ממם וכפ פול נגנדו , ולא תחריך נכך כי הדנרים מנוחרים נמציין . מה נם שמלתי רפיתי (לחר שוכיתי פור לפנל ספרים) שקדמני נזה נדול הדור , הוכלו דנריו נפנ"ב , לחן דנרי הלה שנחפתי נילותי , מפפיקים ומתירים למפחכל נהם כפין יפה ונרורים כפמם ונדי כל פום נמנום ופקפוק נפולם .

ומ"ש ירידי ילין מחותי שפר נחלה נקורי מכפים וכפחפם , כי מי נפחפק נזו דיולחת נריפ מפמע ורפי , לפל מה זה ענין לפלה נכרית . מותי שפר ד"פ הוא שקטורין נפפרה ויולחין חלוק החון מנפר לעמחה , ומ"ם רפ"ב כ"ב מוריעת דפרי , כמ"ם נכפרי נפ"ד כלר כיהב , מפל"ב כפ"ב שנמקום שפרה ממם עומדת . ולפפרה נה נרי"ם , ומחי"ב נחון המנלה עפ"ד נפות פפם והפת . והוה כפחור ופרה כלי ספק . וכ"ב נפחנך נזה מלד , לא זכה כדינו פלום ולא יחכה נו לפולם , וירידי פנה לו פלחי מ"ב פלחי , מה שלא פלה על דפתו :

ופ"ע וכל פיקר נפמרת כלן ופפ פיהם פלא כיולחת חון כוי . נפחת נחלי הוא לפ"ם ללחת נו לפוקת דפהר"דפה , ילא חון לחחום הפפת , ואין להחריך נדנרים נפלים הללו . כי כ"ש מפליכם , וכבר ממרו רזיל עד מ"ם לא קלים מיהם כוי . מ"ת כל פלחים פיש לך לפחול . שפל כני רק מדע שלריך להפתיק נדכרי . כנדברי מהר הרפשונים , כי מנהני לכיות מקום לפתיען נדברי להחנהל נו להנין דבר מחון דבר מ"ד חן לחבם עוד . ולפ"ב לפך דיקנומי היא , זה לי יותר מפרבעים שנה , מ"ת מהירן שפחפתת פוכח , ויש נהן טעם זקנים , כ"ם נפפ מילחת דבר חלת לפם ומחפתרת מפשים דנברל רפם כוותי . פמנם טוב זיל נדם פלה . ולא שייר נהמר דבר זה פלום , וירידי מדיפת כפ"ם פפר דבר · ומפמקומי פני טומד . יעבץ :

תשובה

מה מאד תמהתי פערדין לא הנחת ההיוק הכפמי והממיתי אהן פיב להוסיף פפר פלה פיון פלא כפפר מכפיהן שנחון הנלע"ד יענץ ס"ט . פפ לי חוני לפר (פפיון מפלה) מה לי חוני לפר ופפפן אל פדחתה וכ"ש מחפוי רפפ"ק דמיהי בי כ"ת פפיה דהן חומפן לפני ללפר שפר פלה כפפרה פמם ללמה מפל"ב פיב כ"ת פפיה דהן חומפן לפני ללפר שפר שחון מכפיהן שנחון הנלע"ד יענץ ס"ט .

בן הפלא"ה

לוחמי הדה

וגם עוד

רלוי לפוכיח ולפודיע גודל המפלה חפר זה כמה פנים פיולא פכרון נפנ"ב מפי כנוד חמ"ו הגאון זללה"ה נלירוף פני ב"ד וי"ן נחרם על לביפת נפים נפיולא נכרית וכ"ם נילוי פערות עלמן לפפר לחמרו חז"ל פער נחפם ערום · וכפם ענין חרם פוח פכנפם כת עופם החרם ה"ן נרמ"ח לינרים וכולך פיך להפפיד רמ"ח לינרים נפביל נילוי פערות ·

ישועות יעקב (או"ח סי' ע"ה)

(ג) **וכיש** שער נכריות וכו' עיין נמ"ח חני' דברי קצר נמר שבע שמחזיר בזה והוא תולק עליו וכתב מדבריו דחמיס המם ולכי כמבמי **בשם** נחשובה שמשמחי לחכם ח' בשם שליכי יודע מדוע כתב המ"ח שהדברים דחמיס תיחור בזה מהר וכדלמה

קונטרס דיבורים קדושים מהרה"ח ר' יונה זאב הלוי זצ"ל שו"ב דק"ק מאקאוט.

דברים חוצבים להבות אש מתוך דרשה שדרש הגאון

הקדוש מרן רבי ישכר דוב רוקח וצוק"ל מבעלזא.

המנהג בישראל בעת שצריכין לומר איזה דברים לפני ישראל אומר הרב שבעיר לפניהם וכו' והנה כל ישראל המה בוודאי כשרים רק שאינם יודעים חומר האיסור שנהוג עתה בעת הזאת כי ידוע לכל חומר האיסור מהנשים ההולכות בשערות שלהן כי מופסק בשו"ע שהיא נקראת ע"ז עוברת על דת משה ויהודית ויוצאות בלי בתובה, **והנה כל מי שלומד בשו"ע ביו"ש ראוי חייב שאין חילוק בין שערות עצמן לפיאה נכרית שנקרא „שייטעל", ונדפס כעת בשו"ע הגהות חת"ס ופוסק ג"כ שאין חילוק בין שערות עצמן לפאה נכרית.** גם בספר עצי ארזים שהו' גדול הדור ומפורסם פוסק ג"כ הכי, שאין חילוק, וכ"כ בספר באר שבע. **ע"כ צריך כל איש לעיין חייב על בני ביתו בזה** וכו'.

מסכת **יש סדר למשנה** שבת

[illegible]

נמוקי סימן ע"ה אורח חיים

סימן ע"ה.

[illegible]

מחזיק ברכה (להחיד"א) או"ח סי' ע"ה

[illegible]

שו"ת מהר"ץ חיות סימן נג

סימן נג

לכבוד ה"ה הרב המופלג הישיש מוה' משה מאיר נ"י מו"צ דק"ק טיסמניץ:

נדון אשר שאלני הנהו נשי דידן אשר חדשי' מקרוב באו שהנהיגו לקשט את ראשם בפיאה נכרית (שייטעל) הנה ידע רו"מ כי מחלוקת ישנה היא בין גדולי הפוסקים מובא בבאר שבע סימן ח"י שהביא דברי הרב שלטי הגבורים במסכת שבת פ' במה אשה על משנת' דיוצאת אשה בכבול ובפאה נכרית בחצר, וז"ל נלע"ד להביא ראיה וסמך לנשים היוצאת בכסוי שעירית שלהם כשהן נשואות, אבל במקום קלינת שערן נשואות שערית חברותיהן שקורין קרינאלי בלעז, מהא דשנינו (שבת ס"ד ע"א) שהאשה יוצאת בפאה נכרית בשבת, ופירשו המפרשים כי פאה הוא מגבעת ידבקו בו שער נאה הרבה, ותשים אותו על ראשה כדי שתתקשר בשער, והתם באשה נשואה מיירי וכו' ואין לומר שהי' משימות צעיף על הפאות נכריות דע"כ מאי אהני ההיא קישוט הרי כל עצמו של אותו קישוט רק שתראה בעלת שער א"ו דמיירי בהולכות בשער מגולות עכ"ל, וכ"כ הרב הנ"ל בהגהותיו על ש"ס (נזיר כ"ח ע"ב) דקאמר דר"מ אומר אפילו תגלחת טהרה יפר מפני דיכול לומר אי אפשי מגולחת ות"ק סבר דאפשר בפאה נכרית, וכ' שם נ"ל מכאן היתר לשערות שהנשים נשואות נותנות בראש עכ"ל, והנה הרב באר שבע הביא בשם מהר"י מינץ שהשיג עליו דכל אלו המקומות מיירי דפיאה נכרית מכוסה תחת הרדיד, אבל מגולה ודאי אסור והאריך עוד לומר דבפיאה נכרית נאמר במשנה דיוצאת לחצר ובחצר אפילו בשער שלה ממש ליכא דת יהודית כמ"ד (כתובות ע"ב ע"א)

והנה

הפג"א הביא גם כן דברי הבאר שבע והגאון מהר"י מינץ שאסרו,

עיין או"ח סימן ע"ה ס"ק ה', אולם הראיה שהביא יוצאה אשה בחוטי שער אין ראיה דשם פרש"י חוטי שער שקולעת בהם שערה, אבל כוונתו ע"כ על סיפא דמשנה דנוכר דיוצאת בפיאה נכרית דאמרו שלא תהגנה על בעלה

ובכל

זאת כיון שכבר נהגו במדינתנו להיות נזהרים בפיאה זו, ובימי ילדותי לא שמעתי שינהגו קולא בזה בכל תפוצות ישראל במדינת פולין, רק חדשים לבקרים באו אשר הרבה פרצו הגדרות, וראוי להוכיחם ולהחזירן למנהגם הקו'.

ולנוף סדין כיון דסך דיולא' ופתם' פרוע מעשם פרילו קתמינן עלה וכיון שתינו כיכר הסער של פילם נכרים שם הוא מכער נופה לו הסער נכרית ואתם המנצעות על ספר ים נדבר לחקל ולהחמיר שת' הסברות לחומרות ויולאין חוץ למנצעות ים להחמיר לחל המנצעות לבד אין זה מספם ליקור וצעינן לקלות קים כבנדם ניכ נפילה נכרי' ים להחיר ועיין לעיל החשוב ביקור ונפשם דקתמר הסים כתינות שם יולא' ופתם' פרוע הוא בכלל טוענת על דת יהודית וקתמר הסים דאוריית הוא ולא מוקי לה ביולא' בפילה נכרית היינו דמעיא לו דלם דת יהודי לא קעניד לו דים ליסור תורת יהתבוצה ההלכתי נזה ותכ"ת :

שו"ר לכבוד תלמידי אהובי וידידי הרב החו"כ בחד"ת, חכם וסופר, המאה"ג יו"ש בש"ת מו"ה יעקב (שליט"א) ז"ל דומ"צ בק"ק מיידאן.

שאלתו שלת הכם נכון הניעני ע"ד הנשים אשר מקרוב נהני מ"ע ליסא על רחצן "זשוחלן" והיל נעשה ממין הגרלה כשערות וע"נ פרוס מכסה דק מהוטין מעשה רשת נחופן שכמין הגרלה כשערות גרלה מתוך כפרוסה. ועד שתה כי' לובשין מטפחת ע"נ כזשוחלן. ושתה פרלו לעלת ברחובות הקרי' כהזשוחלן לבד בלי מטפחת. ורו"מ המיך והביא מהד"ת ח"ב סי' נ"ע דלפי' בדבר הדומה לשער חסור. ומכ"ש כהזשוחלן. ונם יש לחסרו לפמ"ש החת"ס חחו"ח סי' ל"י דלריכין מטפחת וכובע. ובחד לח סני. וכזשוחלן בודחי לח עדיף ממטפחת לבד לפי חס הוח מכסה כל הרחש. ומכ"ש חס חינו מכסהו לגמרי. וגם בשביל שמכנו הו חיסור עד שתה ע"כ לין להחיזו. עכ"ד. והנה לדיעה כל דבריו נכונים דבודחי חיסור גמור הוח כמ"ש החת"ס שם לענין מטפחת לבד בלי כובע דכיון דמכנו חבות מבוחינו להסור נעשה ממכנ זכ דת יהודית. והעובדת ע"ז יולחה בלי כהובה. פ"ם וכ"ם לני"ך. לך למעך לבדר חומר המיסור כמני להעתיק דברי דבוחינו זכה ולעיל הערות קטנות בדבריהם הקדושים.

איתא בשבועות ע"ב ע"ל ולחכמו דת יהודית יולחה ורחשה פרוע. ופריך רחשה פרוע דחורייתה היל כו' ומשני דחורייתה קלחה שפיר דמי (ופרש"י קלחה סל שים לו מלמעלה בית קיבול להולמו ברחשו. ובית קיבול מלמעלה לתת בו פלך ופשתן) דת יהודית לפי' קלחה ממי חסור ע"ש. והרמב"ם נכ' חיסות פכ"ד הי"ב כ' וחינו היל דת יהודית היל מנהג הנישות שנהגו נשות ישרחל יולחה כו' ורחשה פרוע ולין עלי' רדיד (נשיף) כלל בנשים לע"פ שעטרה מכוסה במטפחת כו' ע"ל ויש דקדק למה כוסיף הרמב"ם לפרש דהוה מנהג הניעות כו' הח ב"ם ליתה זחת. והוה לין דרכו להעתיק רק לשון הב"ם ושוד דקדק הנחר שנע בהחשובה שנסופו. והו"ד נחשובה מהכנה ח"ח סי' מ"ח למה כ' הרמב"ם מטפחת. הח בגמרל נזכר קלחה. ות"ב שמל במטפחת ליכל לפי' דת יהודית. וכחב הוה הרמב"ם נח לחשמושין חידוש דלח סני בקלחה למוד מב' טעמים. ל' דלח טביד ניחוד לכסוי השער. ב' שחוה כסוי מעליח מחמת שהוה מלח נקביש. וחינה מכסה לגמרי השערות. ולח לפי' מטפחת מ"ש דטביד ניחוד לכיסוי השער וגם היל מכסה לגמרי השערות מ"מ לח סני. דשני בבוים גמוריס בעין כמטפחת ורדיד. משום דזה מנכ יהודית שנהגו נשות ישרחל עכ"ל וע"ש שהחריך. וכתב הגם כי דברי כב"ם נוקשים ומחחייס. מ"מ עדיין טעמת נפי בחמת מנ"ל להרמב"ם ד"ז. ולכ"ד דהרמב"ם למד כן מהירושלמי בהחובות פרק למדיר

כ"ה יום ס' ע' לטל תכרך לפ"ק טעשתם :

לנגאריין . לכבוד הרב כמוסב נפוסק כש"ם שהב' כשם שחמל כי :

מכתבו הפיזור קלקני . ומשובתי כבודו ע"ד מה שהעיר כשים לנטוש שים נכרית כרחשה מד שהרחש כאלו הם כולנו כשערות שלמן מנולה ודבר זה שמוסיס שכאן נו חיסור נלא פרילים ומלו נדנן של ישרחל . והחשת פס כ"ם כי המכלה הזחת מחת יד לכמי כדור מוכשפי בעשם ישרחל כשערות ישמיטו לקול טוריס בכל חשר יגזרו חומר מ"ם דחוס"ם. ופ"ל לפי שהקטן יולא תחלה לבדר בקלחה כי חלילה להקל בזה וכביכול בים בזה חיסור הדבקן ומוסכני עוד נם מחיסור דאוריית. יכנה רחש המדברים הוה כפו"ם בחר שנם פי' י"ח. ומהמלה מלוד על המחירין חיך עלה על דעתה להחיר דבר זה

מכל לפחד"ם ים

בזה חיסור דאוריית"ח ע"ם ספרים" בכחובות נפ"ם חזרה לכני' ישרחל חלה בפרוש' הרחש מדשדינן לה בכי לעולם מדם כנגד מדם כמו שעשתה להכלות על נופלה מכלל דחסור וכיון דשקר בחיסור מקום שרוות שכיח מפלחית לבני חדם חם לי שער שלמן חו ספר נכרית שפשיות נחופן שרחלן בשער שלמן תורה חתה נכם וחסור מ"ם . וחין מקום להקל בין שערות שלמן ל"ל דדרשין מפעת דקרח דכ"ם דמנלה שערה שהוה מדם כנגד מדם על שעשתה חיסור בעות שערה לפי הטעל חלמ"ח דחסור בעות שערה . ופ"י זה מלחה דס"ל. חסור כמו שערות שלמן. דהח נס שיכם דומין ג"ז וחין כיכר בלל בין ס"ל בעשרות שלמן וכו' הח"סור שלפרים מהרה .

ממילה דניחי שער נכרית חסור מה"ת וכנר כחרט בפו"ח חס"ל סימן ס"ה סי"ד כחרוכה להמוכרת לכ"ע דדשין ט"ד . ולם פסיקל הרמ"ח ז"ל כחי"ח סימן ס"ה לענין ק"ם כניחי פלה נכרית נרחה נכור דלח היקל רק לענין ק"ם דחין נזה ברק חיסור דרבן ונם יש לנרף נזה שיטת הר"מ ז"ל שהשמיט נפ"נ. מה' ק"ם דין זה שלסור לקרות כנגד ספר כתשה וכתב בכ"מ שם דס"ל דלח חמרינן שפר בחשה ערוה רק לחסור בספלבות בספרים דש בכ"ז לי לנרף לפמוך על הס"ל לכתיב ס"ל ונם כיון דשיטת רוב הפחברים דחין חיסור לניכת ס"ם רק ס"ל שם כחמיהו נזה לענין ק"ם בכל חלה להחיר לחתם לסוק בס"ל חלם מדלה הביח הרמ"ח ז"ל בהנשחיו דבני ס"ל בחשם סימן כ"ח שכם מיקר דין שריפת הרחש בחשה חפ"ל דבשער בבבי כן הוה שלת רבה לפחוך להקל נזה לענין נדנן של ישרחל דפ"ל לח מדיף מדם יסודית פיולחת עלי כחוב' לח ביולחת בקלחה כחכוחר בחכוחות שם ושיין בשו"ת כ"ם שם שהדיק נזה :

ע"ם כל מה שים כידו למחות יעשה ולנזור שלעת ישרחל ולמחות בעות ישרחל הבשידות מללחת בשלה בבנית בשומש יעשם והחזל יחנל ולחנחנו נקיים . והבוחר חעלו יבח . וכל השומעים לדבריהו יתברכו מלקי לעד . דבדי ידידו :

ועוד כ"ל ניפוק גמ' הכ"ל דנחמה ר"י לח דרים טעמח בקלח ומ"ם בשעותן מיכחה כלה ג"כ חיינ בפרישה דל"ד טעמח דקרח לקולח . ולפ' מדנד"י דילף מטעמח הקרח . הוח משום דדוקח לקולח ל"ד טעמח דקרח חבל לחיסוק חוערח דרבנן וה"ח מחחריכין לנשים שלח יצחו בפרוע דלחומרח דרבנן חבל שבקיל מפחח כן לנשים בחין שערותן נחח . כיון דל"ם הטעם חין לנו

כ"ו דמיחת שם היולאה בקפלטין שלה כו' למבוי. יש גה משום יולאה ולחשבה פרוע עכ"ל ועי"ש בהק"ע דפי' דקפלטין הוא בגד דק שמנחת על רחשבה. והפ"מ פי' דהוא מטפחת וה"ל מבואר דבמטפחת נמי ליכא דת יהודית. והשתא שם נאמר כמו שבגין הב"ש דקלחה הוא מלא נקבים ואינה מיוחד לכסוי השער. ה"ל ניחא לשיטת הש"ש דיון דדוקא בקלחה כזאת ליכא דת יהודית. אבל במטפחת ליכא לחפילו דת יהודית וה"ל מיגו פלוגתא מדשה בין הש"ש בבלי וירושלמי. ובבר כייל לן הב"י בשחש"ע סי' י"ז בדין רחוטו מגוייד דכל היכא דמיגו לפרושי בגוונא דלא ליפלוג בבבלי וירושלמי, עדיף טפי מש"פ שהפירוש יהי' דחוק קלת עכ"ל וש"ש וה"ל חל עליהו חוזק הגיחור לגחר דבריהם גחופן דלא ליפלוגו. וע"ל פי' הרמב"ם דקלחה הנזכר בבבלי הוא כלי שיש לו ב' קיבולים. ומרוג לכן ב' שולים. כעין שני קלחות המדובקין בשוליהן ממש. ובית קיבול א' מיוחד לכסוי הרחש. ובבית קיבול הב' לחת בו פלך כמו שפרש"י בע"ל. וה"ל ממילא הוא כסוי מעליא דש"י שני השולים נסתמין בנקבים. ולטפ"ל ליכא ב' דת יהודית. וה"ל גם דעת הבבלי בהירושלמי דמש"פ דהוא מיוחד לכסוי השער וגם הוא כסוי מעליא מ"מ יש בו משום דת יהודית. והשתא שם הי' הרמב"ם מעתיק קלחה כלשון הבבלי הי' ליך לגחר כדי שלא יהי' מקום לטעות ולומר דהבבלי וירושלמי פליגו בע"ל. והוא לין דרכו רק להעתיק הלשון הנזכר בבבלי לו בירושלמי בלא גיחור. ע"כ העתיק מטפחת הנזכר בירושלמי. ומטפחת היינו ליך לגחר מהו כי הוא נתגחר ממק"ל בש"ש לקמן. אבן הוא גופא טעמא בעי למה בעינן שני כסויים. ע"כ הוסיף הרמב"ם הטעם משום דהוא מהגג הליטות שהבגו מטולם ע"כ הוא דת יהודית דמנהג לבותיהו תורה הוא. וכל המשנה עיבר על ליסור בחקותיהם לא תלכו בש"ש הדברי היים ח"ת חיו"ד סי' ל' דהיכא דבנות ישראל משמרות מהילוך זה משום לטיעות. הטובר והולך בחלבושי הפריעות טובר על לחו דלא תלכו וחלקין לחוחו ע"ל ועש"ה בדבריו הקדושים.

והנה מטעם זה הוכיח הגחר שבע הב"ל דכ"ש דחסור לגחת בפחה בכריה מגולה דהא בודחי גרוע הוא ממטפחת ע"ש. והחג"ה בסי' ע"ב סק"ב כ' עליו דהחריך בדברים דחוים. ובבר החריך בחור וקליעה שם לחמוה חחוד על החג"ה דדחי לדברי הב"ש בגולה דחיטחת. וסיים דדברי הב"ש שרירין וקיימין ומיהה לא חזוע ע"ש. וגם הגחון בעה"ח טעה"ש בחשו' חחשבה ח"ת סי' ח"ז חמה חחד על החג"ה והחריך בזה ע"ש. והפח"ג בח"ת שם ובחשו' חחשבה סי' ח"ת הקשו על הב"ש מדחשני בש"ש הב"ל מדחוריית קלחה שפיר דחי כו'. ולא חשני פחה בכריה חדחו' שפיר דחי כו' לגא וחלי ש"ח דבפחה בכריה גם דת יהודית ליכא ע"ש.

אמנם לחכי הטפל בבבי רבא קא חזינא לגל תיובחא לא קלחזינא. חדא דבחכחב"ק לפי טעה ובלחה חכם דברי רבינו הטרוך בטרך קפליטין שבבית הירושלמי הב"ל היולאה בקפליטין כו' ופירש דהוא טער וחלחליס ופחה בכריה. טכ"ל. והחתרגם כי "הלחר שיטל פריקע", ע"ש וה"ל לפירושו חבואר דבלחת יש בפחה בכריה משום דת יהודית. והשתא בבל"ל דהא דבקטה הבחרא קלחה הוא לרבותא דגם בקלחה ליכא דת יהודית. ומכ"ש בפחה בכריה דרחה כעין טער שלה פשיטא דליכא בי' משום דת יהודית כדלקחן. ושוד קא חמינא. דלא פסיקא לי' להש"ס ליחני בפחה בכריה משום דיש חקום לומר דהוא לחסור חדחוריית דהא הוא דחי ממש לטער שלה. וכל הרוחה לותן ידחה בעיניו כליו כן טערות' ע"כ יש בי' ליסור חדחוריית משום פריעות כחו ברחש פרוע לגחרי. וגם לפח"ש כד"ח הב"ל יש בפחה בכריה ליסור חדחוריית משום בחוקותיהם לא חלכו. וה"ל לא הוי חלי הש"ס לתרן פחה בכריה חדחו' שפיר דחי כו' דהא ע"כ ליכא ליסור לחו' משום בחוקותיהם. שוב רחיתי בישועת יעקב בחו"ח סי' ע"כ סק"ג שהחה ג"כ על המג"א וכתב דדיחוי זה חוזר וגרחה הוא ובסוף דבריו כתב דכיון דכך דינא דיולאה ורחשה פרוע חטעם פריעות קחתינן עלה. וכיון שחינו ניכר בטער בל פחה בכריה חם הוא חסור. וחח"כ בביח דברי הרמב"ם שפי' דפחה בכריה הוא חגבעות בל טער שרגילים בגשים לגחת על רחשם. וסיים דהא דקחמר הש"ס דחוריית הוא ולא חוקי לה בפחה בכריה (בקו' הפח"ג והחשח"ת הב"ל). היינו דחמ"ג לו דחף דת יהודית ליכא. לו דים ליסור חורה עכ"ל. וכונתו כוח דבחגבעות בל טער ליכא ליסור לף חדת

יהודית. ובפאה נכרית „האאר שייעל" יש איסור תורה עש"ה. אכן לכאורה קשה ע"ז מרבינו הערוך הנ"ל דמבואר מדבריו דבפאה נכרית כזה ליכא אלא איסור דת יהודית וכ"כ הב"ש וכל האחרונים. והד"ח ח"ב חיו"ד סי' נ"ט. וי"ל דבזמניהם לא הי' הפאה נכרית דומה ממש לשער של גופה. והישי"ע מיירי באם הוא דומה ממש לשער של גופה. וכעין זה כתב ג"כ בתשו' מאהבה שם. וגם הא דכתב הישי"ע דבמגבעות הנ"ל ליכא איסור. עכצ"ל דמיירי באופן שאין בהם חשש התדמות לאוה"ע דהיינו שאין האומות נושאים מגבעות כאלו משער. אבל היכא דהוא חק האומות בודאי יש בו איסור דאורייתא משום בחוקותיהם כמ"ש רבינו הד"ח הנ"ל וכ"כ בשו"ת בית שלמה חיו"ד מהדו"ב סי' קצ"ז לענין נשים עש"ה.

איברא ראיתי להתשו' מאהבה שם שהקשה ע"ד הב"ש הנ"ל שכ' דהאשה צריכה שני כסויים גמורים ומיוחדים כמטפחת ורדיד. וכתב הוא דדבר זה אין הדעת סובלתו דשער ראש האשה צריך כלי בתוך כלי. וצריך שיהי' מיוחדים לשם כסוי. דאיך יעלה על הדעת דרבינו משה הוסיף מדעתו דבר שלא נזכר בתלמוד כו' ע"כ העיקר כמ"ש הב"ח באה"ע סי' קט"ו דהמטפחת שנקט הרמב"ם הוא נמי מעשה רשת ויש בה נקבים כנקבי הסל ואינו מכסה כל השערות וכ"כ הערוך בערך קלת. וע"כ יש בו משום ד"י וכן נמי כונת הירושלמי הנ"ל עכ"ד והאריך בזה. אכן לע"ד לא ניתן להאמר כלל דמטפחת מלא נקבים כנקבי הסל דהא תנן בכלים פכ"ד מי"ד ג' מטפחות הן של ידים כו'. וכן בס"פ כ"ו העושה מטפחת מן העור כו'. ובפכ"ה מ"ה כסת שעשאה מטפחת. ומטפחת שעשאה כסת כו' יע"ש ומבואר דמטפחת הוא בגד עב וראוי לקינוח ולכסת ולתכריך. וכ"פ התפא"י שם אמנם יש להקשות מפכ"ד מע"ז ג' סבכות (ופי' הרע"ב דעשויים כעין רשת שנושאת הנשים על ראשן) כו' ושל יוצאת לחוץ עהורה ופי' הר"ב סודר שנותנת הנשים על ראשן כשיוצאת לחוץ ע"ש. ומשמע דהנשים נושאת על ראשן כעין מעשה רשת ויוצאת בהן לחוץ. אבל לק"מ די"ל דיש להם שני כסויים על ראשם לכסות שערותיהם. ועליהם היא נותנת למעלה הסבכה הזאת. ולפי פי' הב' של הר"ב דהיינו זונה וכ"פ הרמב"ן עה"ת פרשת וישב.

ומשמע מדבריו דבאמת השערות נראית מתוכה. י"ל דרק זונה יוצאת בה אבל הנשים הצנועות אינן יוצאת בהן דהא עכ"פ אפילו לפמ"ש התשו' מאהבה איכא בי' משום דת יהודית. והשתא לפמ"ש דמטפחת הוא בגד גמור ועב. א"כ ליכא ראי' כלל ממה שהביאו מהערוך בערך קלת שפי' דקלתה הוא כפה שבראשה ע"ש דהא איתא בפכ"ה מ"ה כפה ונתנו על הספר כו' עמא מת. ופי' הר"ב דהוא מטפחת שבראש האשה ע"ש ומשמע דכפה היא בגד גמור כמטפחת. והגם דבפכ"ד מע"ז פי' הר"ב דסבכה היא כפה ע"ש י"ל דלאו דוקא הוא כפה. אוי"ל דשני מיני כפות יש. א' כעין סבכה וא' כעין מטפחת. וא"כ י"ל דהערוך כונתו על בגד גמור. וראי' לזה דהא הערוך פי' דקפליטין הנזכר בירושלמי הוא פאה נכרית פריקא כנז"ל. והיא כסוי גמור כמ"ש הא"ר באו"ח סי' צ"א והובא גם בתשמ"א שם וא"כ להירושלמי גם בכסוי גמור איכא בי' משום ד"י. והשתא אם נימא דקלתה דהיינו כפה הוא רק כסוי מלא נקבים א"כ נשוי פלוגתא בין הבבלי להירושלמי. דלהבבלי רק בכסוי מנוקב איכא משום ד"י אבל לא בכסוי גמור. ולהירושלמי גם בכסוי גמור איכא משום ד"י. וכבר הבאתי מהב"י וכן כתבו הראשונים דאין לעשות פלוגתא ביניהם היכא דאפשר להשוותם. א"ו דגם הבבלי והרמב"ם והערוך מיירי בכסוי גמור ואעפ"כ איכא משום ד"י ועכצ"ל משום דבעינן שני כסויים וא"כ דין זה מבואר בבבלי וירושלמי. ואה"נ דבעינן כלי בתוך כלי משום דשער באשה הוא ערוה ואיסור חמור כמ"ש בזוה"ק פרשת נשא קכ"ה ע"ב תונבא (קללה ועונש) ליתי על בר נש דשבק לאנתתי' דתתחזי משערא דרישה לבר כו' ואתתא דאפיקת משערא דרישה לבר לאתתקנא בי' גרים מסכנותא לביתה. וגרים לבנהא דלא יתחשבון בדרא וגרים מלה אחרא דשריא בביתא כו' פוק חמי כמה פגימו גרים ההוא שערא דאתתא. גרים לעילא. גרים לתתא. גרים לבעלה דאתלטייא. גרים מסכנותא כו' רחמנא לישזבון מחציפו דלהון כו' בגין כך בעיא אתתא דאפי' עסירי (קורות) דביתא לא יחמון שערא חד מרישא כ"ש לבר עכלה"ק. וכיון דהם גורמין כ"כ רעות ר"ל ע"כ גזרו חז"ל לכסותם בשני כסויים גמורים דהא בעינן בהו שמירה יתירה. וע"כ גם המחבר באה"ע סי' קט"ו ס"ד סתם והעתיק לשון הרמב"ם הנ"ל ומשמע דבעינן שני כסויים גמורים.

חקל סימן פ"א יצחק

וכ"פ כל האחרונים דאסור לאשה לצאת לרה"ר או למבוי במטפחת לבד דהיינו „בהאאר הויבע" בלי רדיד ומכ"ש בפאה נכרית לבד. אלא צריכה לשים עלי' גם רדיד או מטפחת שקורין „טיכעל" דשני כסויים בעינן.

וראיתי בבית שמואל באה"ע שם סק"ע שהעתיק מהתוס' בכתובות שם דבחצר שאין רבים בתוכה ליכא איסור אפילו בפרועת ראש והקשה ע"ז מהירושלמי הנ"ל דמשמע דוקא בקפליטין אין איסור בחצר. אבל בלא כסוי כלל אף בחצר אסור ע"ש. ולחומר הנושא י"ל דהתוס' ס"ל כפי' הערוך הנ"ל דקפליטין הוא פאה נכרית. והוא דומה ממש לשערות של גופה (ודלא כשיטת הישי"ע הנ"ל) והירושלמי אשמועינן ב' הלכות חדא דאפי' במבוי ליכא בי' אלא משום ד"י ולא מדאו'. ועוד דבחצר מותר. וע"כ ס"ל להתוס' דה"ה פרוע לגמרי. דהא גם זה דומה לפרוע לגמרי. והא דלא נקט הירושלמי רבותא טפי דאפילו פרוע לגמרי מותר משום דבעי לאשמועינן דמבוי ליכא אלא איסור ד"י אע"פ שדומה ממש לשערות של גופה. משא"כ בפרוע לגמרי איכא איסור דאורייתא. והבבלי דנקט קלתה הוא לרבותא כנז"ל. וא"כ ממילא נדחית הראי' שהביא השה"ג להתיר פאה נכרית מהא דשבת ס"ד ע"ב יוצאה אשה בפאה נכרית לחצר ע"ש. דהא בחצר ליכא איסור פרועת ראש וכ"כ האחרונים.

אבן ראיתי בשד"ח אס"ד מערכת ד' שהביא מס' בי"א שהקשה על הנ"ל ממ"ש הד"מ באו"ח סי' ש"ג סק"ו עש"ה. אבל לע"ד לק"מ דהד"מ מיירי שם בחצר דהוא מצוין עמ"ש הטור ויוצאה בחצר. וע"ז כתב דמותר לגלות פאה נכרית כו' אבל שערות גופה אסור דהוא ס"ל כהסמ"ג והשה"ג המובא בב"ש באה"ע שם דגם בחצר יש איסור פרועת ראש. וע"כ נוראות נפלאיתי על רבינו הפמ"ג במ"ז באו"ח סי' ש"ג סק"ע שהעתיק מהד"מ דמותר לצאת בפאה נכרית מגולה לרה"ר. וסיים דכ"כ השה"ג. ובמכתה"ק ז"א דבד"מ בטורים שלפנינו וגם בד"מ הנדפס בפ"ע בשנת תק"כ ליתא תיבת „לרה"ר" ומיירי בחצר כמ"ש. וממילא נמי אין ראי' ממ"ש הרמ"א באו"ח סי' ע"ה ס"א דכ"ש שער נכרית. דהיינו נמי בבית או בחצר שאין רבים בוקעין בו. וכ"כ במור וקציעה דהג"ה מיירי רק לבעלה ולק"ש אבל גבי אחריני אסור לקרות ק"ש כנגדה כיון דאסירא משום פריצותא הוי ערוה. וראי' דלא מייתי להאי דינא בהג"ה באה"ע שם והאריך בזה.

ולענין דינא מסיק התשו' מאהבה שם דגם השה"ג והמג"א לא התירו בפאה נכרית כעין „פריקע" דהיינו שערות המכסות כל ראשן ונראין כפרועי הראש דזהו איסור גמור. אך הם מיירי בפאות שעושין תחת שתי השבכות סביב ראשן על הצדעים והפדחת. וגם זה רק מדינא אבל כבר הוכיחן הנביא ע"ז יען כי גבהו בנות ציון וגו' ואין זה מדרכי הצנועות. ולא בשביל נשים כאלו נגאלו אבותינו ממצרים כי הן הנה בעוכרינו להאריך גלותינו. ובשבילן אנו כקוץ בעיני הגוים עכ"ל וע"ש שהאריך. והו"ד בשד"ח שם ס"ג. וע"ש ס"ב שכתב כי עון זה מביא מגפה ר"ל כי מגפה ר"ת מפני גלוי פאת הנשים. ובעלה שיש בידו למחות ואינו מוחה נקרא רשע אותיות שער. ור"ת „שער „באשה „ערוה. שב"ע לרמוז שתרד לשבע מדריגות גיהנם עי"ז עכדה"ק ומעתה יחרד לבב איש ויתר ממקומו שבשביל תאוה קלושה כזאת אשר אין בה לא הנאה גופניות ולא הנאת ממון יגרום ח"ו לעצמו רעה גדולה כזאת. וכ"ז גרם לנו אריכות הגלות. השי"ת ירחם עלינו וישלח לנו משיח צדקינו בב"י.

סיומא דפסקא הליכה ברה"ר או במקום שרבים בוקעין בו בפאה נכרית שקורין האאר שייעל הדומה לשערות של גופה. ונראית כפרועת ראש לכ"ע הוא אסור מדת יהודית. ויוצאה בלא כתובה. ואולי הוא אסור מדאורייתא כמ"ש הישי"ע מטעם פרועת ראש. או מטעם בחוקותיהם ל"ת כמ"ש הד"ח והב"ש. ולבישת מגבעות שקורין היטען אם הוא כדרך הנכרים הוא איסור דאורייתא ולוקין עליו כמ"ש רבותינו הנ"ל. וכן לצאת בכפה שקורין האאר הויבע לבד בלי רדיד או מטפחת הוא איסור גמור מד"י. ומכ"ש בהזשיאאן לבד דנראית כעין פרועת ראש בודאי הוא איסור גמור מד"י. אמנם אפילו בהאאר הויבע תחת הזשיאאן יש איסור גמור. כמ"ש הד"ח חיו"ד סי' נ"ט מהר"נ והריטב"א דאפילו ליתן חתיכת משי וכדומה על הפדחת שיהי' דומה לשער אסור דזה הוא דת יהודית ע"ש ומכ"ש בהזשיאאן שבודאי יש בו דמיון יותר לשער. ע"כ בודאי איסור גמור לצאת בו בלי טיכעל ע"ג. אבל תחת הטיכעל אין איסור לצאת בו אע"פ שנראה קצת אצל המצח. כיון שאינו נראה להדיא אין להחמיר כ"כ כמ"ש הבא"ש בפירוש והובא באחרונים. ע"כ יאזר נא רו"מ כח ויצרף עמו הירא"ים שבעירו לבטל המנהג הרע הזה וכל השומעין ונזהרין יתברכו בבני חיי ומזוני אכי"ר.

כלל הלמד על"מ שלא יעלו בדעתו הבלות יקבעו בפלפלא וכריתת כי בעל בלהם, והטוטע והבל עיי יפלה כלו הוא בעל בלהם, והטוטע והבל המוחיע הקדושים בכל הקלות המבטלים מתי בהמוחיהם שלא ישתו על בלהם לפלוי הבינתי מלבי בהגיון בלי דומה לבעל, הלא יפלו מעלהם כי במקום שיהגיש מתי המומה לבטוח בעל בלהם והלחות מהבות כתו כן מלהקבים בפלא וכריתת. וכבר הלחבתי הדבור בפבק הלוך בעפיתו בכללו זה והוכלהתי בו עם המקולים להלהקבים בפלא וכריתת, ואין כלן מקומו ולא הבעם מוכנת לכך.

משא מלך

ח"ז חקירה ט

ויש כזה מקנת נפשם שלנוקמות אשי שחור ואשיחים כשרחתם להתייפות אחבילו כזה רע על המעשה שבניאדם הרואים שועים כהם וחושבים שהם שערות שלהן

דברי חיים ח"ב יו"ד

סימן נט

להרב החריף וכו' מו"ה פנחס בק' פאלטשען במדינת באקאווינע:

שאלה הם מותר לחתה ליל בפיתה נכריה בצוק:

תשובה נבר הלריכו כזה בפי' בלר שבע וכלל החלרוים וכותם מסכימים לחסור ועיין בכה"ג בהה"ע שרבו התוספים וכן בע"ת חוסל ויותר מזה מנותר בריך בכתובות וכריטב"ה שם מובא בהם"ו שהפי' לחת חתיכת מצי וכדומה על הפרחח שיהי' דומה לשער חסור דזה הוי דה יהודית וחימה על כה"ג בהה"ע שנשחע ממנו דבריהם ולכן בודחי חסור לנחת בפיתה נכריה והוא דה יהודית דבכי בעה"ת:

רעת תורה

וצ"ע תשל דברי מוהר יו"ד סי' ס"ע שכתב דהוצם מסכימים לחסור פחה נכרית, וברין וריטב"ה כתובות [דף כב ב.] כוצא בהם"ו שם דהפי' לחת חתיכת מצי על הפרחח שיהא דומה לשער חסור דאכו דה יהודית, ולפי"ז יש ליחהר בקי"ם ובכה"ג ושאר בלוות שלא יבוא לידי נגד חסר המוכיחו בפחה נכרית, חך בעיותה טיעים חילי ים להקל ועי' בע"ז ומג"א סי"ס זה [במלקו על המחבר והמחירו דלא סני בעיותה טיעים חלא בהחזרת פניס], חבל נגד פחה נכרית שרבים מחירים יש להקל בעיותה טיעים.

ברך את אברהם

סדר בחמתי דרוש ב

והנה כל רחם לחולי לבח לילי סרסורים רעי' היינו עניו פחח נכריח וחלי"ת בגבולינו לא נמלח ולא ימלח כולח ניסרחל. ויחמרמר ה' חדם ויעבוב פ' חים חסר בגע ירחח חלהים בלבו מרחות ברע חסר על כחר' דפסחק כמלכחת נערי חדום להיות יצחות הנפים בעלח נכריח כי סוח עון פלילי והבר זה נורם רעה לעפות להרבות ויחמ בעולם ולא לי המכלה מתה פהבגריות יולחות כי בהפקרת ניחח להו ולח יבבר חמבם בריחות עוד חום יפו מרב בם בגנות עמינו ולח חקח בלוח ניסרחל וכבר בח מכם סרב לחתי חודם להוכיח בסנט פיו על הדבר הוס דרשו מעל ספר בל"ד סוע"ב דכתב וז"ל ובם עוד רחוי להוכיח ולהודיע גודל המכלים חסר וס למה פנים טילח הכרוו מפי כבוד חת"ח הבחונלירוף סני כ"ב יע"ו בחרס על לבישת נשים נפחח נכריח וכ"ש גילוי ערוות עלמן חסר חתיו חו"ל פבר בשם ערוס וכבם ענין חרס הוח שבבם כח פעונם כחרס מ"ו כרמ"ח חבריס וסיבך סייך לספסיל רמ"ח חבריס נפביל גילוי ערוות

שאלות ותשובות יו"ד ל דברי חיים

ולך בחמת לין למו

לריכים לזה כי ידעתי בבירור בהיותי חצל מו"ח ז"ל במעהרין שגם שם לח הלכו במלבושי פריצות כזה ח"ו וכפי שמעתי מז לח במלחת בכל מדינת לחסכנו שום לחסה חשובה לילך בשערות ופיחה נכריח רק חיזה מבלי העם פחותי הערך והיו לקלס ורק בעוה"ר מקרוב נשתרבב המנהג הזה מן החפקורסים ולכן ח"ו לח ע"ז נלמר שהותר גם לבני מדינתינו לנהוג כן והחיסור במקומו והשוכר לוקה מה"ת ולכן מדחה"ק חסור לילך חפילו לדבר חחד פרילות כדרך העמים:

תפארת למשי אמרים שית בנים

סימן ב'

בבוד הרבני המופלג הנגיד וכו'

בדבר סמלתו נפו"ב שבא לעירכם ויוקר לקבלו ולמנותו לפו"ב דמתח וכודע לכם שחמתו מחקבעה בפיחה נכריח, ופ"ב חינם בעירכם למפ"ב, חמנם מע"ב ובוד חיזה דחוס ממחים בו מלקבלו:

תשובה.

הנה סיין עם מע"ב וחמוח מרעיו בלח לקבלו לפו"ב, ומזה יבינו יכילין גם סמעשה למבב כיוני לכוף חת סרוב בלח לקבלו כי סיה מון פלגי ובפ' עלי מרזיח על סמפ"ז (פי' כ"ל ב"ק ב') ב' דפמקונין בזה פתדין ליבן חת סדין ע"ש ובב"ה תמובה מחפבה (ח"ח פי' מ"ו ומ"ח ומ"ב פי' ד"ב בבפיסת פב"ע פי' ע"ב) כ' דמלבד דלוכחה פחה נכריח ביד יש בזה מפוס דבמוקומיפס לח חלבו ט"י"ם ומ"י בפו"ח חפחד (פי"ד פי' פפ"ו) בפביחו וכפבים עכו"ם לדינח ט"י"ם ומ"י בפו"ח לקומ"ל דבבי פיום (ח"ח י"ד פי' כ') בחרומה כדבריה בחלו ומיך מזה ומ"י מזה בדבריו בדלכי חפומה (פי' קע"ח פ"ק י"ז). ומפחה בפו"ב פלקיך לפיום ירח פמים מרבים וחם רחוטו בפיקל בזה פרי נרחה בעלע בפיח קל וכבד כחבו גדולי פחחרונים ז"ל ע"י בחיבור דרבי חפומה (פי' ב' פ"ק פ"ב) דפו"ב פעבר דק על דבר קל בפוח פחיפרת בעלמח יש נפובלי בין בפיח חפבוד בעניבו בפו"ב גי"ב מה בעלמח דק ממבע ומימרל בעלמח כמו יחיד בים וכו' וכדומה ע"י"ם מכ"ם בזה בים חבם בפיח חפבוד לדבר בחמור חפבוד על פקל בין בפיח בללל למו דבחוקומיפס לח חלבו מ"ב מכ"ם בפיח חפבוד לדבר פקל מומרות בעניבו פו"ב בקבלו דק ממבעת כמ' וכחבת' מפ גמ' דלה"ם בפ"ם כמ"ם פעמים עכ"ם לקבלו מחדם מה מוקל בזה בודלי ועח מבלל ירח בפים מרבים וחלוב לקבלו לפו"ב. ומפלי טעמח פפיחבים בפפ"ק מחפרים ועומדים בפקודתו חפר לח יקחו ללמד לחדם חומנח פפו"ב בחח לחבחו מחקבעה בפיחה נכריח, ופי' פו"ב:

רנקע

שאלה כסיס הלמועות וכוהנין מלקוט בעלמן מלא ניתן על רחמן פתח בכריות שם מותרין בקונקט הלר שייטיל העמוי מליזה לומא נאחן לא מצער רק דומא ומם לצער לע"ד חיכו מלקוט אלא מדינא לקור לף דבחלקו הפוקקים בזה הב"י בפי ומא מתה ובאר"ח בסיכן ב"ש ומלילת יענ"ן ח"ח ס"ט ותשובה מהבנה ח"ח קנ"ח ועוד לחרוצים המכי שכולב לא הביאו ירושלמי בפי המדיר דחימת החם ר"ח בשם ר"י היולחה בקפלטין אלא אין בה משום רחמה פרוע הדא דחימת נחבר לחבל למעוי ים בה משום יולחה ורחמה פרוע ופיטם העורך קפלטין בלבון רומי בשר והלהלים ופתה בכריות והוצא בגליון הש"ם בגלי פי המדיר דף ע"ב ע' הרי דפתה בכריות בעבור לקור משום דם יהודית ומלן ספין לחלוק על הירושלמי בדבר שחיכו מוכח הסיכר מש"ם בגלי.

וכיון דלקור פתה בכריות משום פרילות דעדמין עלמן לבכריות שהולבין בשרן ועושין היפרחלות כן ליכולות בחלי רחמן פרוע עם שבירתן ממש מעילה ים בה משום פרילות ודא יהודית חם לא ניכר שחיכן מעורות לף דמקום מלחיה עין ליכה חם כל בפי העיר עוכין כן כיון דיודעת מ"מ משום פרילות ים ועוברות על ד"י.

ועוד כיון דפרוצות רחם בשעורתן ממש הוה לקור דחוריינהו כדחיכה בפי המדיר ים לחום משום מ"ב משום חורמים דעוברים ובדין לף דבשביעית הקילו ולא הצו למ"ש דחורמים כדחיכה בירושלמי פ"ב דשביעית מ"ח והוצא ממ"ש כיון דמ"ד קק"ר הא כתב נקו"ח שם בשביעית משום דיעוב הסדר חיכו רק לחיר"י דרבנן וגם משום דשביעית הוא כל הסנה ויש הפסד ממון מרובה לבן לא חצו לחורמים.

ולפ"ן י"ל הא דפריך בהמדיר שם להא דחבן דיולחה ורחמן פרוצות עובדת על דם יהודית הא דחורייהו היא ואחלי לא קרי לה דם משה ומשני בקלתה ולמה לו משני בפתה בכריות ומשום דעדיין דם משה היא דיש לקור משום מ"ב כיון דעיקר לקורו מדחורייהו לף דחשם מ"ב רק לקור דרבנן מ"מ דם משה היא כמ"ש הב"ח והוצא בחמ"ח וב"ש כיון קע"ו קק"ב מדחבן בשבתה דמחכילהו דבר שלנו מעושר וכרי מעבר בזה"ו רק מדרבנן ומ"מ דם משה היא ובלחה"ב ל"ק למה לו משני בפתה בכריות משום דמשתה חבן ורחמן פרוע והרי בפתה בכריות רחמן מכוביה לבן משני בקלתה כיון דבחלית שעורה רחמן בוקבים שבין הטברים קרחה רחמן פרוע ומה"ט ל"ל דש"ם בגלי מולק על הירושלמי דלא מיקי למחכיתין בקפלטין ומשום דחין זה רחמן פרוע ממש כיון דרחמן מכוסות ולא בחלית מעורתן של עלמן וגם משום ודאה לקור משום מ"ב יהני דם משה ומשני בקלתה לא משום לב רק בד"י והירושלמי חומר דבר זה לדין בפני עלמו והייט דקחמר הירושלמי ים בה משום רחמה פרוע דהייט דחין זה רחמה פרוע אלא ים בה משום לחא דרחמה פרוע משום מ"ב והרי בחלת חיקור דרבנן כיון דרחמה פרוע ממש חיקור מדחורייהו הו משום פרילות כיון דבחלית כרחמן פרוע בכריות.

גם בשו"ת ד"ח ח"ג ס"ט כתב שפעלי לרזיש חוכך פתה בכריות והוא בע"ח קימן כ"ח וכתב שם דהמזרים היתר מדבים מקומ עמידים ליתן לתם הדין והד"ח

והד"ח שם חוסך נמי לתת חתיכת מצי וכדומה על הפדחת שיהא דומה לשער דזה טוב דם יהודית.

ובר מן דין חותן שכשמחם וגלחו שערן מעצו מפתה בכריה ומן הסר שייעל הדומה לשער יש בהן חיקור מוכיח מלר קבלה דסוה בכלל ע"ין יו"ד קימן כ"ו ובמג"ח קימן חקכ"ח קק"ו שכתב בחקום שכתבו חיקור לשעבו בכל מו"ח לא מהני החתה כיון דש פוקקים ס"ל הכי בשר קבלו חצותיהם כדעת הרוח עכ"ל ומדהכי שקבלו חצותיהם לכ"ו בכ"ד לפילו מיד שכתתם לחצורה כיון דחצותיה וחתה ולם לתה נהגו בזה ליקור יש בה משום לא תעוח מוכח למן.

אח"כ רחיתי ביסועת יעקב לחא"ח סכ"ח לשבד המהבר בקוף התצופה שכתב לפי"ם הרא"ם בחצופה והוצא בב"י חא"ח קימן קנ"ו דדם יהודית מלבדה כחוצתה דמלבר החיקור יש בו משום פרילות ולם כן בפתה בכריה כיון שחיכו ניכר שם הולכים פחשוה רחש פרילותה מיהו הוי דהרי מעשם זה לתה לומה דיולחה שלא בכחוצה לף דמלר החיקור עלמו לא חבדה כחוצתה ע"י"ם ולם כן ס"ט ממש יש בהלר שייעל לף דחינן מן שערות דמ"מ נרחות כשערות ממש ולין ניכר שחיכם הולכת פרועה רחמן.

שאלות ותשובות ס' לו דרי בשמים

ס' לו

לק' פחלטוסען נמדיכם מחלחי ·

נשחי"י יום ו' עשיק לקדר הכי נוחן לו לת נרימי שלום
חכיים בשיק בערעע ·

בן המלכים · יומם חור ליסריס · ובחוכם כנור ידיב הלוי
לבני הרב החריף ירח ד' חכם ונטן כס"ט פנחם שמילח כ"י ·

כונטרס היקר הביעני חמול שלשום · ומחיקת עיניותח מלח חפניחח · ואפריון כחלי"י לי' חחרי רוחי כי הביח ד' לח רוחך וכשח לנך חותך נחכחה לחרשני חדרת קונטרס חסיבת חכחים חכל מכמי דוכו עימו לחקור חיקור על כבי עחכו לנעל חשלחה על רחמן פתה בכריה הקרלת שייעל · וגם חותי קרחת לסיום חמרתי לרופה בלירופת דרבנן להחת לו דעי עפ"י דחוהיק וחשתי ולא החמהמתי למלחות משלחתו

ותשנה לף חכמי חלקי לחרה כשבי בשנר טוני יח"ם :

דין רחש החדנרים זה הא"ח השלמי נחנרים בשנת ס' נחה לשה שהיר לסיחר מעיש שנת ס"ר ע"ב דשבן יולחש חשה בפתה בכריה בחלר וכן מכדיר כ"ש ב"ש דחי שם ומיקי לחמר לך לחשר בפתה בכריה ובשלין שניש כיר מוכח בשם ס"ח שלר שנת שדשה לחיוחיו לך לון השדיים ג"ש ת"י לעיון בו מעמו וכיעוקו · חולם נרחש בשלין שחמחון עים נרחיוחד החלה דהכי נחשנה שנת שם שה מיירי לחלר ובחלר הא חש"י בשערות דידם לון בה משום פרוע רחם כלחיכת פשטא דשמי כחוצות ע"ש ע"ב חרי"ש קלחה לון בה משום פ"ר שר בה ר"ז היכא מ' ליחת בשוק רם יהודית הוה ורחלר בחלר הא חש"י בלחה בחי לון בה משום פ"ר שחם לה כן לה הכחת בת לח"ש בחשנת תחת בעלה ופ"י רש"י ותוס' דבחלר הא חש"י בלחה בחי לון בה משום פ"ר שחם לה כן לה הכחת בת לח"ש וכ"ש חרין שם ·

· יש בשבה"ב חה"ש סי' כ"ח שהביח בשם חכך ז"ל ים הלכה בשום בלוקחין חבי שמוד וחשיעין בשדהחן חרי בהחיפיה וחפ"י בזה בשם בעלי המשבה בשב"ש עוגין וחמלדין בהם שערות שלחן הנה להם ליראל כ"י חרי חזיון הסרת בציני המשב: שחשיעין חעי שמוד על פדהחן וחש"ם הפלה בכריה בשרחה בשערות בחי בודחי רחוי להחמיד חלבד החשב הכ"ל בציעין חוחן חשערות על חמי עבו"ם ושבח"ב יוד ס' ש"ב חיפס לשלבה כהחמיעין לשלוה בהלחה חת עבו"ם · יוחר לה חוכל לשהלרך כשה. כי יהי בעזרי על דבר כבוד שמו יח' על מי חנוחות יהשלו וגשעלי לדק יגחו ויחמן נבו לחורחו ועזודחו יח"ם בנפשו וכפם ידידו הדו"ם בחהבה :

סימן א'

הנני בא להודיע צערי כי קודם בואי לשרת בקדש פה העירה דמשק יע"א, חקרתי על איזה דברים אם הם מתוקנים, ומכללם בענין גלוי השער, ואמרו לי שלא יש שום מכשול בזה, ואחרי בואי פה העירה שמעתי ותרגו בטני מאיזה מנהגים הרעים וגם בפרט הלז, דיש כמה וכמה נשים נשואות דהולכות בחצרייהן דשכיחי בהם רבים וגם מחצר לחצר דרך רה"ר בגלוי שער, ואף גם זאת דגם נשי יראי ה' ולומדים יוצאות כך ע"י שמכסין שערן בפאה נכרית, ולפי דעתי הוא שעל הרוב גם אותן הנשים שהם בגלוי שער שלהן הוא מסיבה שגם שאר כל הנשים אינן מניחים סודר על ראשיהן כי אם בפאה נכרית, וגם ששמעתי מפי מגידי אמת שאף הנשים שמניחים פאה נכרית הרבה מהן הוא התיכת פאה למעלה בראש ושאר הראש הוא בגלוי שערן, וזה ודאי שהוא מפני היתר הפאה שנהגו שאינו ניכר שבדעתן שהרואים יחשבו שהוא פאה נכרית.

ולכן מפני פחד ה' והדר גאונו דברתי על לב כמה מיראי ה' ותופשי התורה לומר להם דהעיקרא דמילתא בפאה נכרית אין להתיר, דהגם דהרב שלטי הגבורים כתב שיש להתיר מההיא דמ' במה אשה (שבת סד ע"ב), הרי הבאים אחריו דחו דבריו, וכמו שכתב הרב מהרש"י מקליבונין והביא דבריו הרב באר שבע בתשו' (סי' ח"י) והוא (בדף עב), וכן כתב הרב המחבר שם ודברו קשות על מה שכתב היתר בדבר זה, ואחרייהם הסכימו כמה מגדולי הפוסקים כן, ולע"ד נראה להוכיח כן ממקום בעצמו דמשם רצה ללמוד הרב המתיר וכמו שאבאר להלן בס"ד.

וכבר ידוע דאפי' דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירן, וכ"ש בדבר כזה שכל העולם נהגו בו איסור, וכ"ש וק"ו בכגון דא שכמה וכמה רבים מהפוסקים דחו סברת הרב המתיר והעלו לאסור, וגם ששמענו מפי מגידי אמת שבסוף ימיו של הרב מאריה דאתרא הדין שקדמו באת אשה אחת מארם צובה וגלתה את ראשה בפאה נכרית, והרב הנ"ל הרעיש את העולם בחרמות ואלות ובקש להעניש אותה וברחה מהעיר, ומה גם שעינינו הרואות דנפיק מינה חורבא דנמשך מזה שיתפשט אצלן גם בגלוי שערן בעוה"ר.

אלא דממדבר קדמות ראיתי לעמוד בהיתר זה של הרב שלטי הגבורים, ואומר דאף אם לא היה שום ראיה בידינו מדברי הראשונים ז"ל לדחות ראיתו מהש"ס, מ"מ די והותר לאסור מן דינא מאחר שכל הבאים אחריו דחו דבריו ודברו קשות על היתר זה, ה"ה הרב מהרי"ק והרב המחבר באר שבע כנ"ל, וכן נראה דעת הרב כנה"ג באה"ע (סי' כ"א) הגה"ט (אות ה') דאחר שהביא דברי הרב שלטי הגבורים כתב אבל בבאר שבע הביא בשם מהרש"י מקאליבונן שמחה על קדקד סברא זו והאריך הרבה והעלה לאיסור, גם הרב מים רבים באה"ע (סי' ל') כתב וז"ל וגדולה מזאת ההמירו באשה נשואה שאפי' להתקשט בפאה נכרית ובשערות של הבירתה וכו' אמת הוא שהרב שלטי הגבורים וכו' אבל בבאר שבע וכו' שמחה על קדקד סברא זאת והאריך הרבה והעלה לאסור ע"כ, גם הרב א"ר (בסי' ש"ג) דחה דבריו.

גם הרב שאילת יעב"ץ בח"א (סי' ט') ובח"ב (סי' ז' וסי' ח') האריך לדחות סברא זו ודבר עליו קשות, וה"ד הרב חיד"א במחזיק ברכה (סי' ש"ג), וע"ע להרב בית יעקב (בסי' קנ"ב) דלפי מ"ש בפי' הש"ס דנזיר כתב דלפי"ז ליכא למשמע מידי היתר לפאה נכרית ע"ש, גם מדברי הרב בית דוד על פיה"מ בר"פ במה אשה מפורש דס"ל לאסור בפשיטות הפאה נכרית, גם הרב פחד יצחק באות פאה נכרית הביא השגות מהרי"ק נגד המתיר והוכיח בראיות ברורות שאין להתיר הפאה נכרית לנשואות אלא מכוסות תחת השבכה ועל ראשה רדיד ע"כ, גם הרב מהר"י אלגאזי ז"ל בס' קהלת יעקב בקוי' מענה לשון (סי' רמ דף קמו) העתיק בסתם דברי הרב באר שבע דשער באשה ערוה אפי' של חבירתה ע"ש, ועל כיוצא בזה עמש"כ הרב גנת ורדים (כלל א' סי' י"ד) והביא דבריו הרב יד מלאכי בכללי הב' (סי' קי"ד) ע"ש, ועוד זאת הרואה יראה לכמה רבנים אחרים שדחו דברי השלטי הגבורים ומהם יבואו בתוך דברינו לקמן בס"ד.

ומי שידקדק בדברי הרב שלטי הגבורים עצמו דכתב וז"ל יראה מזה להביא ראיה וסמך לנשים היוצאות וכו', נראה דחכמי דורו חלקו עליו ואסרו, וגם הוא בעצמו ראה שיש לדחות ראיתו, ואעפ"י שכתב הרב שם ואין לומר שהיו משימות צעיף או מידי על הפאה נכרית, דא"כ מאי אהני ההוא קשוט הרי כל עצמו של אותו קשוט לא הוי אלא בשביל שתראה בעלת שער ע"כ, אדרבא מזה נראה דחכמי דורו דחו ראיתו בכך ומשו"ה כתב דהוא רק סמך בעלמא, וכיוצא לזה ראיתי להרב יד מלאכי בכללי שאר הפוסקים שהביא לכלל גדול שם (בסי' י') משם הגי' בע"ס ברכת אברהם ח"ד (סי' ק"נ) וז"ל דכשאומר הפוסק ומצאתי סעד לדברי, מוכח דסעד בעלמא הוא לפי הנראה ולא ראיה לפי האמת ומוכח ג"כ שיש חולקים עליו עכ"ל.

ועוד זאת נראה דכל הפוסקים הגדולים ג"כ שלא הזכירו דין מחודש הזה, דודאי לא ס"ל הכי, כדכתב הרב כנה"ג בכללי הפוסקים (אות ז') דדין מחודש שלא כתבו הפוסקים בפירוש ודאי דלא ס"ל הכי, ועמ"ש הרא"ם בח"א (סי' מ"ו) ומהר"י ווייל בתשו' (סי' קס"ד) והרדב"ז ח"א (סי' רס"ד) והרשד"ם חו"מ (סי' ס"א) ובחאה"ע (סי' קכ"ד) ומהראנ"ח ח"א (סי' א') ומהרש"ך ח"ב (סי' ר"ו), וע"ע ביד אהרן בכללי הפוסקים (סי' פ"ד), וע"ע במש"כ הרב יד מלאכי שם בכללי שאר הפוסקים (סי' ב') ע"ש, דון מינה ואוקי באתרין וכבר הארכתי במקום אחר בענינים כאלו כל הצורך אין צורך להאריך עוד פה, כי נ"ל כי מה שלא דברו הראשונים ז"ל בביטול סברא זו, הוא מפני שלא היה בזמנם מי שיאמר כן, וגם לא היה מי שנהג כן, וכמו שנראה מדברי השלטי הגבורים עצמו דבזמנו התחילו לעשות כן, והוא דוקא שחשב לכאורה להן סמך ולא היה מי שקדמו בהיתר זה מהראשונים ז"ל.

וכבר ידוע דדברי השלטי הגבורים שהיה בזמן מרן או מקודם בסמוך לו לא נתפשטו בזמן מרן, וכדכתב הרב שיירי כנה"ג באו"ח (סי' קפ"ח) הגהב"י (אות ז'), וגם רבני האחרונים אחרים שלא הוצרכו לדבר בזה, הוא מפני שכבר ראו שהרב מהרי"ק והרב באר שבע שהיו סמוכים אליו בזמן כבר האריכו לדחות סברתו באמת הבנין ודברו אליו קשות ולא ראו מי שינהוג כן, ולכן מה צורך לדבר בזה, וזכורני דביכי תורפי בהיותי בארץ מולדתי היה אחד חושב עצמו כבי שתופס ספר ואמר שמצא מציאה סברת השלטי הגבורים דמתיר בפאה נכרית, ומחכו עליה כל הרבנים שבאותו זמן, לפי שכבר היה סברא זו ידועה לכל אלא שנדחה קרו לה אצל חכמי ורבני הזמן דמכמה שנים.

אשר עפ"י האמור הדבר ברור דמאחר דכמה וכמה מהפוסקים נדחה קרו לה לסברת המתיר ובתראי נינהו דבודאי דנקטינן לאסור, ועוד נראה לע"ד דמתוך

דברי הש"ס וגדולי הראשונים מוכח בהדיא כדברי הרב הנ"ל דכתב דבההיא דמס' שבת דבפאה שתחת השבכה מיירי, דאם איתא דהוא בפאה גלויה בלי שבכה, א"כ למה אסרוהו לצאת בפאה לרה"ר, ודוקא לחצר שמותר כדי שלא תתגנה על בעלה, כמפורש שם בפ' במה אשה ע"ש, והרי ליכא למיחש לשלפא ומחויא משום דאי שלפא ומחויא תהיה פרועת ראש, ומהאי טעמא התירו שם במתני' לצאת בטוטפת ובסרביטין בזמן שהם תפורים לשבכה ע"ש, ופרש"י משום דתו לא שלפא ומחויא ע"ש, ור"ל משום דמגליא ריישא, והכי תניא נמי בברייתא דיוצאה אשה בשבכה המוזהבת ובטוטפת ובסרביטין הקבועים בה, ופרש"י דאי שלפא מגליא ריישא ע"כ.

וכ"כ הרב המאירי בחי' שם וז"ל דכשהם תפורים עם השבכה אין בו חשש שלא תטול כל השבכה מראשה עד שיתגלה כל שערה ברה"ר עכ"ל, וכ"כ שם (בדף ס"ג) גבי בירית שאין כאן גזרה דילמא שלפא שהרי בשליפתם מתגלים שוקיה ובאה לידי גנאי ע"כ. אלא ודאי נראה דהפאה היא תחת השבכה, דאף אי שלפא ומחויא לפאה אכתי לא מגליא ריישא דהרי השבכה נשארה עליה.

ועוד נראה דפאה נכרית מיירי שהיא תחת השבכה דהוי דומיא דכובל, דתנא תנגהו אהדדי במתני' בכובל ופאת נכרית לחצר, ובכובל ודאי דמיירי תחת השבכה, וכמ"ש שם דרשב"א פליג ואמר דאף בכובל לרה"ר שרי כלל אמר רשב"א כל שהוא למטה מן השבכה מותר ע"כ ע"ש, ועוד אמרו שם בגמ' דאי הוי פירושא דכובל דתנן במתני' דלא חצא לרה"ר דהיינו כבלא דעבדא, דאז היינו אומרים דכיפה של צמר שפיר דמי לצאת לרה"ר ופרש"י דכיון דמגלי שערה לא חשיב מחויא, וכ"כ רש"י שם במס' שבת (דף ס' ע"א תף ס"ג ע"ב) גבי בירית, וגם למאי דס"ד שם בגמ' דהיא אוגרת שערה דלא שלפא ומחויא דשער באשה ערוה ע"ש ובמ"ש התוס' שם, וכ"כ רבינו ירוחם (נתיב י"ב חי"א) שאם תשלפנו קשוריה יתירו ויתגלו שערותיה ע"כ.

וכי תימא דעדיין י"ל דהא לא מכרע לומר דהפאה היא תחת השבכה משום דאי לאו הכי מגליא שערה ואין לחוש לשלפא ומחויא, דהרי גם בכובל דפי' הא כיפה של צמר אסרו לצאת לרה"ר אף דמגליא שערה, וה"ה לפאה נמי דיש לחוש אף דאין עליה שבכה ומגליא שערה, הא ודאי ליתא דאי מגליא שערה דאי אין לחוש כמבואר בדין שבכה המוזהבת וטוטפת וסרביטין דאמרן, וכבר הוקשה להם לראשונים ז"ל ובאי לכלל ישוב, וכמש"כ בחי' הרמב"ן במס' שבת (לדף נ"ו) וז"ל וק"ל אי כיפה של צמר תנן אמאי אסירה הא תחת השבכה הוא כדקתני בדר"ש, ותנן יוצאה אשה בטוטפת ובסרביטין בזמן שהם תפורים בשבכה, וכדקתני בברייתא יוצאה אשה בשבכה המוזהבת וכו' משום דלא משלפא שבכה ואינה פורעה ראשה, ושמא י"ל שהכיפה זו למטה מן השבכה היא עומדת אבל השבכה היא מונחת על שערה בגובה של ראש והכיפה על פדחתה ושער שלפניה ומקצת שערה בכבכה על צד הכיפה שכנגד הראש למעלה, ויכולה היא לשלוף כיפתה בלא גלוי ראשה מן השבכה, ורש"א שרי כיון שעל השער ממש היא למטה מן השבכה קצת עכ"ל.

ולכן כתב הר"ן בחי' על הלכות וז"ל כיפה של צמר תנן דחיישינן דילמא שלפא ושומטה מתחת השבכה ואינה מגלה את שערה, וכ"כ הרשב"א בחי' מכב הרמב"ן, וגם רבינו ירוחם (נתיב יב חי"א) כתב כן דכמא לפעמים תשמטנו מתחת השבכה ותראנו לבריות, ואעפ"י שאמרו בירושלמי בהך מתני' דכבול דרשב"א מתיר דאתיא רשב"א כרבי כמה דרבי אמר דבר שהוא טמון מותר כן רשב"א אמר דבר שהוא בגין מותר ע"כ, ונראה דהיינו כמ"ש בתלמודא דידן כל שתחת השבכה וכו', מ"מ לק"מ על דברי הראשונים הנ"ל דס"ל דכמו שיש לפרש בלשון שתחת השבכה כדים דמעט הוא מה שחוץ לשבכה, כן יש לפרש בלשון הירושלמי.

וכן כתב הריטב"א בחי' שם וז"ל וא"ת כיון שתחת השבכה אמאי לא וכו' שאינה פורעת ראשה, י"ל שהכיפה יוצאה קצת חוץ לשבכה ואפשר ליטלה בעוד השבכה על ראשה ואפילו הכי שרי רשב"א לפי שאי אפשר להחזירה אלא אם כן תסיר השבכה ע"כ.

נמצינו למדין מהש"ס וכל הראשונים דכבול שהוא כיפה של צמר דאסורה לצאת בה לרה"ר וכיתרת בחצר שלא תתגנה על בעלה, דמיירי דוקא בהתירת צמר דהיא על פדחתה ויש עליה שבכה לכסות שער ראשה ויכולה לשלוף הכיפה מבלי שתסיר השבכה, אבל אם תהיה הכיפה של צמר על כל ראשה כאי אפשר שתשלוף הכיפה מבלי שתסיר השבכה שעליה ותגלה ראשה, או מותר ג"כ לרה"ר, דבזה אין לחוש דשלפא ומחויא מפני שצריכה היא להסיר השבכה ותגלה ראשה ולא חיישינן לזה לפי שלא תעשה כך אפי' רגע אחד מפני שתהיה פרועת ראש.

וכ"כ הרי"ף בהלכות שם דפי' כיפה של צמר חוטא דעמרא דגדילן ועבידן כי הוצא ורחב שתי אצבעות שיעור ציץ כדאמרינן וכו', ור"ל דבכה"ג דוקא שיש לחוש דשלפא ומחויא מבלי שתגלה שער ראשה, וכן נמי אם הכבול הוא תפור בשבכה דאי אפשר שתראה הכבול אם לא תסיר השבכה שרי, וכ"כ הרב המאירי בחי' שם ופוסקים אחרים, אשר עפ"י כל האמור נראה ברור דמש"כ רש"י (בדף ג"ז ע"ב) ד"ה או דילמא וז"ל דחיישינן דילמא שלפא ומחויא מתחת השבכה ואינה מגלה ע"כ, דלא פליג אדברי הראשונים הנ"ל דגם הוא מודה דאם הכבול למעלה מן השבכה דגם לדידיה שרי לצאת לרה"ר, משום דאי אפשר שתסיר מבלי שתגלה ראשה.

וראיתי למרן ב"י (בסי' שג) שאחר שהביא דברי הרי"ף בפי' כבול כתב ורש"י פירש ככובע שתחת השבכה ע"כ, ומשמע קצת דר"ל שאינו מפרש כפי' הרי"ף, אבל נראה לע"ד דגם רש"י הוא מפרש כפי' הרי"ף וכל הראשונים, ועי' רש"י סו"פ ראשית הגז (חולין דף קלח ע"א) ובפי' על החומש פ' תצוה והרמב"ן שם, וגם בדברי מרן ב"י לא מכרע שס"ל שהוא חולק.

אמנם ראיתי להגי' רבינו נתן בעל ספר הערוך (בערך כפה) שהביא ש"ס הלזו וכתב ז"ל פירוש בגד שמשימה האשה על ראשה בשיער ומקבלת הזוהמא ועל כפה השבכה והיא קופולה בלע"ז ולא שלפא ומזדעיא לפי שתראה השער מדתני רשב"א דכבול למטה משבכה ש"מ כיפה של צמר הוא, פ"א כיפה של צמר חוטי דעמרא דגדילין מעשה עבות ורוחב שתי אצבעות שיעור ציץ כדאמרי' בסוף גמ' דפ' ראשית הגז וכו' ע"ש, ונראה שמרן ב"י הבין שגם רש"י מפרש כפי' א' של הגי' הערוך, ואעפ"י שקשה לפי זה מה שהוקשה להראשונים דאיך אפשר להסיר אותה ולא תגלה כלל צריך לדחוק דגם בכה"ג יש לחוש דשלפא ומחויא מתחת השבכה וכדכתב כן רש"י בפירוש, ולכל הפירושים נראה דהכיפה של צמר היא תחת השבכה דוקא דלא מגליא שערה, וכיון שכן נראה ברור דגם

הפאה נכרית שאסור לצאת ברה"ר ומותרת בחצר, אי אפשר לומר דמיירי שהיא תצא ברה"ר בלי שבכה כי אם בפאה שבראשה לבד גלויה, דאפי' אם אין בה משום פרועת ראש בכך, הא ודאי אין לחוש דאם שלפא ומחויא הפאה נכרית תהיה פרועת ראש, והא ודאי לא תעשה אפי' רגע אחד משום צניעות.

ומלבד שאי אפשר לומר דמיירי בלא שבכה בשום אופן, ועוד זאת הדבר ברור שאף שהיא בשבכה אם הוא שהפאה נכרית היא כמו מצנפת שתכסה כל שערה של כל הראש כולה, שאי אפשר שתשלוף הפאה מבלי שתסיר ג"כ השבכה ותהיה פרועת ראש, גם בזה ליכא לאוקומי משום דבזה אין לחוש כלל דשלפא ומחויא, אלא ודאי דמיירי בפאה שתכול לשלוף מבלי שתסיר השבכה מעל ראשה דומיא דכבול, והיינו דתני לה הפאה נכרית בהדי כבול משום דהוי דומיא דכבול.

וכן נראה מדברי הרשב"א בחי' (לדף ס"ה ע"א) עמ"ש שם אמר אביי רבי ורבי שמעון וכו', דהוקשה לו דלישנא דמגניא לא שייך שפיר בכיפה של צמר אלא משום צניעותא, ולכן כתב וז"ל וכן הטעם בכיפה של צמר שאין אשה מקשטת עצמה באותה כיפה אלא אשה שהיא קרחת מפאת ראשה, והיינו דתני לה במתני' בהדי פאה נכרית, והיינו דשרו לה טפי כבול בחצר שלא תתגנה על בעלה משאר תכשיטין ע"ש, וכ"כ ג"כ בחי' הריטב"א בשמו, אשר לפי"ז יש לומר דגם בפאה נכרית ג"כ דהוא משום מה שהוא על פדחתה דומיא דכבול.

אלא דמדברי רש"י ומפרשים אחרים כמוהו דפירשו בפאה נכרית דהוא קליעת שער תלושה וצוברתה על שערה עם קליעתה שתראה בעלת שער ע"כ, נראה דפאה זו אינה על פדחתה שע"י כן תראה בעלת שער, אלא דצוברתה על השער שלמעלה בגובה ראשה, ואפשר לומר דרש"י דמפרש כן הוא משום דס"ל דיכולה להסיר אותה מבלי שתגלה שערה כמש"כ כן גבי כיפה של צמר, אבל לדעת הראשונים דס"ל דאין לפרש כן משום דאי שלפא אי אפשר שלא תגלה שערה אעפ"י שיש שבכה על הכיפה, לדעתם ז"ל גם הפאה דומיא דכיפה של צמר.

וע"ע במרדכי שם בפ' במה אשה גבי עיר של זהב דכתב דאם הוא תחת הצעיף מותר דלא מגלה את ראשה ע"כ, גם בספר אגודה שם כתב וז"ל וטלית אי אפשר לאסור מטעם זה דילמא שלפא ומחויא דאי אפשר לה לילך בלא טלית עכ"ל.

אבל עכ"פ נראה ברור דגם לפי פרש"י אי אפשר לומר דהוא בלא שבכה דבזה ודאי אין לחוש, משום דכבר ביררנו בראיות ברורות דכל דמגליא שערה אין לחוש דשלפא ומחויא כנ"ל, אלא נראה דאלו השערות הן יוצאות מעט חוץ לשבכה דיכולה לשומטן מבלי שיגלה שער ראשן, וגדולה מזאת הרואה יראה למרן ב"י (בסי' ש"א) דכתב וז"ל ונ"ל דלרש"י נמי לא אסיר כי לא מהדק אלא בסיאנא שאינו עשוי אלא להגין מפני השמש אבל כובע שאדם מכסה בו ראשו אפי' כי לא מהדק שרי דאע"ג דנפיל לא אתי לאתויי שאין דרך בני אדם לילך בגילוי הראש ע"כ, **וה"ד המג"א** והטו"ז (סוסי' ש"א) והוסיף דאין דרך לילך יחף.

ועוד זאת נראה ברור דהפאה היא שתחת השבכה דוקא לפי מה שפרש"י ומפרשים דהוא כמו חתיכת שער קלועה וצוברתה עם קליעתה, דאינה עשויה הפאה כמו כובע גדולה שמכסה כל שער ראשה, אלא שהרבה משערות ראשה הוא בגלוי, ומה גם לפי מש"כ הרב בעל הטורים שם (בסי' ש"ג) דפי' הוא קליעת שער שקולעת בתוך שערה, וכ"כ רבינו ירוחם וז"ל פי' פאה נכרית קליעת שער שמערבת עם שערה שתתראה בעלת שער, דנראה שהפאה בתוך שערה כדי שלא תתראה שהיא נכרית, ומה שנראה לעין הוא מה שהוא שערה ממש, דודאי מהצד הזה בודאי שהוא מתחת השבכה משום דבכה"ג אין מי שיכחיש דאין בו משום פרועת ראש.

ומה מאד אני תמיה על דברי השלטי הגבורים, דהוא ז"ל אף דלא שם על לבו לכל מאי דכתיבנא לעיל, דאי אפשר לומר דהפאה היא על שערה בלא שום דבר עליה, עכ"ז כבר ידע דהדחיה מבוארת דהוא כשיש על הפאה איזה דבר לכסות הפאה, אלא דרצה לדחות זה וכתב ז"ל ואין לומר שהיו משימות צעיף או מידי על הפאה, דא"כ מאי אהני ההוא קשוט, הרי כל עצמו של אותו קשוט לא הוי אלא כדי שתראה בעלת שער, אלא פשיטא דמיירי שהולכות בשערות מגולות ע"כ, ובעיני יפלא איך עלה בדעתו ללמוד היתר אף לצאת לרה"ר, דהא ודאי מי שעושה כך שתראה עצמה בעלת שער הוא בתוך הבית או בחצר לבעלה או לקרובותיה שהם בבית או בחצר, ולא להראות עצמה בעלת שער לכל העולם שיראו אותה כן ברה"ר בעלת שער ויבואו לידי הרהור ומכשול, ואתמהה איך חשב לדחות בכך כדי להוציא עי"ז דין מחודש כזה שלא נמצא בשום פוסק קדמון להתיר.

ואעפ"י שלע"ד האריכות בזה עוד אך למותר, עכ"ז אביא רק דברי הג' הרמב"ן בחי' לשבת שם גבי מ"ש רב דכל מה שאסרו חז"ל לצאת ברה"ר דאסור לצאת לחצר, דכתב דלאו דוקא חצר דגם בבית אסור, והוכיח ג"כ מדהתירו בכבול ומשום דלא תתגנה על בעלה, והיינו בבית דבחצר אינה חוששת אם לא תתראה בעלת שער ולא תתגנה על בעלה, ושוב כתב לדחות ושמא נאמר דבבית מותר, ולא אסרו אלא בחצר דדיירי ביה רבים ודמי לרה"ר ושלפא ומחויא התם, ואיכא לא תתגנה על בעלה דחזי לה בחצר שאילו ברה"ר אינו רואה אותה ע"כ.

הרי לך דדעתו ז"ל דבשאר דברים שאסרו דהוא גם בבית מדהוצרכו להתיר בכבול ופאה שלא תתגנה על בעלה, מפני דמה ששייך שלא תתגנה לא הוי כי אם בבית, אבל בחצר ליכא הך חששא שהיא חוששת שתתגנה על בעלה וכ"ש ברה"ר, וכיון שכן יש ללמוד מדבריו ג"כ דמה שמנחת הפאה כדי שתראה בעלת שער דהוא דוקא בבית לבעלה ולחברותיה, ואף למה שכתב אח"כ ושמא וכו' דאיכא גם בחצר דלא תתגנה על בעלה דחזי לה, הרי אף לפי פירוש זה סיים דבריו שאילו ברה"ר אינו רואה אותה, ופירוש דבריו נראה דכיון דהיא ברה"ר אפי' בעלה אינו יכול לראות מפני הכסוי שעל ראשה מפני הזרים דשאר בני אדם, ואעפ"י שבדברי הרמב"ן לא הוזכר פאה כי אם כבול, בודאי דנקט ההכרח מכבול, וה"ה וכ"ש דשייך לומר גם זה בפאה שהוא בבית, דאי לא אין מובן לדבריו כלל.

אשר לפי"ז גם מה שהביא השלטי הגבורים מההיא דנזיר (כ"ח ע"ב) לא מכרע מידי, משום דהבעל אינו מקפיד כי אם על מה שיכול לראות שהוא בבית או בחצר, אבל לא ברה"ר מפני שאינו רואה אותה כדכתב הרמב"ן, ומכאן תשובה גם למש"כ הרב בית יעקב בסי' הנ"ל אלא שאכמ"ל.

אשר לפי כל מה שנתבאר לא זו בלבד שיש לתמוה על דברי השלטי הגבורים במה שרצה ללמוד היתר, אלא דגם על כל הבאים אחריו כמו הרב מהרי"ק

והבאר שבע ואחרים שדחו דבריו ודברו עמו קשות, גם עליהם יש לתמוה שלא ביארו כל הצורך להוכיח שאין ראיה משם והניחו מקום פתחון פה לערער אחר דבריהם, וכמש"כ הרב מג"א על דברי הרב באר שבע כנ"ל, ועי' במש"כ הרב חות יאיר (רס"י ט').

וכמו כן יש לעמוד על דברי השאילת יעב"ץ דהדבר ברור ופשוט אצלו לאסור, וכתב שם בח"א (סי' ט') דמשו"ה לא תנן ברישא דמתני' דפ' במה אשה דלא חצא בפאה כי אם נקט כבול משום דבלא"ה אף בחול אסור משום פרועת ראש, אלא שהרגיש שרבותינו בעלי התוס' הוקשה להם כן וציין למש"כ הוא בפיה"מ שם, וראיתי בפירושו בספר להם שמים שהביא מה שתירצו התוס' לקושיא זו דמילתא דפשיטא היא דאסור דודאי שלפא משום דמחכו עלה, והוא ז"ל הקשה על דבריהם דמשום דמחכו עלה לא חייסינן דעבדה איסורא לגלות ראשה, ועדיפא מינה כתבו התוס' בראש הפרק דאפי' בשבות דרבנן לא חשו דילמא שלפא, וכן בגמ' דיוצאה בשבכה המווהבת פרש"י דאי שלפא מגליא רישא, ולכן כתב דלא אצטריך למתניה משום דאף בחול אסור משום פרועת ראש כמ"ש בחי' פ"ד דנזיר, ושוב כתב דאולי דעת התוס' דהכא בפאה העומדת למטה ממקום גידול השער תחת קשוריה עסקינן דבכה"ג בחול שרי זת"ד.

ולע"ד מה שהוקשה לו על דברי התוס' ולכן בחר לו דרך לעצמו דלא מצי התנא למתני משום דאף בחול אסור, אינו מחוור בעיני משום דודאי כל רז לא אניס להו, ומן החיוב המוטל עלינו לקיים את דבריהם, ומה גם שהרואה יראה לכל הראשונים ז"ל שהוקשה להם כן, עי' בחי' הרמב"ן נמי (לקמ ס"ד) דכתב ז"ל וק"ל אמאי לא תני ברישא פאה נכרית, ואפשר שבכבול עצמו די לו ללמוד לשאר תכשיטין שלא תצא בהן לחצר ול"נ אורחא וכו' יעוש"ד, גם הריטב"א שם אחר שהביא תירוץ הרמב"ן כתב וצ"ע אמאי לא תנא ברישא לאיסורא פאה נכרית ברה"ר בהדי כבול יעוש"ד, ואיך יעלה על הדעת שמכל הראשונים ז"ל דלבם פתוח כפתחו של אולם נעלם מעיני קדשם תירוץ פשוט כזה, ועוד תימה רבתי שנעלם ממנו שהרמב"ם (פי"ט מהל' שבת) ורבינו ירוחם הוצרכו להביא שאסור לצאת בפאה נכרית לרה"ר עיין עליהם והוא פלא.

אמנם כבר כתבנא דאף דבאמת אסור הפאה כמו שער שלה, אפי"ה לק"מ, משום דכבר הוקשה להם להראשונים בכבול אפי' דאינו שער דלמה אסרו ברה"ר דאין לחוש דשלפא ומחויא משום דמגליא שערה, וכתבו דמירי דיכולה להשמט מתחת השבכה מבלי שתגלה שערה, ובודאי דכמו כן הוי בפאה דומיא דכבול, והייתי דחני לה לפאה בהדי כבול, וכמש"כ הרשב"א והריטב"א וכדכתיבנא לעיל, וכבר כתיבנא לעיל דאפי' השלה"ג לא עלה בדעתו להוכיח כן כי אם עפ"י פירוש הרמב"ם, משום דידע שפיר שלפי"ד שאר הראשונים במה שפי' בפאה נכרית בודאי מירי תחת השבכה, כמו שפירשו כן בכבול ופאה דומיא דכבול, ולכן אין צורך לדחוקי שהוא למטה ממקום גידול השער, מה שאין נראה כן מדברי הראשונים ז"ל, כי אם דכתבו דהפאה עם קליעת שערותיה למעלה היא.

גם ראיתי להרב הנזכר בח"ב (סי' ז') שהביא דברי תלמידו שרצה להוכיח כדברי שלטי הגבורים מדין יוצאה אשה בחוטי שער, והיא מה שסייע כן המג"א, והרב דחה דבריו דמה זה ענין לפאה, דחוטי שער שהוא דבר אחר שיוצאין תלוין חוץ מבעד לצמתן עש"ד, וע"ע שם (בסי' ח') דחזר השואל להחזיק דבריו, והרב ז"ל חזר ודבר עליו וע"ד הרב מג"א בדברים קשים יעוש"ד.

ולע"ד אף שהדין דין אמת ויפה כיון במש"כ דבפאה נכרית איכא איסורא כמו שערה ממש, ואי אפשר לומר דחוטי שער דמתני' דמיירי בגלוי, אבל אין צורך לכל מה שנדחק שם, דבלא"ה הכל מיושב על נכון, דודאי הפאה היא תחת השבכה ויש על השבכה ג"כ צעיף, דבכתאי גוונא שרי בחול לצאת ברשות הרבים, וגם בחצר מיירי שהיא תחת השבכה, דאף בחול לא שרי בחצר כי אם במטפחת כמו שכתוב בירושלמי והרמב"ם וכמה ראשונים עמו, וכן הוא דעת מרן וכדכתיבנא לעיל, וגם אין צורך למה שנדחק בדין חוטי שער דמיירי שיוצאין תלוין חוץ לצמתן דוקא משום מה שהיקשה, דכבר כתיבנא דהדבר ברור דמיירי תחת השבכה דבהא אין לחוש דשלפא ברה"ר ומחויא, אלא החשש הוא דוקא שבעת הטבילה שמגלה ראשה ונמצאות שם נשים אחרות ויכולות לראות החוטי שער.

ומה שהביא ממש"כ ר"ע בפיה"מ להוכיח כדבריו ע"ש בפירושו דכתב וז"ל שעשתה אותו כמין חוטין וקולעת בהן שערה או אפי' קשרה אותן על פדחתה קשר מהודק, ומדבריו אלו אין להוכיח כדבריו דס"ל דאי אפשר לפרש דהחוטי שער הם רק למעלה ויש לתמוה עליו דלמה לא דקדק מדבריו שם דכתב ולא דמי לחוטי צמר וכו' ואי מתרמיא לה טבילה וכו' ולא אהיא לאתוייהו, דמתבאר מדבריו דזולת זה אין לחוש דשלפא ברה"ר ומחויא וכדכתיבנא לעיל.

וגדולה מזאת הרואה יראה להרב משא מלך בתורת המנהגות והביא דבריו הרב כנה"ג באה"ע (סי' כ"א) הגה"ט (אות ז') כתב וז"ל ויש מקצת נשים שלוקחים משי שחור ומשימים בפדחתם כדי להתייפות, ואפי' בזה רע עלי מעשה שבני אדם הרואים טועים בהם וחושבים שהם שערות שלהן וכו' עכ"ל, וע"ע בזה במים רבים שם.

שלמה אליעזר אליפאנדארי

שם הר"ב ד"ה פאה נכרית וכו' וז"ל ויש מקצת נשים שלוקחים משי שחור ומשימים בפדחתם כדי להתייפות, ואפי' בזה רע עלי מעשה שבני אדם הרואים טועים בהם וחושבים שהם שערות שלהן וכו' עכ"ל. ח"ן כ"י נמצא ס"ד. ד"ה פאה נכרית קליעת שער הלקוחה על [illegible] עם [illegible] שהלכה כמותו. וזה לשון סמוכין נעתק פלא מי' [illegible] ז"ל ולמש"כ נראה פלא נכרית כמו מגולה מגיעה מ[illegible] ומ"ש ר"ע [illegible] ומ"ש ר"ע [illegible] ומ"ש ר"ע [

נתתי לבי למען דעת זוך יתהגו פה עירנו יע"ל כ"ו הני נמי דיקן לגבוס פתח נכריה העקידה פירוק"ו לגבוס שער רחבן בפתח נכריה ולפתח כתב לחבר שלהם ומחבר לחבר תחבת דרך רה"ר כלי כיבוי מעפחת על רחבין כלל דלכאורה נראה דהוה הפך הדין ממש דהכא דהרב שלה"נ ז"ל בפ' במה תחם תמהני דאשם יולחה בכבול ופתח נכריה כתב וז"ל עלע"ד להביה רחיה ושמך לגשים היולחות בכיסוי שערות שלהן בכהן נשואות לבל במקום קליעה שערן נוטחות שערות הכרותיהן שקורין קיינאקל"ו בלעז ממ"ש שאשה יולחה בפתח נכריה בשבת ופ' המפ' דהיה מגבעת ידנקו בו שער נוהה הרבה ותשים חומו האשה על רחש' כדי שההקשט בהם השער ומ"ש להדיה דמותרות בנות ישראל להתקשט בהם השער בחשה דאמרו לח הו חלה בשער סדנות לבשרן :ומב וכו' ואין לומר שהיו משיחות לעיף לו סודר על הפתח נכריה דא"כ מאי להני הטוח קישוע וכו' אלא בשיטה דמיירי שהולכות בשערות מגולים וכו' עכ"ל. וכ"כ עיד הוא עלמי בפ' מי שאמר גבי מ"ם התם בש"ם ות"ק אמר לך לפשר בפתח נכריה יע"ש הכא הגם דהוה ז"ל ס"ל סכי מ"מ רבים לוחמים עליו וכל הכחים אחריי הנקי עליו ודחו ראיותו בב' ידיעם קדם כמים"ר הכותה בת' הרב בתר שבע דל"ג ע"כ וט"ג שהוא והרב מהרי"ק ז"ל הקיפוהו בחבילות קוליות והויות עד שעשאוהו כיוצא ח"ו ביעש"ב וכן הרב אליה רבה בח"ח סי' ב"ג והרב אלחל יעבץ בח"ת סי' פ' והכלבו"ג ת"ת סי' ב"ג הרבני עליו ודחו דבריו לגמרי וע"ע להרב בדבר ז"ל ת"ח סי' ע"ה וסי' ב"ג השיגם דבבר קדמם הרב מהרי"ק והרב ב"ם וכסי' מחב"ר סי' ב"ג בתב דבבר הרב באלחל יעבץ בח"ת התגלל שלח היה בידו ס' ב"ם יעש"ב. בחוקן שבל הפוס' הגז' גדחה קדו להוולחת השלה"ג ז"ל הכ"ל ואין נהגו בני עירנו כוותיה מאחר שחלקו עליו ולח נמלח תנח דמכויע ליה בלל וכיון דשוי מילחה דאיסורא אין לנו לסמוך עליו להתיר ומ"ל ודאי דלא נהגו בן להתיר פתח נכריה אלא מקום דשבורים הי וכעליהן דליכא איסור בלל וא"ב אין זה אלא מנהג בעשות ורחוי לבטל מנהגם ולמועפ לגמרי כמ"ש הפוס' ז"ל דבל מנהג שנהגו בחושבם דליכא איסור ושבורים הם דהוה היתר גמור הו"ל מנהג בעשות ואין לבטלו מבל ובל בידוע. הגם המנהג דג"ד הוא קדמון מזה שנים רבות יותר ממ' שנה וסיו בתם רבנים מאחרי דאחרין ז"ל והיו רואים שבן נהגו ולא מיחו בידן בלל ולבבה למימר שגם התם בחמתם עשו וכשבורין היו התוח מותר גמור ולזה שחקו ולא מיחו דחליבה לן לאלות בזיקי סריקי בהו שעשו בדין ח"ו וא"ב לא הוי מנהג בעשות בלל מ"מ בבר בתב הרמ"ם ז"ל בהשו' בלל ל"ה סי"ד דמנהג שיש בו עבירה יש לעשות המנהג אפי' הסיני נדולים אח המנהג דאין ב"ד מבנין לעקור דבר מן התורה וכו' עב"ל יע"ש. וב"ב הרדב"ז ז"ל דבשוחה סי' ט"ג ול"ד מעם הרח"ה והריעב"ח ז"ל דבמנהג לחקל אין חוששין לי' לעולם ואפי' היה עפ"י נדולים שבעולם בל שבראה בים בו לד איסור ומיהו במקום שאין האיסור ברור וכו' והם העיטות מוברט אין הבמה וה"ם ועד ה' וכ"ל בע"ל יעש"ב וב"ב הרשב"ן בתי' לר"ח דע"ו אהת דאמרינן התם במקום איסורא כי נהגו מי שבקינן להו דאפי' נהגו בזה יבומבין להם על הבם אין סומעין להם שבבר נהבעלו דברי הוחו חבם מבני שרבו חביריו עליו ה"ח בפי שאיתו בב"ל וכן הם דברי האוב' ז"ל עם בר"ח דע"ו הנז' שב' דבוון האיסורא איסורא דה"ל בראבן אית לן להאדורי וכו' יע"ם וב"ב עוד הרשב"ן ז"ל בח"ב סי' ן' ומר בריה הרשב"ם ז"ל בסי' רן"ב וב' ב"ם הרשב"ה ז"ל יע"ם והרב זרע אמת ז"ל בח"ג סי' מ"ת הבי"ד הרב מהרי"ק ז"ל בחקק"ל ח"ה יו"ד סי' ט"ל הבריח דמנהג בל איסור אפי' הוא מנהג מבטלין אותו ואפ' יהיה איזה דב ומירה הוריות שהתיר להם ואפ"י דיבורו נהגו היתר יש לבטל המנהג אפ"י הדין ממ"ם הפוס' ומבלעם מרן בב"י יו"ד סי' ב"ה וכו' דהיבא דנהגו איסור אפ"י הוולחה חבם ואין בל הפוס' תולבן בזה ומהירים הוי מנהג בטעות ומבטלין הת המנהג וכו' וח"ב ב"ם בשהגו היתר בדבר שהשור וכו' דודאי דים לבטל המנהג בבת גדול וניד מזבה וזו הל"ל והתרומות בזה ללת נוהג עב"ל עם"ב וע"ע להרה"ג רחש"ל מהרד"ח ז"ל בס' נד"ל ח"ח סי' מ"ה שהאריך להוכיח בן יעש"ב וב"ב בסי' ע':

אמנם תנבי הרוחה דבתב"ג דג"ד שבל שעובשים פהה נכריה היום יולחין בסס לרה"ל בשווקים ובחוצות בגילוי רחשן בלי כיסוי על הפתח נכריה מניחה בלל בי חם דוחה בשהן בביתם ובחלר שלהן חו בחלריה של תבריהין שאין הרבים בוקעין בהם בלל ובשהן הולבים מחלר לחלר לחתת דרך רה"ר חו לשווקים הם מהבשים מבף רגלן ועד קדקדן ועד בללו בגדיד גדול הנקרא לעיף וחוץ פושעין לאוחו בדרך בלל ולח נראה מהן בחוב הרחות דק פעיהן לבד ויש מהן הרבה עשים לעוחות יותר שמבסין נם פניהם במסיח ונם בשהולבין מחלרן לחלר חבריהין חוץ פושעין לעיפן בדרך בלל עד שיבנסו לחלר הסוח בידוע ות"ב בל בה"נ אין שום לד לאסור בפתח נכריה בלל בין דאפ' בשער עלמן לח תביבח החבה עוברת ע"ד יהודית חלח דוקח בשיולחה לשוק חו למבוי מפולם ולחלר שרבים בוקעין בו ורחשה פרוע ואין עליה רדיד במ"ם מרן ז"ל בחא"ע סי' קע"ו ס"ד וכתב הבאה"ב ז"ל שם דבחלר שאין רבים בוקעין בו לרה"י והסוס ניכר לאסור אפ' סוח פרוע לגמרי אסור לבל הסמ"ג הב"ד סימים אפ' בחלר יש איסור לס דאשה פרוע לגמרי וכו' יע"ב וב"ז מיירי בשער עלמה ממש אלא מקום דנזוה"ק החמיר מאד בגילוי שער עלמן אפ' בל הסוח נם הנשים הן החמירי ע"ש לבלחי רחות שענין בלל ומבסין שבתן בפתח נכריה דלא החמירו בזוה"ק בי אם בשער עלמן ממש אבל לא פתח נכריה ע"ג שער עלמה אפ' תלך לשוק בלי דדיד בלל לא הוי עוברת עד"י וב"ם מחלר להלר ובדור יבא לדעת הפוס' דפליגי ט"ד הבלה"ג ואסרי ב"ן ליכו אלא לפי דרבנו מדברי הבלה"ג ז"ל דהוה מהיר לגמרי ניהלי בפתח נכריה מגולות לשוק ולרה"ר בלי ביסוי דדיד בלל ובהה הוה דפליגי עליה אבל בחלר שלהן ומחלר להלר שאין רבים בוקעין בהם ואפ' שרבים ב"ב ולרה"ר ולבוך אם הן מבוסות בלעיף מקף רגל ועד רחש ועד בלל יהא פשטי הלעיף בדרך בלל בהא ודאי בולהו חזלי ומודי דאיתר נמור הוא ואין למחות בידם בלל ובבי מוכחי בהדיא דברי הרב בהר שבע מבס מהרי"ק ז"ל שב"ב בחוד"ק וז"ל ואפ' לי הוה יבהין ליה להחבם הגז' וכו' עד מ"ם ואפ' מבוס מנהג לניעות ליבא וכו' יעש"ב הרי בהדיא דבחלר שח"ר ב"ב ב"ע מוחו דשרי להו לגמרי ות"ב בנד"ן בריהן להו דאין בהן שום איסור בדבר בלל ובמלובר ואיה בל"ל הגם הרב שלה"נ נופיה לא היה להיר להן הלא מחלר לחלר שח"ר ב"ב ובדרך רה"ר הו בסוק הן מבוסות בלעיף בגז"ל ומ"ם בסו"ד הלא פשיטא שהולבות בשערות מגולות ע"ב לא שהולבות בהם לרה"ר ולבוק הלא דוקא בחלר בלהן ומחלר לחלר ובדרך הם מבוסות בלעיף אך מה שהשה שבל החולבן עליו לא הביעו בן בדבריו ז"ל. ובפ"י הלמוד דבבה"ג דל"ד דסיתר בחוב ולילה איסורא אפ' הדבבן בלל ניעולים אחהו מבבות רוב הפוס' ז"ל דב"ל דאפ' בחישורין דבבן בי נהגו להבל לא שבקינן להו ומחוק בידייהו ומבבלינן למבהגייהו ובמו שאסף חיש עהור הוא הרב מהר"ם מהיטון ז"ל בס' בנסיס לם"ם בפסק הלידולבן מדל"ד ע"ב בד"ה נם וכו' עד דס"ל ע"ל דאסיק התם דהוכה דהבוותה ס"ל דאפ' בחישורין דבבן בי נהגו להבל לא שבקינן להו ואפ"ג דאשבחן לבלת בבוותה מישובת דמישובת דס"ל דבאיסור דבבן מהני מנהג הא ודאי דלא ב"ל בוותייהו עד בולהו הבך בבוותה רובת דאיסורא קמן וכו' עבקה"ק יעש"ב ופ"ע בם' הבשיר שער אשר לבהחן מהרה"ק ז"ל בח"ה יו"ד סי' י"ל דב"ל ע"ל ועי"ב מ"ב בוה עם"ב דלפי האמור לית בהן בהאי ב"ד שום לחת דאיסורא אפ' מדבבן בבל הנו"ל ס"ל ודאי דב"ע מודו דשבקינן להו במנהגייהו ולית לן לממוח בידייהו ואין חולק ע"ז בלל ובבל האמור ומדוכר הלע"ד בהבחי לדינא ולהלבה ולמעשה ופו"י ו"מ ויש"ן עיב"ל בי המדבר הלח זטירא דמן מבריית:

הלטיר **יצחק משה אבוטעפיא** ס"ט

שנת תרמ-ג. הטעם כשקורין העשרת הדברות בצבור בטעם העליון
וביחיד בטעם התחתון שצריך לומר בטעם העליון לא תרצח בקמץ וביחיד בטעם התחתון לא תרצח וגו' בפתח. וכ' עזר כרמז לחיתה בגמרא (בבא ק"ד פ"ג) מי שהפסיד למהוה לחבי ביתו ולא מיחה נתפס על חבי ביתו בחבי עירו ונתפס על חבי עירו בכל העולם כולו ונתפס על כל העולם כולו. והיה ממיחה ברבים לאו כל אדם זוכה. וממילא לא נראה לו שלא יעמדו להכריו חזי כעס בעולם ועזר דבר הפסד כך' מעיד שלא ליזר דבר בזה נפסד לכן ברבים נקרא בקמץ דהיינו שצריך לקחת פיו שלא ליזר

דברי יחזקאל החדש

ע"ד פרצת הפאה נכרית

פ"א בא רבינו משינאווא זי"ע לעיר א' במדינתנו מן הגדולות, ובא הרב מרא דאתרא אליו לכבודו, והרב אב"ד הי' מפורסם לשר התורה ועטרת הגולה, והי' להם קרבת משפחה. מובן הדבר כי היו אז בבית אנשים נכבדים למאות, ותיכף פתח הרה"ק משינאווא להוכיח בהתלהבות גדול על שאינו מוחה בבתו הלובשת פאה נכרית ושאר מלבושים מחדמים לחוקות כאחת הפרוצות. ונענה הרב האב"ד, אם רצונכם לקיים מ"ע הוכח וכו' הי' לכבודו להוכיח אותי במקום שאין אנשים כדין תוכחה, ובגוף הענין אין בידי למחות ולהעבירה מרצונה בזה. והשיב הרה"ק, דבר זה כתוב בתורה בשמעון ולוי אחי דינה, כששאל אותם יעקב מדוע וגו' והם השיבו הכוונה יעשה את אחותנו. והדבר קשה, א'. מה שאלם יעקב למה עשו ככה הא הם כדין עשו כמ"ש ברמב"ן ומפורשים. ב'. מה השיבו הכוונה וגו' הלא גם יעקב ידע מאי הגיע אליהם. ג'. לפי הפשט הר"ל להשיב לאשר כזונה נעשה וגו', ולמה השיבו בלשון תמיהה הכזונה וגו'. אך הכל ניחא, דיעקב אע"ה שאל אותם אם רציתם להרוג אנשי שכם הי' לכם לעשות מעשיכם בלט, לאט לאט מבלי פרהסיא שעשיתם להבאיש ריחנו ברבים. וע"ז השיבו בני יעקב שמעון ולוי אחים, הן אמת הדבר אשר אבינו דובר. אך אם הי' שכם בן חמור עושה מעשהו כמחשך ובלילה בלא יודע לאיש, או היינו ג"כ מודדין לו כמדתו על חטא בסתר הריגה בסתר, רק כ"ז באם הי' עושה כמו עם וונה שכ' אכלה ומחתה וגו' באין נודע דבר, אולם דינה יצאה לטייל באמצע היום בפני רבים ומשם בכשה ולקחה לו, והוכרחנו למדוד לו כמדתו ביום דייקא ובפרהסיא, וזה חשובתם הכזונה יעשה את אחותנו (בתמי'), הא עשה שלא כזונה כנ"ל, רק בפרהסיא ע"כ כפעולתו הוכרחנו לשלם להם.

וכן הוא ג"כ בכבוד הרב. באם הי' ענין התוכחה על עבירה בסתר הייתי מוכיחו בהתבודות באין רואה, אך כאן הלא כת ככורו מטיילת בשווקים, ואדרבה רק ברבים החטא הלזה, וילמדו שאר בנות ישראל הכשרות דרכיה העקלקלות בדרך ק"ו אם כת הרב הולכת כן, מכ"ש בנות בע"ב הפשוטים, ויאמרו החירו פרושים את הדבר, לזה החיוב עלי להוכיחו ברבים למען ידעו כי הוא שלא כדין ועבירה גדולה, וירעילו דבריכו בפרסום החטא שהרבה בנ"י הכשרות יפרשו ובמקום שיש חילול השם אין תולקין כבוד לרב עבדה"ק. — והרב הגאון אב"ד הודה לו כי בצדק ידבר לש"ש.

(מקור חיים רס"ב. וכבר הובא דבר זה בקיצור בפנים הספר בליקוטים עמוד ק"כ)

ויקהל — תוכחת מוסר לי"ג מדות ויום העשור — פנים

והנה כתיב כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, הנשים לבן הנני להזכיר את הנשים ולבקש מאתם ולהזהירם לבל יעלו ברהשיעם כאשר עד עתה כי כפי השמוע הוא פרצות גדול מאד לעיניים כי ולאזניים כי יש מהן שהולכים בפאה נכרית שגם זה אסור כמ"ש גם כי כתר שבע תחוך

דברי בראשית יואל

ובעוה"ך מ"י שבזמות מתמוטטים ומתמעטים, כיה בלמת הלוך והכבדת לעשות גדרים וסייגים יותר, וזכור אני שזה בחמש עשרה שנים בעירנו נמנעו מלהשתדך עם מי שב"ע לובשת שיטל מילאתם שגם בתוך העשה כמעשה למה, ועכשיו בעוה"ך בבר הקילו לעלמה גם פמוטים ומתרבתה המכפחת הזאת גם בנתי המרדים.

כביעו ולאו נמי שכתב הגאון בעל מחבר לי שהיה מב"ד בפרנקפורט, שהבעל"ט בעירו ילאו בחרם נגד כל אלו הלובשים פאה נכרית, ובדור שבימיו לא נמלאו לף יחידים שעברו על החרם, ועכשיו רואו לוך יכדו הדורות מהורניות אלף מעלות ועוד יותר, והנורם זה על שהחזיק לוסוג לאחור מעט מעט, והקילו בשמירת הגדרים והסייגים, ואלו מה עלתה בידם.

והנה דברנו עד כה מהחזיק לעשות גדרים וסייגים, אבל בלמת כבר פסק הסמ"ק דדבר שיש בו משום לחת דפריצות אסור מדינא משום ובמקומכם לא תלכו, ובחשו' חת"ס הלו"ח (סימן נ"ו) כביא מהרי' מכר"ם מלובלין שנוהג בעצמו על מנהג בשורי בלרון ישמעאל שיולמות הבשורים בשורם ו' של שער בין החותן לפרחת חלוי לה, וכתב המהרי"ק ע"ז שגם בימי מכמי הש"ם ילאו כן עפ"י פי' בערוך נפי מזקת עויי"ם, וסיים החח"ם זלי"ה דבחלוחיו בהמנהג עפ"י הזוה"ק להחמיר בגלוי שער, המנהג עיקר הלכה וכו' ויש להזהר בדבר להלה להחמיר בזוהר הק' פי' נשא, ומי שחפץ בברכה ורחיק ממנו מ"ל, ובפרט במדינתינו שקבלנו עלינו הוראת הדברי חיים זלי"ה שהוסר לגמרי בשוק בפאה נכרית, וכל הדומה לבער לסור מבוש דת יהודית, וכיון שבהגו לחותינו כן הוי כמנהג הלכה פסוע, והסור מדינא כמ"ש החח"ם זלי"ה בשם מהרלח"ש בסימן כ"ל

ואלה דברי נכד המחבר מוה' צבי הירש אריינשטיין נ"י
תשובה לחכם אחד דבוק פאה

ישועות יעקב (אהע"ז סי' כ"א)

ואשר כתב לן ידיד נפשי נכמי כי הקלתי לנפשי לעשות פאה נכריית משום כי גם בעבר מלמו לין לימקומי נדור נאוסן כתה שמחי הרחם מכוסה . אקר הונד לך ומעולם לא ילפו דנריס כלנה אפי להקל נפאה נכריה ולא גם להחלים המיקור נמערות מלמן חדי ולמען נדר הדנריס כמעלה הנבי נאחי זה לחקור לחרי מקור הדנריס יען כפי אשר לחיתי והחנוננתי הלאתי כי נעוכו נזה רנים וכן מלמים כי לא ידעו לעומק דיניס אלו ולא צדדי לוחס נפרשם . הם החלי נעמל לור נוחלי :

חולס נגוף הדנר שכתב הגאון נעל ש"ג להתיר פאה נכריה כנר ממו לקדקדו לחחרינים ז"ל ודמו לליומיו דנהך דיולאה נפילה נכריה דמשמ וכן נהך דהיר לחמרינן דלפשר נפאה נכריה מוכל לומר דנחחת המנכה מיירי וניחוד נהך דקיר ש"ב חחת המנכה מיירי דהרי חמרינן דלכך חי להפך ולומר מ"ח נאפה מגולחה משום דלפשר להסיס נמקום השער פילה נכריה הסו ש"ב חחת המנכה דשער מלמה צודחי לסקורה לגלומו ונם ז"ל דנחלר מיירי

ומלך הסנרא חמיכא לחקור לחתיר פאה נכריה לממשיל נשם הרחים ז"ל לחלק נין חלו הסנרים נמשכחיתו דיולאה שלא נכחובה לשער עוברת עיד דנאלו מלנד החיקור יש ענין פרילות ואיכ נפאה נכריה כיון שחינו כיכר לס פולנת פרוענת רלשם פרילוחא מיקו סי' דהרי ומעשם זה לחא חומד דיולאה שלא נכחובה לא דמלך החיקור עלמו לא חנדה כחובחה וכיל נשם הרחים ז"ל חה נרור חלנלי

וועהה כ"כ נפאה נכריה כיון שחי"ב לס המה פעורות עלמה לס לין הוי
פרילוחא וחקור חי"ב לדילאה והנלפעי"ד
כהנחי חזק וחזק נחורם ה' חוזק ימיס
נימיכה ונכמחלה עוסר וכנוד ככפשך
סנדיכה חלאה לה רוח חכמה וכינה דעת
ויי"ד וכלפס לחומנך דס"ת :

צבי הירש אריינשטיין

החפץ חיים בספרו ג ד ר ע ו ל ם (נגד פריעת ראש) מזכיר ג' פעמים „פאה נכריה" (פארוק) והוא רק „בביתה" והמעיין יראה.

פרק שני

בו יבואר דין דשער באשה ערוה ואסור לומר שום דבר קדושה נגדה.

דע עוד דמלבד איסור פרוע ראש יש עוד ענין אחר שמחמת זה צריכה להיות שערה מכוסה אפילו בביתה באיזה כיסוי או בפאה נכרית (הוא מה שקורין פארוק) דאל"ה אסור אפילו לבעלה לומר שום דבר קדושה נגדה. דהשער הוא בכלל ערוה כמו שאמרו חז"ל (בברכות כ"ד) שער באשה ערוה שנאמר וכו' עי"ש

פרק רביעי

בו יבואר פיתוי היצר שיש בענין זה.

ואל יטעה אותה היצר שתנצל מן הדין מפני שהיתה צריכה להתקשט עצמה לעיני בעלה שלא תתגנה עליו כי באמת זוהי טעות דזהו שייך רק בביהה לבד ולא בשוק ועוד דגם בביתה היה לה עצה לילך באיזה כיסוי נאה או בפאה נכרית (פארוק) על ראשה ולא לגלות שערותיה. והנה כאשר נתבונן נמצא ששתי סיבות גורמות לזה העון לבוא. אחד מפני העצלות שמתעצלת לטרוח בכל יום ללבוש איזה כיסוי על שערה ועוד מפני פיתוי היצר שמסיתה ליפות את עצמה לפני בני אדם ולהתקשט בשערותיה ועל שתיהן היא עתידה ליתן דין וחשבון. ובאמת כמה צריך האדם לירא ולפחד כשיתבונן בענייניו שלבסוף כשיעלה למעלה לפני כסא כבודו יתברך ליתן דין וחשבון ויראה את הדר כבוד אלהינו איך שיש לו כמה אלפים רבבות כתות של מלאכי שרת שעומדים תמיד לפני כבודו יתברך וכמאמר הכתוב אלף אלפים ישמשונה ורבוא רבוון קדמוהי יקומון וכולם זעים וחלים מפניו ועושים באימה רצון קונם כשיראה האדם כ"ז איך לא יבוש או מעצמו אשר בשביל איזה עצלות או בשביל איזה הנאה קלה בעוה"ז ליפות את עצמו לפני בני אדם ולהתקשט לפניהם אשר המה ג"כ גושי עפר כמותו עבר כמה פעמים על רצונו של המלך ה' יתברך אשר הוא אלהי כל הצבאות האלו, ובפרט כשישאלוהו ויאמרו לו טפה סרוחה איך לא יראת למרוד בבוראך עמוד בדין והכר מעשיך [כי כל אחד מפעולותיו שעשה בעוה"ז כולם באות ועומדות לפניו בעת הדין להעיד עליו כמו שאמרו חז"ל] ואם אין אתה יכול להשיב מי יכול להשיב עבורך כמה יכוסה אז כלמה פניו.

פרק ששי

בו יבואר גודל ההיוב להבעל להוכיח לאשתו בזה.

הנה ידוע ההוכחה היא מ"ע דאורייתא כמו דכתיב הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא ואמרו חז"ל כל מי שיש לו למחות באנשי ביתו ואינו מוחה נתפס בעון אנשי ביתו, א"כ לפי זה כמה גדול החיוב על הבעל למחותה בעון זה ולהצריך לפניה את גודל האיסור שיש בהולכת בשוק פרועת ראש או בגילוי זרועותיה לבני אדם וגם שהיא מקלקלת בזה שאיננה מתנהגת בדרכי הצניעות להבנים הנולדים לו ממנה וכמו שנכתב לקמן בפרק ז' ואפילו אם הולכת פרועה ראש רק בביתה לבד ולא בשוק עכ"פ היא מקלקלת בזה לכל דבר קדושה שהוא אומר בעודו בהיינו דהיינו כפי הרגל כל איש ואיש בביתו להתפלל ולברך המוציא וברכת המזון וכל הברכות ולקרות בתורה וקשה מאד ליזהר כשאשתו הולכת בביתה פרועת ראש שלא לאמר שום דברי קדושה נגדה, ואל יחשוב האדם בנפשו לאמר כבר אמרתי לה פעמים ושלש ואיננה שומעת לי ולמה לי לדבר עוד בענין זה, יתבונן האדם בעצמו האם היה מתנהג כן כשהיה רואה ששאשתו מקלקלה כל עסקיו שהוא עושה בוודאי היה צועק מר עליה לאמר מה תעשי לבד שאין את מסייעת לי עוד תקלקלי כל מחיתי במה נחיה אני וכל אנשי ביתי האם נמות מפני שטותך והיה מתחכם בכל מיני עצה להעריך לפניה את גדל שטותה פעם בלשון רכה ופעם בלשון קשה עד שהיתה מתבוננת בעצמה להסיר אולתה מעליה כן בענינינו צריך תמיד להוכיחה בענין זה ולהעריך לפניה את גודל הקלקולים היוצאים מזה שיהיה עי"ז מר באחרית גם לה גם לו שימצא עי"ז כמה מאות ואלפים תפלות וברכות שהיו שלא כהוגן עד שעי"ז תתרצה היא בעצמה לילך בביסוי (איזה בגד או פארוק) על שערה.

אלף קמ"ה (ע"ג)

שאלות **הרדב"ז** ותשובות

וז"ס לשון סריטב"ח ז"ל בסם סרח"ס ז"ל בפסחים עלה דמתניתין דמקום שנהגו וסדנר פטור אלין מצנתיו וכל הגמרא ושובדי תלת בגמרא שמוע להמתיר לכל בגמרא לסקל לעולם אין מושגין לו ולפילו היס על פי נדוליס שבעולם כל שגרסס שם בו לד חיסור לחסס בעל כורחס לחבר יסיס בימיס סהס אלין לנו תלת סמופע שיסיס בימינו. ומיהו במקום שאין סיסיבור נרול וסמנהג קבוע כבר עד שאי אפשר לו לבטלו ס"ל דסכא ליכא מבוש סירסא דכוסיים דאי מסתברי להמחיר מסתברי לאפי' סבי כיון שאיס בני תורה ואין כח בידו לבטלס ים לו לעשות לעלמו בענין שלא יסיס נדבר מחלוקת עד ביוסל להחזירס מעט מעט. ולס שבעשות מוברע אין מבשס ואין עלה להגיד ס' וסדברים סאלו מוריס על שלימות לומדס ומבס אין לבטוח.

אבות פ"ה משנה ז'

ר"ע מברטנורה

שואל בענין ומשיב בהלכה.
נדבר אחד הוא מענה כלו. וכני פירושם.
התלמיד שואל בענין כלומר בתורה
ענין שהם מבוקשים בו. ואז הרב מביב בהלכה. לבל שם ישאל התלמיד שלא בענין. הוא מביא לרב ביבית בלא בהלכה על דרך שאמר רבי חייא לרב (שבת דף נ') כי קאי רבי בהאי מסכתא לא תעייליה במסכתא אחריתי וכן [לתה] מולא בתענית לבר היו טמהים בענם לדם ברלו לה מבה עוסק בהלכות הפסח. ושלולו בתורתו ענין:

סוטה ד' כ"ב ואגדות מדרש"א

ירא שמא ס' בני ומלך ופס פוסים בו' שבוען הבטח"ס'. שאמר קמאר הבי קרא בבני לחבשם יבא שא ס' בני ומלך נם שלאם מלך ולא שאמר בני שלאנו יבא מעא נם שם קרא הבי בלא שבה ושאמר נם שם פוסים ולא שאמר ס"ח אל תאמינו שבם ס"ם בלאם מחנים ובדמשיק בשוערן הלבה מהור הבענין בלא פיחוד ס"ח אבל הלומד בתבנה בלא הולאה מיבשני פולם הן בס"ם הביאות פולם לו גו'. ופיין בפיחוני לבנות לבוף מבבת נדה ובדוחת הלא לוחן שחורין הלבה בתור בו"ע ובבי שם הין יולבין בשם בשחין של בל דבר שם לח יבלבלו מחלבה נדבר מחור החלמיד שהוא פיחות ס"ח ושפות בשל בהלחוחם ובבי הן בללו מבלי פולם ויש בנשוב ושן:

מאמר לר"א בן הרמב"ם ז"ל

דע כי אתה חייב לדעת. כל מי שירצה להעמיד דעת ירועה. ולישא פני אומרה. ולקבל דעתו בלי עיון והבנה לענין אותו דעת אם אמת אתה אם לא. שזה סן הדעות הרשות. והוא נאמר מדרך התורה וגם מדרך השכל. ואינו ראוי מדרך השכל מפני שהוא מתחייב נדעיון וחברון בהתבוננות מה שצריך להאמין בו. ומדרך התורה מפני שנומה מדרך האמת ונשה מעל קו הישר. אמר השי"ת לא תשא פני דל ולא תהדר פני נדול בצדק תשפוט וגו'. ואמר לא תביטו פנים במשפט וגו' ואין הפרש לקבלת אותו דעת להעמידה בלא ראיה. או בין שנאמין לאומרה ונשא לו פנים ונטען לו, כי האמת אתו בלא ספק. מפני שהוא אדם נדול כחיסן וכלכל וחדרש. שבל זה אינו ראיה אבל אסור.

אבל יש לנו ולבל נבון וחכם להתבונן כל דעה וכל מאמר. על דרך שיש להתבונן אותה. ולאמת ולקיים מה שראוי לקיים. ולבטל מה שראוי לבפלו. ולעמוד מלפסוק הדין בטרם שלא הוטרע האחד משני הפבים אמרו מי שאמרו. כאשר אנו רואים אותם ול שאמרו אם הלבה נקבל ואם לדין יש תשובה. וכן הם עושים בטרם שלא הוטרע האחד משני הפבים שמעמידין אותו באמרם בו תיקו. וחחרים להם מרעת שנראמת להם באמרם ברבות מקומות חזר בו רבי פלוני מדבריו. חזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש. ונדול מזה בהוראתם ואהבתם דרך המשפט אפרו אוקי רבא אמורא עליה דרש ואמר דברים שאמרתי בפניכם טעות הם בידי. ענינים אלו וביוצא בהם אין להבינם ולהתבונן אותם מפני שהיה נדול העצה והחכמה אלא מפני הדאיות והמופתים שיש עליהם. וכן אמר אבא מורי ול ביאורה. והוא דבר מבואר וענין קל בעיני כל נומה מעל האות נופו.

ובאמת נקרא אדון זה רבינו הקדוש. כי האדם כשישליך מעל פניו השקר ויקיים האמת ויכריענו לאמיתו ויחזור בו מרעתו כשיתבאר לו הפבה אין ספק כי קדוש הוא. והנה נתבונן לנו כי התבטים ול אינם מעיינים הדעות ולא מבחינין אותם. אלא מצד אמיתתם ומצד ראיותיהם לא מפני האומר אותו יהיה מי שיהיה.

אבות פ"ד משנה ד'

רבינו יונה

ה רבי (שפחין בנו) [ל"ס נסרינו הנרסה רבי ישמעאל] אומר הלומד על מנת ללמד. פי' חס ושלום כאלו זה סיבר בליומר על מנת ללמד ולא לעשות שזה אין ספס קן ביחד לא ללמוד ולא ללמד אלא על מנת לעשות ואיסר והוסר בסכתבו לא שיסרה ותיעין חרבת (אלא) [אלי] ימצא איסור ברבים המתירים אך לוקח הדברים כפשוסן מפני כך אין מסתקן בידו אלא כפי מחשבתו ללמד ולהלמד: והלומד על מנת לעשות מסתקן ביחד ללמד וללמד ולעשות. ר"ל שיעיני בשלשה בליומר בדי לרעת אמתת הדברים ודצונו למחות כפה ימים וכשנים להשת דבר קבל ולהחר עצמו על פי האמת הרי זה לפר על מנת לעשות. שכל עיקר מחשבתו אין כי אם אל הפועלה להיות אמתי. ולפיכך מסתקין ביחד ללמוד וללמד ולעשות שהכל בשלל הפעלה:

שאלות **תרומת הדשן** ותשובות
שאלה רסא

ונשלה דס"ס פלונתת דרכוותת

דכתם נמי ספק כות במלן ק"ל מדכיל וחנת שכל הפק שבטרם ידים עסור לך מתי דתכתן בדבות בספקי כגמוטים לחיסור ונת תכאמת בספקי נאון ממד בכדית לכתיל תנת דחייקין מיוס בכוללם דסכי סבר קבס לסמור כזה דכיים סמפורסים לבדית סגרלס נע"ד כתבתי:

הורו בית דין פרק ראשון הוריות ב

הורו בית דין ט' כנון שהורו שתנא לו דס מותר: והלך היחיד ועשה פיהם. מפרש בנמרא: בין שעשו. כ"ר ופשה היחיד שתהם שנון שתכל דס לו תלב עתהן: בין שעשו ועשה לחבריהן. בזה תתר זה: בין בלא עבו. ג"ר: ועשה. היחיד על פיהן: פשור. מלבבית פשעה ושעיה הואיל והלה תורה אור בכ"ר ועשה על פיהם: הורו ב"ר וידע לאחד מהם. אב"ר שעשו: לו תלמיד רלוי לשאלה והלך. אותו תתר לו אותו תלמיד ועשה על פיהם שעשה בטעה לשמוע דברי תכתים בהוראת בית דין. מפני בלא הלה מתהם בב"ר שברי יודע שעשו ותתירון בגמ' הטושה מפי עלמו תיב שהאילתת ב"ר פשור:

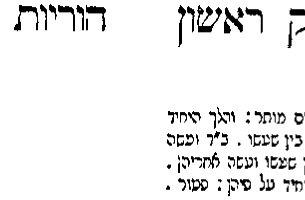

"בית דין לעבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה והלך היחיד ועשה שוגג על פיהם בין שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשה אחריהן בין שלא עשו ועשה פטור מפני שהלה בב"ד 'הורו ב"ד וידע אחד מהן שטעו או תלמיד והוא ראוי להוראה והלך ועשה על פיהן בין שעשו ועשה עמהן בין שעשו ועשות אחריהן בין שלא עשו ועשה הרי זה חייב מפני שלא תלה בב"ד זה הכלל התולה בעצמו חייב והתולה בב"ד פטור: גמ'

גמיר. למד הדנר: וסביר. מבין דבר מתוך דבר: וגמ' מפני יתירה.

תורה אור

וידע אחד מהן
שטעו או תלמיד וראוי להוראה: תרתי
למה לי אמר רבא איצטריך סלקא דעתך
אמינא הני מילי גמיר וסביר אבל גמיר ולא
סביר לא אמר ליה אביי להוראה גמיר וסביר
משמע אמר ליה אנא הכי קאמינא אי
מהתיא הוה אמינא ה"מ גמיר וסביר אבל
גמיר ולא סביר לא תנא ראוי להוראה
ממשנה יתירה אפי' גמיר ולא סביר סביר
ולא גמיר: ראוי להוראה וכו': כגון מאן אמר
רבא כגון שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא א"ל
אביי 'כי האי גוונא מזיד הוא ולטעמיך הא
'ברתניא °בעשותה אחת ‹אחיד העושה מפי ‹קיל
עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור ביצר הורו ב"ד
שחלב טותר ונדע לאחד מהן שטעו או
תלמיד יושב לפניהן וראוי להוראה כגון
שמעון בן עזאי יכול יהא פטור ת"ל בעשותה
אחת יחיד העושה על פי עצמו חייב בהוראת
ב"ד פטור 'אלא היכי משכחת לה כגון דירע
דאסור וקא טעי 'במצוה לשמוע דברי חכמי'
לדידי נמי דטעו במצוה לשמוע דברי חכמי':

גמיר. למד הדנר: וסביר. מבין דבר מתוך דבר: וגמ' מפני יתירה.

תורה אור

וידע אחד מהן
שטעו או תלמיד וראוי להוראה: תרתי
למה לי אמר רבא איצטריך סלקא דעתך
אמינא הני מילי גמיר וסביר אבל גמיר ולא
סביר לא אמר ליה אביי להוראה גמיר וסביר
משמע אמר ליה אנא הכי קאמינא אי
מהתיא הוה אמינא ה"מ גמיר וסביר אבל
גמיר ולא סביר לא תנא ראוי להוראה
ממשנה יתירה אפי' גמיר ולא סביר סביר
ולא גמיר: ראוי להוראה וכו': כגון מאן אמר
רבא כגון שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא א"ל
אביי 'כי האי גוונא מזיד הוא ולטעמיך הא
'ברתניא °בעשותה אחת ‹אחיד העושה מפי ‹קיל
עצמו חייב בהוראת ב"ד פטור ביצר הורו ב"ד
שחלב טותר ונדע לאחד מהן שטעו או
תלמיד יושב לפניהן וראוי להוראה כגון
שמעון בן עזאי יכול יהא פטור ת"ל בעשותה
אחת יחיד העושה על פי עצמו חייב בהוראת
ב"ד פטור 'אלא היכי משכחת לה כגון דירע
דאסור וקא טעי 'במצוה לשמוע דברי חכמי'
לדידי נמי דטעו במצוה לשמוע דברי חכמי':

קרבן העדה

המדיר פרק שביעי כתובות

ירושלמי

הלכה ו כותני׳ [1] "אילו יוצאות שלא בכתובת העוברת על דת משה ויהודית ואי זו היא דת משה מאכילתו שאינו מעושר ומשמשתו נידה ולא קוצה לו חלה ונודרת ואינה מקייטת ואי זו היא דת יהודית יוצאה וראשה פרוע וטווה בשוק ומדברת עם כל אדם

נודרת ואינה מקייטת מה אית לה בהדיה יכיל מיסר אי איפשי אשה נדרית שהיא קוברת את בניה [2]תני בשם רבי יודן בעון נדרים הבנים נהים דכתיב ילשוא הכיתי את בניכם וראשה פרוע להצר אמרו ק"ו למכוי רבי חייה בשם רבי יוחנן

[1] היוצאה בקפלטין שלה אין בה משום ראשה פרוע הדא דתימא לחצר אבל למבוי יש בה משום יוצאה וראשה פרוע

ס׳ הערוך (ערך קפליטין)

קפליטין [ספלר שיפל, סריקע] (ירושלמי כתובות פ"ז) היוצאה בקפליטין שלה אין בה משום ראשה פרוע משום שיהום בלשון רומי ספר ומלמלים ושיחה (ערוך).

ס׳ מקור חיים (בעל חוות יאיר) הנדפס מחדש מכת"י (ירושלים תשמ"ב

הלכות קריאת שמע סימן עה

מקור חיים

שם. וכ"ש כאה נכרית — הגה׳ אלפסי הגדולים, ומפורש שם אפי׳ דידה כל דתלישי אם עבידא להתכסות שער דידה. אבל מ"ש אפילו דרכה לכסות לא מפורש שם, וע׳ פ"ד דנזיר דכ"ח ע"ב. גם בספר מוסף הערוך [30] ערך קפליטן מיתבי ירושלמי [31] דמותר [32], ובי"ב דרשות של מהר"י בן מהר"ם פדואה דרוש א׳ ד"ה ע"א אוסר [להתקשט] בהם ואפי׳ בבגדי של משי שדומים לשער.

קיצור הלכות

וכ"ש פלה נכרית — מפורש נמנם׳ הרי"ף לפילו דידה כל דהלכי ולא מפורש שם לפילו דרכה לכסות, ועמ׳ דנזיר, וע"ש בסוף הערוך מירושלמי קפליטין.

בדרוש ד׳ תי"נ דרשות מוסר"ל יוחל בן מהר"ם פדואה לוכר לעכום להתקשט בפלה נכרית ותכילו בענדים ממסי הדומין לשער.

30 אצלנו הוא בערוך.

31 בכתובות פרק המדיר. 32 עיי"ש בירושלמי. כא, ת.

השמטה למס׳ ברכות

חידושי הגר"א מסכת ברכות

שוק באשה ערוה. פי׳ אפילו פחות מפפח ומה שכתב בפירש"י בד"ה ערוה להסתכל כר׳ [משמע שקאי על שוק] טעות נפל ברש"י וצ"ל שער במקום שנדפס שוק. והכי פירושו [דקאמר קול באשה ערוה כו׳] ובתר הכי אמר שער באשה ערוה וה"א דערוה דשער הוא כמו קול דאמר קודם לזה (עי׳ רא"ש מה שכתב על קול כר׳ ועי׳ ביאורו סי׳ ע"ה ס"ק ח׳) לכך פי׳ רש"י דערוה דשער הוא כמו פפח באשה ערוה להסתכל [וכן באשתו ולק"ש];

המשך לדף ל"ח (נספחים)

מדרש בראשית פרשה כו ה רבה

תני רבי שמעון בן יוחאי כל פרצה שאינה מן הגדולים אינה פרצה.

שערי תשובה לרבינו יונה (שער ג׳)

וְחוֹבָה עַל כָּל יָרֵא אַף כִּי אוֹהֵב טְהָר־לֵב לָהָעִיר קִנְאָה כִּי יִרְאֶה וְהִנֵּה יַד שָׂרִים וּסְגָנִים בַּמַּצַּע. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ כָּל פִּרְצָה שֶׁאֵינָהּ מִן הַגְּדוֹלִים, אֵינָהּ פִּרְצָה, שֶׁנֶּאֱמַר (עזרא ט ב) וְיַד הַשָּׂרִים וְהַסְּגָנִים הָיְתָה בַּמַּעַל הַזֶּה רִאשׁוֹנָה.

ארחות צדיקים (שער י"ד)

וְחוֹבָה עַל כָּל יָרֵא־שָׁמַיִם אֲשֶׁר הוּא טְהָר־לֵב, לָהָעִיר קִנְאָה כִּי יִרְאֶה וְהִנֵּה יַד הַשָּׂרִים וְהַסְּגָנִים בַּמַּעַל. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (ב"ר פו ה) כָּל פִּרְצָה שֶׁאֵינָהּ מִן הַגְּדוֹלִים, אֵינָהּ פִּרְצָה, שֶׁנֶּאֱמַר (עזרא ט ב) וְיַד הַשָּׂרִים וְהַסְּגָנִים הָיְתָה בַּמַּעַל הַזֶּה רִאשׁוֹנָה.

צוואות ר"א הגדול

בְּנִי, אַל תָּשִׂים שׂוּם שִׂיחָה בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ, וְהַט אָזְנְךָ וּשְׁמַע דִּבְרֵי חֲכָמִים, וְאַל תְּהִי בָּז לְכָל דָּבָר, וְאַל תְּהִי בָּז לְכָל אָדָם, כִּי כַּמָּה מַרְגָּלִיּוֹת יִמָּצְאוּ בְּאַסְפַּקְלַרְסוּתוֹ שֶׁל עָנִי. אֵין אָדָם נִכְנָס לְתוֹחְמוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְאֵין אָדָם יָכוֹל לְחַדֵּשׁ דָּבָר בַּתּוֹרָה שֶׁחֲבֵרוֹ מְזֻמָּן לְחַדְּשׁוֹ, כִּי הַכֹּל מוּכָן לְפָנָיו מִיּוֹם שֶׁהַתּוֹרָה נִבְרֵאת.